



100

SORUDA

HAYAT PUSULAMIZ

NAMAZ

Halil Şimşek



100 SORUDA HAYAT PUSULAMIZ

NAMAZ

Halil Şimşek



100 Soruda Hayat Pusulamız Namaz

Copyright © Süreyya Yayınları, 2020

Bu eserin tüm yayın hakları Süreyya yayınlarına aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin, Süreyya yayınlarının önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN

9781682368565

Aralık 2020

Süreyya Yayınları

<http://www.sureyyayayinlari.com>

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	11
--------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

NAMAZI NİÇİN KILMALIYIZ? NAMAZIN

KAZANDIRDIKLARI NELERDİR?	15
---------------------------------	----

1. Namazın anlamı nedir?	17
2. Niçin namaz kılarız?	17
3. Namazın ruhu ve özü nedir?	18
4. Namaz ne zaman, nasıl farz kılındı?	19
5. Namaz farz kılınmazdan önce Peygamber Efendimiz (s.a.s.) nasıl ibadet yapıyordu?	20
6. Geçmiş ümmetlerde namaz ibadeti var mıydı?	21
7. Namaz ibadeti Kur'ân-ı Kerim'de nasıl geçiyor?	22
8. Hadis-i şeriflerde namaz nasıl anlatılıyor?	23
9. Namazın diğer ibadetlerden farkı nedir?	25
10. Namaz bize neler kazandırır?	26
11. Bir Müslüman'ın hayatında namazın değeri ve yeri nedir?	27
12. Namaz kişiyi kötülüklerden nasıl alıkoyar?	28
13. Namaz, bireysel olarak bize neler kazandırır?	29
14. Namaz, toplumsal açıdan neler kazandırır?	30
15. Sağlık açısından namaz neler kazandırır?	31
16. Yedi organ üzerine secde etmenin hikmetleri nelerdir?	34
17. Sabah namazının ifade ettiği anlam nedir?	35
18. Öğle namazı kılarken neler düşünmeliyiz?	36
19. İkinci namazının bize verdiği mesaj nedir?	36
20. Akşam namazının hayatımızdaki yeri nedir?	37
21. Yatsı namazının ifade ettiği anlam nedir?	37
22. Teheccüd namazı ne demektir, önemi nedir?	38
23. Ertesi sabah namazının hayatımızdaki anlamı nedir?	39
24. Namazda derinleşip namaz kahramanı olabilmek için neler yapmalıyız?	39
25. Evde, cemaatle namaz kılmak neden önemlidir?	40
26. Çocuğumu namaza nasıl hazırlayabilirim?	41
27. Namaz iyidir hoştur fakat her gün beş vakit çoktur. Her gün kılmak zorunda mıyız?	42
28. Namaz kılmayan birisine neyi, nasıl anlatmalıyız?	42
29. Namazı terk etmenin hükmü nedir?	43

İKİNCİ BÖLÜM

NAMAZA HAZIRLIK: GUSÜL, ABDEST, TEYEMMÜM, İSTİBRÂ.....	45
30. Temizlik nedir?	47
31. Temizlik kaç a ayrılır?	47
32. Tuvalet girenken okunacak duanın hikmeti nedir?.....	48
33. Abdest nedir?.....	48
34. İstinâ ve İstibrâ ne demektir?.....	49
35. Abdest almanın yararları nelerdir?	50
36. Abdestin farzları nelerdir?	50
37. Abdestin sünnetleri nelerdir?	50
38. Abdestin mekruhları nelerdir?	51
39. Abdesti bozan şeyler nelerdir?.....	51
40. Gusûl nedir, nasıl gusûl abdesti alınır?	52
41. Boy abdesti (gusûl) almayı gerektiren durumlar nelerdir?	53
42. Cünüp kişiye yasak olan şeyler.....	53
43. Teyemmüm ne demektir? Teyemmümün farzları, sünnetleri nelerdir?.....	54
44. Teyemmüm nasıl yapılır?	55
45. Mesh nedir? Sargı ve mest üzerine mesh nasıl yapılır?	55
46. Sargı üzerine mesh etmek nedir, nasıl yapılır?.....	56
47. Özürlü kişinin abdesti hakkında bilgi verir misiniz?	56
48. Seferîlik ne demektir? Seferîlikte namazın kısaltılması nasıl olur?	57
49. Namazları cem etmek (birleştirmek) ne demektir, ne zaman yapılabilir?....	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NAMAZIN FİKHÎ YÖNÜ: FARZLARI, VACİPLERİ, SÜNNETLERİ, ÂDÂBI, MEKRUHLARI.....	61
50. Ef'âl-i Mükellefin ne demektir?.....	63
51. Namazın farzları nelerdir?	64
52. Namaza başlamadan önce yerine getirilmesi gereken şartlar nelerdir?.....	65
53. Namaza başladıktan sonra yerine getirilmesi gereken şartlar nelerdir?.....	66
54. Mekruh vakitler hakkında bilgi verir misiniz?	67
55. Vacip ne demektir? Vacibi terk etmenin hükmü nedir?	68
56. Namazın vacipleri nelerdir?.....	69
57. Unutma (sehiv) secdesi nedir, ne zaman yapılır?	71
58. Namazın sünnetleri nelerdir?	71

59. Namazda ta'dil-i erkân ne demektir, hükmü nedir?	75
60. Namazın âdâbı nelerdir?	76
61. Safların düzeni: İlk saffın fazileti nedir?	77
62. Namazın mekruhları nelerdir?	78
63. Tilavet secdesi nedir? Namazda nasıl tilavet secdesi yapılır?	80
64. Namazı bozan şeyler nelerdir?	81
65. İmam olmanın şartları nelerdir?	82
66. Namazı cemaatle kılmak neden önemli?	83
67. Acele namaz kılanların durumu nedir?	84
68. Ezan ne demektir?	85
69. Ezan ne zaman, nasıl meşru kılındı? İlk ezan nasıl okundu?	85
70. En kötü hırsız kimdir?	86
71. Namaz tesbihatının önemi nedir?	87
72. Namazdan sonra yapılan tesbihlerin hikmeti nedir?	88

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NAMAZIN ÇEŞİTLERİ: FARZ, VACİP VE SÜNNET NAMAZLAR	91
73. Namaz çeşitleri nelerdir?	93
74. Cuma günü neden önemlidir?	93
75. Cuma günü neler yapılır?	94
76. Cuma namazı nerede, ne zaman farz kılındı?	95
77. Cuma namazının şartları nelerdir? Cuma namazı nasıl kılınır?	95
78. Cuma gününde "icabet saati" hangi vakittedir?	96
79. Cuma namazında "insat" ne demektir?	97
80. Bayram namazlarının hükmü nedir? Nasıl kılınır?	97
81. Vitir namazı ne demektir? Nasıl kılınır?	99

BEŞİNCİ BÖLÜM

NAFİLE NAMAZLAR	101
82. Nafile nedir? Nafile ibadetlerin önemi nedir?	103
83. Müekked ve gayr-i müekked sünnet ne demektir?	103
84. İşrak ve kuşluk namazları ne zaman kılınır? Aralarındaki fark nedir?	104
85. Evvâbın namazı neden önemlidir, kaç rekât kılınır?	105
86. Tesbih namazının önemi nedir, nasıl kılınır?	106
87. Şükür namazı ve şükür secdesi ne demektir?	107

88. İstihâre namazı ne demektir, nasıl kılınır?	108
89. Hâcet namazı ne demektir, nasıl kılınır?	109
90. Cenaze namazı nedir, nasıl kılınır?	110
91. Tövbe namazı nasıl kılınır? Tövbe-istiğfar duaları nelerdir?	111
92. Teravih namazı nedir, nasıl kılınır?	113
93. Yağmur duası ve yağmur namazı hakkında bilgi verir misiniz?	114
94. Hüsûf ve Kûsûf namazı ne demektir, ne zaman kılınır?	114
95. Tahiyetü'l Mescid namazı ne demektir?	116
96. Abdest- gusûl namazı ne demektir?	116
97. Yolculuk namazı nedir, ne zaman kılınır?	117
98. Hıfz namazının önemi nedir, nasıl kılınır?	118
99. Katil namazı ne demektir, kim kılar, nasıl kılınır?	119
100. İlk önce okunması gereken hangi kitaptır?	120
SON SÖZ YERİNE	123
EK	125

İTHAF

“Yedi yıl Medine müdafaasında ve Yemen’de savaşıp, üç yıl İngiliz esareti yaşamış Gazi Halil dedemin aziz ruhuna...”

*"Benim niyazım,
iki rekât namaza sığmaz."*

(M. İkbal)

TAKDİM

Bu kitabın ilk kıvılcımı, içime kırk küsur yıl önce düştü. Karadeniz'in şirin bir kasabasında deniz kıyısındaki camide gençlerle namaz üzerine konuşurken çok zorlandım. Onların anlayacağı şekilde, dili sade bir kitaba ihtiyaç duydum. Fakat bulamadım. Elimde olan ilmihal kitaplarını sadeleştirerek ve gençlerin anlayacağı şekle getirerek notlar almaya başladım. O günden bugüne bu küçük notlar çoğaldı, zenginleşti. Sorular da arttı ve artmaya devam ediyor.

Namazla ilgili yaptığım seminerlerde "vaaz" şeklinde anlatmaktan daha çok; soru cevap metodunun daha "didaktik", kalıcı ve etkili olduğunu gördüm.

Bu kitabın hazırlanmasında bir, iki faktör etkili oldu.

Örnek olarak; namazla ilgili her sohbetten sonra "Bunlar dijital ortamda var mı?", "Yazılı olarak alabilir miyiz?" diyen kişiler oldu.

Namaza yeni başlayanlar ve öğrenci kardeşlerim, "Kısa, pratik, dili sade ve gençlere göre hazırlanmış bir kitaba ihtiyaç var." dediler. Onların bu istekleri, içimdeki 40 yıllık kıvılcımı ateşlemeye yetti.

Uzun eğitimcilik hayatımda yaşadığım, gördüğüm olayları dikkate alarak bu konudaki tecrübelerimi geniş kitlelerle paylaşmak istedim.

İlmihal kitaplarını kuru kuruya tekrardan ziyade, amellerdeki hikmeti ön plana çıkarmaya ve “tebliğci” olmaktan daha çok, “telkinci” olmaya çalıştım.

Herkes baktığı yerden görür. Hayatını eğitime adanmış, ömrünün büyük bir kısmını gençler arasında geçirmiş bir kardeşiniz olarak gençliğin bu konudaki ihtiyaçlarıyla ilgili gözlemlerimin faydalı olacağına inandım.

“Ateşte yanan bir kişiyi kurtarma telaşında” olan bir insanın heyecanıyla koştuğum o yıllarda çok acı olaylara şahit oldum.

Gençlerin neden camiden uzak durduklarını gördüm. Yanlış metotlardan dolayı namaz kılmayan ve camiye mesafeli duran kişilerle tanışıp, samimi oldum. Dertlerini dinledim. Bu konulardaki tespit ve tecrübelerimi satırlara döktüm.

Bu kitabın diğer kitaplardan en önemli farkı; tüm kitaplar, önce yazılır, sonra okunur. Fakat bu kitap, önce okundu. Hem de 1977 yılından beri; öğrenci, öğretmen, esnaf, hanımlar, değişik meslek grupları ve cami cemaatine okundu. Bu kitabın ilk muhatapları büyüüp anne baba oldular. Şimdi ise onlardan gelen istekle sizlere arz edildi.

Bu kitapçığın bir diğer önemli özelliği de konuları hikmet boyutuyla ele almaya çalışması, ibadetlerin hikmetlerine de kısaca temas etmesidir.

Muhataplarım her zaman “arayanlar” oldu. Hakikati arayanlar... Hakikatin peşinde olanlar...

Arayanlar bulur. Bulanlar, arayanlardır. Aramıyorsa, sorup sorgulamıyorsa; aradığını bulmuş, doymuşsa dolu bardak su almıyor. Arayanları arıyorum... Bu eser arayış içinde olanlara yardımcı olmak niyetiyle hazırlandı. Hayata dair her konuda olduğu gibi inanç ve ibadet konusunda da arayanlar önemli.

Hacmi küçük, içeriği büyük bu eser, bildiği Allah’a ibadet eden değil, ibadet ettiği Allah’ı tanımaya çalışanlar için hazırlandı.

İşte bu “arayan ve bulanların” sayısının artması kitabın başarısı olacaktır.

Çaba bizden, başarı Allah’tandır.

23 Nisan /Mirac Kandili 2017

Halil Şimşek

“Bir kişiye yapılacak en büyük iyilik, onun namaza başlamasına vesile olmaktır. Bir insanın namaz kılmasına vesile olmak; onu ateşten kurtarmak demektir.”

(Hz. Gavs-ı Sâni, k.s.)

BİRİNCİ BÖLÜM



*Namazı niçin
kılmalıyız?
Namazın
kazandırdıkları nelerdir?*

1. Namazın anlamı nedir?

Namaz kelimesi aslen Farsçadır. Arapçası salâtır. Kur'an'da namaz, "Salât" olarak seksenden fazla âyette geçmektedir. Türkçeye Farsçadan "namaz" olarak geçmiştir.

Namazın sözlük anlamı; dua, övgü ve istiğfardır. Dinî literatürde, İslâm'ın beş temel esasından birisidir. İslâm'ın beş şartı sayılırken Kelime-i Şehadet'ten sonra ikinci şart namaz sayılmıştır.

Geniş anlamıyla namaz, tekbir ile başlayıp selâm ile biten, belli fiil ve sözleri içeren, Allah'ın emirlerinin en önemlisi olan bir ibadettir.

Mirac hediyesi olarak namazı bize getiren Namaz Kahramanı (salallahu aleyhi ve sellem) bu ibadet hakkında; "dinin direği, müminin miracı, gözümün nuru, cennetin anahtarı" demiştir.

Sosyal medyada İslâm dini veya Müslümanlarla ilgili bir haber ve değerlendirme yapılacağı zaman çoğunlukla bu ya Kur'an okuyan bir insan ya da camide topluca namaz kılan Müslümanların görüntüsüyle veriliyor. Demek ki Kur'an ve özellikle de namaz, İslâm'ın ve Müslümanların en önemli özelliklerindendir. Bu durumda namaza dikkat etmemiz gerekmektedir.

Namaz, sadece yatıp kalkmaktan ibaret değildir. Ağzımız Kur'an okurken davranışlarımız da emniyet ve güven insanı olduğumuzu söylemelidir. Bu şekilde eda edilen namaz, gerçek manada anlamını bulmuş olur.

2. Niçin namaz kılarız?

Bu konuda akla hesap vermek zorunda değiliz. Niçin sorusuna "İnsan ve Müslüman olduğumuz için" cevabı yeter.

İbadet; bir karşılık ve beklenti için yapılmaz. Onun gerekçesi Allah'ın emretmesidir.

İbadet, gelecek nimetleri elde etmek için bir ön ödeme, avans değildir. Biz ücretimizi almışız. Var olmak, akıl sahibi bir insan, Müslüman

olmak gibi ücretleri peşin almışız. İbadetle bu nimetlere karşı insanlık ve şükür görevimizi yerine getirmeye çalışıyoruz.

Namaz konusunda “nasıl”dan önce “niçin” üzerinde durmamız gerekir. “Niçin namaz kılmalıyım?” sorusuna cevap verebilen kişi, “nasıl”ı, nasıl olsa öğrenir.

Bu yol Kur’ân metodudur. Mekke’de on yıldan fazla zihinler ve kalpler namaza hazırlandı. Devamlı tahşidât yapıldı. Semavi bir sofraya inen âyetler ve Efendimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem) sözleriyle kâfalarındaki “Niçin ibadet yapacağız?” sorusuna yeterince cevap verildi. Bundan sonra sıra “Nasıl ibadet yapacağız?” sorusuna geldi. Bu sorunun cevabı da Mirac gecesinde beş vakit namaz emredilerek verilmiş oldu.

“Namaz kılınız!” emrine muhatap olan Sahabe efendilerimiz, birer namaz kahramanı kesildiler. Kâinatta en büyük hakikatin iman; imandan sonra da namaz olduğunu ilan ettiler. Namazın “nasıl” ve “niçin” kılınacağını en mükemmel şekliyle, halleriyle ve dilleriyle gösterdiler.

Sahabe-i Kiram efendilerimizin küçük kardeşleri olmaya aday kişilerin de “neden ve niçin”e takılmadan sırf emredildiği için namaz sevdalısı olarak kulluk yolunda devam etmeleri gerekir.

3. Namazın ruhu ve özü nedir?

Namaz, melekler başta olmak üzere diğer varlıkların bütün ibadet şekillerini içine alan bir kulluktur. Kulluğun özüdür.

İsra Sûresi 44. âyete göre her şey yaratıcımızı tesbih etmektedir. Haşmetli dağlar, dikey olarak kıyamda, hayvanlar yatay vaziyette rükû halinde, bitkiler kökleriyle beslendikleri için başlarını secdeye koymuş hâl dilleriyle ibadet yapmaktalar. Taşlar, tahiyat halinde tesbihattalar... Meleklerin her biri ayrı bir ibadetle meşgul... Biz de namazla bütün varlıkların ibadetlerini temsili olarak yerine getirmiş oluyoruz.

Namaz, bütün yaratılmışların ibadetlerini kapsamaktadır. Bunun için namaz tüm ibadetlerin ruhu ve özüdür. Namaz; insanın ruh, kalp, akıl ve manevi duygularının doyurulmasıdır.

Namazı emreden âyetlere baktığımızda “Namaz kılın!” denilmiyor. Namazı tam ve eksiksiz eda edin anlamında “Namazı ikâme edin!” buyuruluyor.

Namazı “ikâme” etmenin anlamı çok derindir. Namazda olduğumuzun farkında olup, namazı duymaya çalışmalıyız. Cesetle birlikte ruh da secde etmelidir. Böyle değilse o namaz Hz. Mevlânâ’nın ifadeyle “iki yatış, bir kıntış bakış”tan ibarettir.

Namazın ruhu deyince, huşû aklımıza gelir. Hucvirî (ö. 1072), namazda huşûdan bahsederken, “Sağında solunda kimin bulunduğunu bilmemektir.” der. Adeta bir çobanın koyunların yanında kıldığı namaz gibi... Çoban, kıldığı namazın koyunları tarafından görülmesini dikkate alır mı?

Kısacası namazın özü; ihlâsla, ihsan şuuruyla, Allah’ı görüyor gibi ibadet etmenin adıdır.

4. *Namaz ne zaman, nasıl farz kılındı?*

Namaz ibadeti, Recep ayının 27. gecesı, Hicret’ten bir buçuk yıl kadar önce Mirac gecesinde farz kılınmıştır. Zekât, oruç ve hac gibi diğer farz ibadetler, Hazret-i Peygamber’e (sallallahu aleyhi ve sellem) Cebrail (aleyhisselam) vasıtasıyla bildirilmiştir. Fakat beş vakit farz namaz, bunlardan ayrı olarak Mirac gecesı bizzat Cenab-ı Hakk tarafından Âlemlerin Efendisi’ne bir hediye olarak takdim buyurulmuştur. Diğer ibadetler yerde, namaz ise semada farz kılınmıştır.

Bu olay Enes ibn Malik’ten rivayet edilen bir hadiste özet olarak şöyle anlatılmıştır:

“Hz. Peygamber’e İsrâ gecesı, namaz elli vakit olarak farz kılındı. Sonra azaltıldı ve beş vakte düşürüldü. Sonra şöyle seslenildi: “Ey

Muhammed, şüphesiz bizim yanımızdaki söz bir değişikliğe uğramaz. Senin için bu beş vakit namaz, elli vakit namazın karşılığıdır.”

Yani sadakatle beş vakit namaz kılındığında Allah ü Teâlâ, en az 50 vakit namaz kılmış sevabı yazar. Çünkü her güzel amele on katı ecir verileceği şu âyetle sabittir: “*Kim bir iyilik yaparsa, ona bunun on katı ecir vardır.*” (En’âm Sûresi, 160)

Süleyman Çelebi hazretlerinin; “Sıdk ile beş vakit olundukça eda; elli vaktin ecrin Hak eyler ata” diye güzelce tefsirini yaptığı gibi; Yüce Allah dilediği takdirde beş vakit namazı gereği üzere ikâme edenlere; elli, beş yüz, yedi yüz hatta daha fazla ecir, dilerse verebilir.

5. Namaz farz kılınmazdan önce Peygamber Efendimiz (s.a.s.) nasıl ibadet yapıyordu?

Beş vakit namaz farz kılınmadan önce Hz. Peygamber’in (sallallahu aleyhi ve sellem) ibadet tarzı, Cenab-ı Hakk’ın yarattıklarını düşünmek, Allah’ın yüceliğini tefekkür etmek şeklinde idi. Sabah ve akşam, ikişer rekât hâlinde namaz kıldığı da nakledilir.

İslâmiyet’ten önce Arabistan’da Hanifler olarak bilinen ve İbrahim Aleyhisselam’ın dininden geriye kalanlarla amel eden insanlar vardı.

Hanif; meyletmek, yönelmek anlamındadır. Hz. İbrahim (aleyhisselam) putperestlikten, batıl inançlardan yüz çevirip, hak dine, Allah’ın dinine, İslâm’a döndüğü için Hanif denilmiştir. Hanif, başka dinlerden ve bâtil mabutlardan çekinip, yalnız bir Allah’a yönelen muvahhid-mü’min için kullanılmıştır.

İslâm öncesi cahiliye döneminde, sünnet olduktan sonra Kâbe’yi ziyaret eden kimseye Hanif denilirdi. Bu ve buna benzer güzellikler, Hz. İbrahim’in (aleyhisselam) dininden geriye kalanlardan bazılarıydı.

Âlemlere Rahmet Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), peygamberliğinden önce de akıl, zihin ve kalp dünyası pırıl pırıl ve tertemiz bir Hanif idi.

O, İslâmiyet'ten önce hak dinin vecibelerini yaşayan, bir Allah'a inanan muvahhid ve ibadet eden bir insandı. Hz. İbrahim'in dininin müdavimi idi. Fakat mecburiyet altında değil, iradesi ile ibadet ederdi. Zaman zaman Hira mağarasına çekilir, ibadet eder, dua ederdi. Hatta ilk vahiy de böyle bir ibadet zamanında gelmişti.

Ancak bu ibadetlerin şekli ve okuduğu dualar hakkında kesin bir açıklama mevcut değildir. Zaten bizler de bunları bilmekle sorumlu değiliz.

Bilmemiz gereken şudur: Peygamber Efendimiz, peygamberliğinden önce de bir peygamber gibi yaşamıştır. Bütün peygamberlerin (aleyhimüsselam) çocukluk, gençlik ve olgunluk zamanları peygamberlik dönemlerinin âdeta basamakları gibidir. İnsanları Hak'ka davet eden kişilerin peygamberlik görevini yaparken olduğu gibi, peygamberlik görevinin öncesinde de yaşantıları tertemiz olmalıdır ki muhataplarına emniyet ve güven verebilsinler.

6. Geçmiş ümmetlerde namaz ibadeti var mıydı?

Önceki dinlerde vakitleri belirsiz, genel anlamda namaz ibadeti vardı. Bu konuda pek çok âyet vardır. Lokman Aleyhisselam'ın, oğluna namazı emretmesi örnek olarak verilebilir: *"...Oğlum! Namazını dosdoğru kıl! İyiliği emret! Kötülükten sakındır! Başına gelene sabret! Şüphesiz ki bunlar, uğrunda azim ve sebat edilmeye değer şeylerdir."* (Lokman Sûresi, 17)

İkinci olarak Hazret-i İbrahim ve Hz. İsmail (aleyhimessalam) da namaz vardır: *"İbrahim dedi ki: '...Rabbimiz! Ben çocuklarımdan kimini, namaz kılabilmeleri için, senin mukaddes evinin yanında, namazlarını Beyt'inin huzurunda dosdoğru kılsınlar diye, ekinsiz bir vadide yerleştirdim."* (İbrahim Sûresi, 37) *"Ya Rabbi! Beni ve benim neslimden olanları namazda devamlı kıl. Ey Rabbimiz! Duamı kabul buyur."* (İbrahim Sûresi, 40)

"İsrailoğullarından, 'Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Anne baba-ya, yakınlara, yetimlere, düşkünlere iyilik edin. İnsanlarla güzel güzel

konusun. Namazı kılın. Zekâtı verin.’ diye söz almıştık. Sonra siz, pek azınız müstesna, döndünüz. Hâlâ da haktan yüz çevirmeye devam ediyorsunuz.” (Bakara Sûresi, 83)

En son olarak Hazret-i İsa da (aleyhisselam) namaz ve zekâtı emretmiştir: *“Meryem çocuğa işaret etti. Dediler ki: ‘Beşikteki bir çocukla nasıl konuşalım?’ Çocuk dile geldi: ‘Ben Allah’ın kulu yum. O bana kitap verdi. Ve beni peygamber yaptı. Bulunduğum her yerde beni mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe bana namaz ve zekâtı emretti. Ve beni anneme itaatkâr kıldı. Beni bedbaht bir zorba yapmadı. Doğduğum gün de öldüğüm gün de hayat verilerek diriltileceğim gün de selâmet üzerimedir.’ İşte Meryem oğlu İsa budur.”* (Meryem Sûresi, 30)

7. Namaz ibadeti Kur’ân-ı Kerim’de nasıl geçiyor?

Kur’ân-ı Kerim’de seksenden fazla âyette namaz, değişik şekillerde ele alınıp üzerinde durulmuş, yeterli bilgi verilmiştir.

“Beş vakit namazın eda edileceği vakitlere ve ne şekilde eda edileceğine Kur’ân-ı Kerim’in bir kısım âyetlerinde mücmel olarak işaret olunmuş, bu işaretler Resûlullah’ın (aleyhissalâtü vesselâm) kavli ve fiili sünnetiyle açıklık kazanmıştır.

Bilindiği üzere Kur’ân-ı Kerim’deki mücmel emir ve hükümleri açıklama yetkisi, onu insanlara tebliğle görevli olan Peygamber Efendimiz’e aittir. O namazı bizzat kılarken ve Müslümanlara kıldırarak nasıl kılınacağını öğrettiği gibi, bunların vakitlerini de göstermiştir. Gerek kılınış şekli gerek vakitleri ile ilgili bu uygulama ameli tevâtür olarak günümüze kadar devam etmiştir.

Kur’ân-ı Kerim’de beş vakit namaza mücmel olarak işaret eden âyetlerden Tâhâ Sûresi’nin 130. âyetinde: *“... Güneşin doğmasından ve batmasından önce de Rabbini övgü ile tesbih et. Gecenin bazı saatlerinde ve gündüzün etrafında (iki ucunda) da tesbih et ki rızaya ulaşasın.”* buyurulmuş; güneşin doğmasından ve batmasından önce, gece saatlerinde ve gündüzün iki ucunda olmak üzere beş ayrı vakitte Cenab-ı Hakk’ı tesbih, yani namaz kılmak emredilmiştir.

Bakara Sûresi'nin, "Namazlara ve ayrıca orta namaza devam edin!" mealindeki 238. âyetinde "orta namazın" ikindi namazı olduğu bazı hadislerde açıklanmıştır.

Bunlardan başka Nisâ, 4/103; İsrâ, 17/78; Rum, 30/17-18; Nur, 24/36; Kaf, 50/39-40; Dehr (İnsan), 76/25-26 âyet-i kerimelerinde de beş vakit namaza veya vakitlerine mücmel olarak işaret eden ifadeler bulunmaktadır.

Bu mücmel ifade ve işaretler, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) söz ve uygulamaları ile açıklanmış, onun açıkladığı ve uyguladığı şekilde bütün Müslümanlar tarafından amelî uygulama olarak günümüze kadar devam ettirilmiştir.

Asr-ı Saadet'ten beri her asırdaki Müslümanlar beş vakit namaz kılmış, hiç kimse bunun aksini söylememiştir.¹

8. Hadis-i şeriflerde namaz nasıl anlatılıyor?

Önce kutsî hadislere, daha sonra da Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) hadislerine bakalım.

a. Kutsî hadislerde namaz:

Allah ü Teâlâ buyuruyor ki: "Söz veriyorum ki namazlarını vaktinde, doğru olarak kılana azap etmem, onu sorgu-suale çekmeden Cennet'e koyarım."²

Yüce Allah (celle celâluh) şöyle buyurmaktadır: "Ey âdemoğlu! Vakitlerini bana ibadet etmeye ayır ki kalbini zenginlikle doldurayım, rızkını bereketlendireyim ve vücuduna rahatlık vereyim. Beni zikretmekten gafil olma! Gafil kaldığın takdirde kalbini fakirlikle doldurur, vücudunu yorgun ve halsiz kılar, göğsünü dert ve gama salarım. Ne kadar ömrün kaldığını görebilsen, düşünüyü kurduğun emellerden gönlünü çekerdin.

¹ Sorularla İslâmiyet-Özetle

² İlâkîm

Ey âdemoğlu! Sana bahsettiğim afiyet sayesinde Bana kulluk etmeye güç buldun. Benim özel yardımımla, sana farz kıldığım ibadetleri yerine getirebildin. Benim rızkımı yiyerek bana karşı yaptığın isyana kuvvet buldun. Benim dilememle, istediklerini istiyorsun. Dilediğin her şey Benim irademledir. Benim nimetimle ayakta duruyor, oturuyor ve dönüyorsun. Benim korumam sayesinde geceliyor ve sabahlıyorsun. Benim ihsanım içinde yaşadın ve nimetimin içinde dönüp durdun. Verdiğim afiyetle güzelleştin. Lâkin ardından Beni unutup başkalarını hatırında tuttun. Neden Benim hakkımı ve şükürümü eda etmedin?”³

b. Hadis-i şeriflerde namaz

“Cennetin anahtarı namazdır.”

“En faziletli amel, vaktinde kılınan namazdır.”

“İman, namaz demektir. Namazı itinayla, vaktine ve diğer şartlarına riayet ederek kılan, mü'mindir.”

“Kıyamet günü kulun ilk hesap konusu ve ilk gözden geçirilecek amel hanesi namazdır. Bu konudaki hesaplaşma iyi geçerse kul kurtulur, bozuk geçtiği takdirde ise aldanmış ve hüsrana uğramış olur.”

“Bir mü'min, namaz kılmaya başlayınca, Cennet kapıları açılır. Rabbiyle arasındaki perdeler kalkar. Bu hâl, namaz bitinceye kadar devam eder.”⁴

“Muhakkak ki kişi ile şirk ve küfür arasında namazın terki vardır.”⁵

Açıklama: Bu anlamdaki hadisler, namazın önemini anlatması açısından son derece önemlidir. Evet, Ehl-i Sünnet âlimlerine göre farziyetini inkâr etmediği müddetçe namaz kılmayan birisi kâfir olmaz. Ancak namazı terk etmek büyük günahlardandır. Her bir günah içerisinde küfre gidecek bir yol olduğu unutulmamalıdır. Namaz gibi “dinin direği” olan bir ibadeti terk eden kişi, diğer ibadetlerinde de tembellik

³ İmam-ı Gazzâlî, Kutsî Hadisler

⁴ Taberânî

⁵ Müslim, İman 134

gösterir. Böyle birinin vazifesini yapmamaktan gelen korku ile Allah'ı, Cennet ve Cehennemi inkâr etmesi kolaylaşabilir.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bu çeşit hadislerinde namazı terk eden birisinin zamanla küfre düşebileceğine dikkat çekmiştir.

“Namaz kılmayanın dini sağlam değildir. Dinde namazın yeri, vücutta başın yeri gibidir.”

“Büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe, beş vakit namaz ile iki cuma, aralarında işlenen küçük günahlara kefarettir.”

9. Namazın diğer ibadetlerden farkı nedir?

Namazdan başka bütün ibadetler yeryüzünde emredilmiştir. Namaz ise Mirac gecesinde gökler ötesi âlemde farz kılınmıştır. Bunun için namaz, diğer ibadetlerden üstündür.

“İslâm'ın beş temel üzerine kurulduğunu” anlatırken Kâinatın Efendisi, birinci olarak Kelime-i Şehadet'i saymış, ikinci olarak “namaz” demiştir. Bu kutsal sözden ilham alarak; hayatta en mühim hakikat imandır, imandan sonra namazdır diyoruz.

Cennetin anahtarı olan namazın diğer ibadetlerden farklı bir yanı da şudur: Namaza durduğumuzda, başka hiçbir işle ilgilenemeyiz. Başka bir şeyle meşgul olmak namazı bozar. Fakat diğer ibadetler böyle değildir. Hac yaparken, oruç tutarken başka şeylerle meşgul olabiliriz. Bunun manası: “Namaz saatini” tamamen namaza tahsis etmemiz gerekmektedir.

Mevlânâ Hazretlerine sormuşlar: “Namazda nasıl olmak gerekir?” Verdiği cevap çok düşündürücü: “Namazda iken namazda olmak gerekir.” demiş. Bizim de gerçekten namazda olmamız gerekiyor. Çünkü namaz, diğer ibadetlerden farklı bir ibadettir. Şeklen değil, hükmen namazda olmalıyız. Namazı yaşamalıyız. Namazda olduğumuzu hissetmeliyiz.

Kalibımız Kâbe'ye yönelirken, kalbimiz de ilâhî huzurda olduğunun bilincinde olmalı; aklımızla, fikrimizle, kalibımızla, kalbimizle, yaratıcımızın huzurunda olduğumuzun farkında olmalıyız.

10. Namaz bize neler kazandırır?

Hikmetler ve maslahatlar dünyasında yaşıyoruz. Yaratılışımız gereği merak sahibiyiz. Bazen de pragmatist düşünenlerle karşılaşıyoruz. Hem onları hem de aklımızı ikna edecek cevap vermek zorundayız.

“Namaz bize ne kazandırır?”

“Neler kazandırmaz ki saymakla bitmez.”

“Örnek verebilir misin?”

“En başta Allah'ın rızasını kazandırır. Kur'an'ın ifadesiyle 'Allah'ın rızası en büyüktür.' Dünyada rıza, ahirette Rıdvan... Başka şeylere gerek var mı?”

Kabul edilmiş bir namaz, bizi dünyada huzura kavuşturur. Ahirette Cennet'e ulaştırır.

İnsan ceset ve ruhtan meydana gelmiştir. Cesede değer kazandıran ruhtur. Cesedi beslediğimiz gibi ruhu da doyurmamız gerekir. Ruhu aç kalan kişiler, devamlı mutsuzdur.

Namaz, kalbin, ruhun gıdasıdır. Huşû içinde kılınan bir namaz, ruhu besleyecek, huzur verecektir.

Namaz bizi kötülüklerden alıkoyar. “Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.” (Ankebût sûresi, 45)

Hem namaz kılıp hem de kötülük yapan insanları görüyoruz. Âyet doğru söylüyor. İnsanlar yanlış yapıyorlar.

Namazın kişiyi kötülükten korumasının çeşitli aşamaları vardır. Bu aşamalar, namaz kılanın imandaki derecesine, namazı duyarak kılmasına, kalbinin huşû ve iç tâdil-i erkân dediğimiz hudû-huzû içerisinde olmasına bağlıdır.

Mü'minûn Sûresi 2. âyette kurtuluşa eren mü'minlerin özellikleri sayılırken; *"Onlar ki namazlarında huşû içindedirler."* buyurulmak suretiyle huşû içinde namaz kılmaya dikkat çekilir. Yani "Namaz kılanlar kurtuldu." değil, "Namazı huşû içinde kılanlar kurtuldu." deniliyor. Bunun için namaz, huşû ile kılındığı vakit bizi kurtuluşa erdirecektir.

Günde en az 40 defa Fatiha Sûresi'ni okuyan, istikamet ve yardımı Allah'tan isteyen kişinin şahsiyeti gelişir. *Başkalarına boyun kırıp bel bükmez, yağcılık yapmaz. "Ancak Sana ibadet ederiz. Ancak Senden yardım dileriz."* diyen kişi, yöneleceği ve huzurunda eğileceği güç kaynağını bulmuştur.

Kabirde sorguya çekileceğimiz ilk ibadet namaz olacağından, sorgumuzun rahat geçmesini istiyorsak, sorgusuz sualsiz namaz kılmaya nefsimizi ikna edelim.

"Mü'minin miracı" kabul edilen bu ibadeti yerine getirdiğimizde gök ehlinin sevabına denk sevap alırız. Bu durumu Süleyman Çelebi Mevlid'in Mirac Bahri'nde şöyle anlatmaktadır: "Her kaçan kim bu namazı kılar, cümle gök ehli sevabın alalar. Çünkü her türlü ibadet bundadır, Hakk'a kurbiyyetle vuslat bundadır."

11. Bir Müslüman'ın hayatında namazın değeri ve yeri nedir?

Böyle bir soruyla karşılaştığımızda refleks olarak verdiğimiz ilk cevap: "Namaz dinin direğidir." ve "Namaz mü'minin miracıdır." şeklinde olur. Peki, hepsi bu kadar mı? Elbette ki hayır...

Namaz, bunların da ötesinde daha derin anlamlar ifade etmektedir.

Namaz, Rabbimiz'le buluşma, O'nunla beraber olma ve O'nun huzuruna günde beş defa kabul edilmenin adıdır. Namaza değer vermek, Allah'a değer verip, O'nu yüceltmektir. Namazı önemsemeyen, Allah'ın bizden istediği "Namaz kıl!" emrini önemsememiş demektir.

Namaz, bizi terbiye etmektedir. En önemli terbiye, kişinin kendini terbiye etmesidir. Bir ömür boyu kendimizi yontarak Cennet'e ehil hâle geleceğiz. Bu işte en iyi vasıta, vesile namazdır.

Namaz, kişinin doğruluk ve takvasının artmasına yardımcı olur. Namazın değerini bilen ve onu eda eden kişi, en yüce bir görevi yerine getirmiş olmanın huzurunu yaşar. Allah katında değerini öğrenmek isteyen kişi şöyle düşünmelidir:

“Benim Allah yanındaki değerim, Allah'ın benim yanımdaki değeri kadardır. Allah'ın değer verdiklerine değer verelim, değer kazanalım.”

12. Namaz kişiyi kötülüklerden nasıl alıkoyar?

Namaz, Yaratıcımız tarafından emredilen eğitici, terbiye edici, şekillendirici, semavi, ilahi bir programdır.

Bu programda ruhun kemâle ermesi ve insanın kötülüklerden arınması hedeflenmiştir.

Namaz, ruhumuzu arındırır. Kur'an'ın ifadesiyle “*Namaz, kişiyi büyük günahlara gitmekten alıkoyar.*” Hadisin müjdesiyle de küçük günahlarımıza kefarettir. Bu sebeple namaz kılan Müslüman, günahlardan korunmuş, var olanlardan da arınmış olur.

Namaz kılmayan kişinin kalbi kararır. Kalbi karardıkça günah işlemek kolay, ibadet etmek ise zor gelir.

Namaz kılan kişi, Allah hakkına ve kul hakkına dikkat ettiği için güzel ahlâk sahibi, erdemli olur. Erdemli fertlerden oluşan toplum da sağlıklı bir toplumdur.

Abdest alıp, namaz kıldığı caminin suyunu, peçetesini kullandığı için sadaka atıp kul hakkına dikkat eden bir mü'min, başkasının hakkına da dikkat eder. Günaha girmemek için sözlü ve fiili olarak dua eder. Takvalı olmaya özen gösterir.

İnanarak günde beş defa Yaratıcı'nın huzuruna gelen kişi insafa gelir. İnsaf, dinin yarısıdır. Bir kötülüğe niyetlenmiş ise ondan vazgeçer. Belki de yaptığı dualar o kişiyi kötülükten uzaklaştırır.

Kur'an'da; "Sana vahyedilen kitabı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar." (Ankebût Sûresi, 45) diye buyuruluyor. Eğer uzaklaştırmıyorsa suç, İslâm'da, namazda değil, namazın bilincinde olmayan, hakkıyla namazı ikâme etmeyen kişidedir.

Ben namazımı ifsat etmekten koruyorsam, namazım da beni ifsat olmaktan koruyacaktır. Ben namazımı korursam namazım da beni koruyacaktır. Koruyalım, korunalım.

13. Namaz, bireysel olarak bize neler kazandırır?

Doğduğumuzda sağ kulağımıza ezan, sol kulağımıza kâmet okunur. Böylece hayatımıza "Bismillah" deyip bir parantez açılır. Ölünce de "Allahü Ekber" denilip bu parantez kapatılır. İşte bu iki parantez arasını sevapla doldurmanın adı, ibadettir.

İbadet, oluncaya kadar değil, ölünceye kadardır. Bize verilen nimetler kesintisiz, devamlı olduğu için o nimetleri verene karşı teşekkür demek olan namaz da devamlılık ister. Namaz, geçiştirilecek ve araya sıkıştırılacak bir ibadet değildir.

Eğer, tembellik veya inkârcılıkla namazı eda etmezsek, bir de baka-rız ki bizim namazımız kılınıyor.

Böyle bir duruma düşmek, en büyük pişmanlıktır. O zaman iş işten geçmiş, fırsat kaçmıştır.

Şimdi fırsat elde iken, aklımız ererken, gücümüz yeterken namazı kuşanma vaktindeyiz. Mademki namaz, Mirac yapma, yükselme vesilemizdir. Öyleyse namaz ibadeti, hayatımızın en önemli, en anlamlı işi olmalıdır.

Namaz, kısaca bireysel olarak şunları kazandırır:

1. Toplumun bir parçası olan fert, cemaatle namaz sayesinde toplumla kaynaşır, bütünleşir.
2. Allah'ın emrini yerine getirmenin mutluluğunu yaşar.

3. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) sünnetine uyar, şefaatine hak kazanır. Daha çok sevap kazanır.
4. Günde beş defa bir araya geldiği inançlı bir toplum onun için "sera" görevi yapar. Günahlardan daha çok korunur.
5. "Komşu komşudan habersiz, kimse kimseyi tanımıyor" şikâyetleri ortadan kalkar. Komşusunun dert ve sıkıntılarının farkına varır. Apartman; bir aile, mahalle de geniş bir aile olur.
6. Kırk rekâtlik namazında günde 400'den fazla "Allahü Ekber-Allah en büyüktür" diyen ve buna inanan kişi, en büyük problemlerin üstesinden gelebilir. Gelemezse de bunların birer imtihan ve geçici olduğunu bilir. Huzurdan ayrılmaz, huzursuz olmaz. Çünkü en büyük dertlerden daha büyük bir Rabbi vardır onun. "Rabbim büyük... Yoksa taşınır mı bu yük?" Mademki "Namazda aklın, kalbin ve ruhun büyük bir rahatı vardır." öyleyse bu huzur şerbetini namaz sayesinde içmeye çalışalım.

14. Namaz, toplumsal açıdan neler kazandırır?

Namaz, Allah ile bağ kurmanın adıdır. Namaz ile Rabbi'ne yönelen kişi, kötü davranışlardan uzaklaşır, iyi davranışlar gösterir. Toplumda iyilerin sayısı arttıkça o toplumun kalitesi artar. Kaliteli insanlarla yaşamak ayrı bir mutluluktur.

Ahlâki erozyonu önlemek, insanı erdem sahibi yapmak bir hedef-tir. Bunu teorik olarak söyleyenler çok fakat bunun pratiği nasıl olacak? İşte Müslüman'ın kıldığı namaz, sahibine pek çok özellik ve güzellik kazandırır. En sonunda ahlâk abidesi haline getirir.

Namaz, Müslümanlar arasında birlikte yaşama ve dayanışmayı geliştirir. Birlikte kılınan namazlar insanları, birbirleriyle ilişkilerinde hoşgörülü olmaya, sevgi ve saygıya yöneltir. Bireysel huzur ve mutluluğun sağlandığı toplumlarda toplumsal huzur da sağlanır.

Namazın cemaatle kılınmasına önem verilmesi, İslam'ın birlik ve beraberlik dini olduğunu göstermek içindir. Müslümanlar arasında tanışma, kaynaşma ve yardımlaşma, mahalle camisinde günde beş defa toplanmakla temin edilmiş olur.

Günde beş defa, haftada bir defa Cuma ve yılda iki defa tüm şehir halkının katılımıyla kılınan bayram namazları; toplumun kaynaşması için en güzel tutkaldır. Birlik ruhunu, "biz" fikrini geliştirecek başka böyle etkili bir faaliyet yoktur.

Özet olarak namazın toplumsal açıdan yararları:

- Aynı mahalle ve köyde yaşayanların birbirlerinden haberdar olmaları için en güzel fırsattır.
- Cemaatle kılınan namaz, sınıf farklılıklarını ortadan kaldırır. Âmir-memur, işçi-patron, zengin-fakir aynı safta dururlar. Toplu namaz kılındığında; soy, ırk ve toplumsal statülerden kaynaklanan ayrıcalıklar ortadan kalkar. Herkes eşit olur.
- Milyonlarca Müslüman'la birlikte aynı anda aynı kibleye yönelmek, yalnız olmadığımızı hatırlatır. Manevi bir güç verir.
- Toplu namaz, toplumsal kaynaşmayı sağlar. Mahalle sakinlerinin buluşma, tanışma, dertleşme zamanı ve buluşma noktası olur.
- Müslümanların, kendi aralarında tebliğ ve irşatta bulunmalarını, hakkı ve sabrı tavsiye etmelerini sağlar.
- Cuma namazlarında yapılan vaazlar, okunan hutbeler; cemaati, dinî ve dünyevî yönden bilinçlendirme ve olgunlaştırma vesilesi olarak son derece önemlidir.

15. Sağlık açısından namaz neler kazandırır?

"Gelecekte doktorların hastalarına yazacakları reçete, Müslümanların kıldığı namaz ve tuttuğu oruç olacaktır." (Bernard Shaw)

“Kalk namaz kıl, namaz elbette şifadır.” buyuran bir Peygamberin ümmetiyiz. Değişik vesilelerle söylediğimiz gibi namaz, spor değildir ve spor olsun diye kılınmaz. Namaz, en büyük bir ibadettir, emredildiği için kılınır.

Allah'ın her emrinde sayısız hikmet ve fayda olduğu gibi namazın emredilmesinde de sayılamayacak kadar fayda ve hikmet vardır. En başta, bizlere kalp ve ruh temizliği kazandırır ve ruhumuzu arındırır.

Namaz bizlere iki çeşit temizlik kazandırır: Birincisi, manevi temizlik. Kalp, ruh, zihin temizliği vs.

İkinci temizlik, maddi temizlik: Günde beş defa abdest, gusül, vücut ve elbisenin temiz olması gibi şartlarını incelediğimizde namazın hijyen açısından ve dış temizlikteki etkisi tartışılmaz. Bin beş yüz yıl önce ortaya koyduğu bu prensipler bile İslâm'ın hak din olduğuna delil olarak yeter de artar.

Namazın asıl anlamı kulluktur. Bunun yanında, bedene sağladığı faydaları, artık bilimsel çevrelerce açıklanıyor. Bilimsel verilere göre namazın bedene sağladığı faydalar özetle şöyledir:

- Namazdaki hareketler yavaş olduğundan kalbi yormaz ve günün değişik saatlerinde olduğu için insanı sürekli dinç tutar.
- Namaz kılmaktaki izometrik hareketler, midedeki gıdaların iyi karışmasına, safranin kolay akmasına ve dolayısıyla safra kesesinde birikinti yapmamasına, pankreastaki enzimlerin kolay boşalmasına yardımcı olacağı gibi, kabızlığın giderilmesinde de rolü büyüktür.
- Böbreğin ve idrar yollarının iyice çalkalanmasından, böbrekte taş oluşumunun önlenmesine ve mesanenin boşalmasına da yardımcı olmaktadır.
- Günde başını seksen defa yere koyan bir kimsenin beynine ritmik olarak fazla kan ulaşır. Bu yüzden beyin hücreleri iyice beslendiğinden hafıza ve şahsiyet bozukluklarına, namaz kılanlarda çok

daha az rastlanır. Bu insanlar daha sağlıklı bir ömür geçirirler. Bugün tıpta demans denilen bunama hastalığına uğramazlar.

- Namaz kılanların gözleri, muntazam olarak eğilip-doğrulmaktan ötürü daha kuvvetli kan dolaşımına malik olur. Bu sebeple göz içi tansiyonunda artma olmaz ve gözün ön kısmındaki sıvının devamlı değişmesi temin edilmiş olur. Gözü katarakt veya karasu hastalığından korur.
- Koruyucu hekimlikte, muayyen zamanlarda yapılan beden hareketleri çok önemlidir. Namaz vakitleri, kan dolaşımını tazelemek ve teneffüsü canlandırmak için en uygun vakitlerdir.
- Namaz, uyku düzenlemede çok önemli bir unsurdur. Hatta vücutta biriken statik (durgun) elektriklenme, secde yapmakla topraklama yapılmış olur. Böylece vücut tekrar zindeliğe kavuşur.
- Namazın bu etkilerinden en doğru şekilde yararlanmak için namazı vaktinde kılmakla birlikte, fazla tok olmamak da önemlidir.
- Göz merceklelerinin kasılmadan görebildiği ve böylelikle rahatlatıp dinlendiği mesafe 1,5 metre civarındadır. Bu mesafe ise namaz kılan kişinin secde yaptığı yere olan uzaklığıdır. Bilindiği gibi namazda secde yapılan yere bakılır ve böylelikle farkında olmadan göz mercekleleri dinlendirilir. Günde 40 rekât hesabı ile bu dinlenme takriben bir saat tutar ki bu nimet, göz için bulunmaz bir sağlık reçetesidir.
- Beş vakit kılınan namazdaki ritmik hareketler, günlük hayatta çalıştırılamayan adale ve eklemleri çalıştırarak, artroz ve kireçlenme gibi eklem hastalıklarını ve adale tutulmalarını önler.
- Vücudun en zahmet çeken yerleri, eklemlerdir.
- Ve bütün eklemler, namaz içinde yıpranmışlıkları gidererek sağlıklarına kavuşurlar. Şunu da açıkça belirtmek gerekir ki, namaz dışında hiçbir hareket tarzı, vücuda bu ölçüde fayda sağlamaz.

Ayrıca namazın bir ibadet disiplini içinde devamlılığı, eklemlerdeki bu huzuru ömrün sonuna kadar götürür.

- Kalbin çalışmasında ve hissi sistemlerle olan alâkasında, elektromanyetik eksenler, en ideal çizgilere gelir. Özellikle sağlıklı kişilerin günlük elektromanyetik tesirlerle, göğüs bölgelerinde hissettikleri huzursuzluklara, namaz kılanlarda hemen hemen hiç rastlanmamaktadır.

Mısırlı bilim adamı Prof. Dr. Muhammed Ziyaeddin Hamid'in, vücutta biriken elektro-manyetik yükün secde ile dışarı boşaltıldığının belirlendiğini dile getiren araştırması, Kozmik Bilim'in verilerini bir kere daha destekledi. Mısır'ın başkenti Kahire'de bulunan Ulusal Işın Teknolojisi Merkezi'nde yapılan bir bilimsel araştırma, secde etmenin insanı kanserden koruduğunu ortaya çıkardı. Araştırmayla ayrıca secdenin hamile kadınlar için de oldukça yararlı olduğunu ve ceninin şekil bozukluğuna uğramasını engellediğini, bunun yanında yine birçok bedensel ve psikolojik hastalıklara iyi geldiği tespit edildi. Araştırma sonucu vücutta biriken elektromanyetik yükün secde ile dışarı boşaltıldığının belirlendiğini dile getiren Mısırlı bilim adamı, bilimsel araştırmaların insan boyunun küçüldükçe elektromanyetik dalgalara uğrama oranının daha da azaldığını gösterdiğini söyledi.⁶

16. Yedi organ üzerine secde etmenin hikmetleri nelerdir?

Secde, yedi uzuv üzerine yapılır. Yedi uzvun yerle teması, enerjiyi boşaltır.

İnsanın secde halindeyken elektromanyetik dalgalara daha az maruz kaldığını ve alnın yere değmesiyle vücuttaki elektromanyetik yükün dışarıya boşaltıldığını tespit ettiğini kaydeden Profesör Ziyaeddin, secde halinde olan bir insanın yedi organının yerle temas

⁶ <http://okyanusum.com/makale/namazın-beden-uzerindeki-etkileri/>

etmesinin boşaltımı hızlandırdığını ve bunun yorgunluk ve bazı hastalıklara iyi geldiğini ifade etmektedir.

Araştırmaların elektrik yükünün vücuttan sağlıklı bir şekilde atılması için secde anında kibleye dönmek gerektiğini gösterdiğini bildiren Profesör Ziyaeddin, Kâbe'nin yeryüzünün merkezi olduğunu ve yeryüzünün merkezine yönelmenin vücuttaki elektrik yükünü dışarı atmak için en uygun pozisyon olduğunu belirtir.

Beş vakit farz namazın vücuttaki elektrik yükünün dışarı atılması için yeterli olduğunu belirten Profesör Ziyaeddin, uyku esnasında vücutta oluşan unsurların sabah namazıyla dışarı atıldığını ve insanın güne sağlıklı ve canlı bir şekilde başladığını kaydetti.

Öğle, ikindi ve akşam namazlarının günün yorgunluğunu ve stresini azalttığını ve insana psikolojik bir rahatlama sağladığını söyleyen Profesör Ziyaeddin, yatsı namazıyla gün boyu vücutta oluşan yükün geri kalanının dışarı atıldığını ve insanın rahat bir şekilde uykuya dalmasının sağlandığını belirtti.⁷

Ne kadar anlatırsak anlatalım; secde etmenin ne büyük bir nimet olduğunu ancak secde edenler anlayabilirler.

17.Sabah namazının ifade ettiği anlam nedir?

Hatırla ey nefsim! Sen yoktun, hiçtin. “Hiçbir şey” derken, basitlik ifadesi “şey” bile değildin. Adın yoktu senin. Merhametli Allah, seni yoklukta, hiçlikte bırakmadı. Yokluğun karanlıklarından varlığın aydınlık şafağında diriltti. Hayat verdi sana. Varlığa erdin. Vücûd elbisesini meccânen giydin.

Herkesin O’nu unuttuğu seher vaktinde kalkıp, Mirac yapma anlamında O kutlunun (sallallahu aleyhi ve sellem) miracına eşlik etmek gerekmez mi? Bize hediye edilen bu yeni gün, hem bizim anne karnına düştüğümüz güne hem bahar mevsimine, hem de kâinatın yaratılmasında geçen altı günün ilk gününe işaret eder.

⁷ <http://okyanusum.com/makale/namazın-beden-uzerindeki-etkileri/>

18. Öğle namazı kılarken neler düşünmeliyiz?

Ey nefsim! Vakit öğle. Güneş tepede. Göz kamaştırıyor. Tıpkı gençliğin gibi... Gün, sanki bir delikanlı... Heyecanlı, azimli... Hiç batmayacakmış, hiç bitmeyecekmiş gibi... Aldanma nefsim! Şimdi kalk, gençliğinin şükürü olan öğle namazını eda et! Etraftaki bu kadar gürültüden ruhun sağır olmak üzere, kalbinin sesini duyamıyorsun. Ruhuna namaz penceresiyle teneffüs yaptır ki boğulmaktan kurtulsun, arınsın.

Bu anlamda öğle namazını kılmak, cismaniyeti geçici olarak bırakıp kalbin sesine kulak verme ve ruhu dinlemedir ki bu da huzur ve mutluluğun ta kendisidir.

19. İkinci namazının bize verdiği mesaj nedir?

Ey tembel nefsim! İkinci ezanı; senin, insanlığın ve dünyanın ihtiyarladığını ve son Peygamber Fahr-i Kâinat'ın gelmesiyle birlikte gurûbunu da hatırlatır. Sen, ikindiye eda ederken, her şeyin gurûba doğru yüz tuttuğunu ve birkaç saat sonra yeryüzünde her şeyin silinip, kaybolacağını ve ayaklarındaki sızı, belindeki ağrı, başındaki beyaz tüylerle kendi nefsinin de fâni olduğunu ve yavaştan zevale doğru yaklaştığını anla.

Her kemâlin bir zevâli, her yükselişin bir inişi var. Bak güneş de inişe geçti. Zirveye çıkıp, sonra inen herkes gibi güneş de alçalmaya başladı. Solmaya, sönmeye başladı o muhteşem ışıklar. Günün benzi sarardı. Gençlik yazının sonu da hazandır.

Ey nefsim! Vakit ikindi. Her saltanat gibi, güneşin saltanatı da bitmek üzere... Işıkları zayıflıyor, göz kamaştırmıyor o saltanat artık.

Güz yaprakları gibi sararıp, dökülüyorsun. Saçların, dişlerin dökülüyor. Belin bükülüyor. Yüzün buruşuyor. Sen ömrünün ikindi vaktin-desin. Hayat dalında düşmek için rüzgâr bekleyen titrek yaprak gibisin. Toprağa düşmeden kalk, "asr vakti" elçisinin arkasında el pençe divan dur. Varlığın özüne selam dur!

20. Akşam namazının hayatımızdaki yeri nedir?

Ey Nefsim! Vakit akşam... Bir gün daha sona erdi...

Güneş söndü... Gün öldü, gurûbta defnedildi. Yarınki günü ve güneşi görebileceğin garanti değil. Bir gün sen de güneş gibi söneceksin, öleceksin. Aslında bugünün kıyameti koptu. Büyük kıyametten sana ne?

Senin ölümün, kıyametin olacak. Hayat denilen tiyatronun perdesi inecek.

O zaman seni mezara indirecekler ve senden uzaklaşacaklar. Öyleyse sen şimdiden onlardan uzaklaşarak Rabbine yaklaştırmaya bak. Akşam namazı ve evvâbin namazı; O'na dönme anı.

Akşam güneşin batıp kaybolması; yirmi dört saatlik bir günün ölümüyle birlikte bizim ölümümüzden de haber verir; gün gelip ölecek, bir kefen içine sarılıp el, ayak ve çenemiz bağlanarak kabre konacağız. Başımıza bir çift taş dikilip kabrimiz belirlenecek, eş-dost bırakıp gidecek ve orada yalnız kalacağız...

Diğer taraftan bu vakit, bir can çekişmesi içinde küre-i arzın hırıltılarına da dikkat çeker.

21. Yatsı namazının ifade ettiği anlam nedir?

Ey nefsim! Sabahtan akşama kadar alıp, sattın, konuştun, yapıp ettin. İyi mi ettin kötü mü, kâr mı, zarar mı? Belli değil. Bunları unut-tun. Fakat sen unutsan da O unutmaz. Öyleyse şu an günlük muhase-be vakti. Dükkânı kapatan esnaf gibi, kapanan günün muhasebesini seccâde üzerinde yapma, kendini hesaba çekme vakti. Hesaba çekilmez-den önce sen kendini hesaba çekersen sıkıntı çekmezsin.

Her saltanat gibi güneşin saltanatı da bitti. Bir gün senin saltanatın da bitecek. Şu anda ortalık zifiri karanlık... Her şey unutulmaya terk edildi. Sen de unutulacaksın. Artık kimsenin özeli de değilsin, özlediği de. Yokluğuna alışıldı, kanıksandı. Eskiden sık kullanılan "rahmetlinin

şuyu, buyu” sözleri de eskidi. Seni hatırlatan bir şey kalmadı evde. Unutulan bu gün gibi sen de unutulup, gideceksin. Unutulmamak için O’nu unutmamanın belirtisi yatsıyı şevkle kılman, adres bırakman gerekir.

Yatsı vakti, her şeyin bitişiyle birlikte insan ömrünün de bitip kaybolmasını hatırlatır. Hatırlayanlara ne mutlu...

22. Teheccüd namazı ne demektir, önemi nedir?

Teheccüd; “hem uyumak hem uyanmak” anlamına gelir. Dini literatürde “geceleyin uyanıp namaz kılmak ve gece namazı” anlamındadır. Rivayet edildiğine göre Peygamberimiz, yatsıyı kıldıktan sonra vitri kılmadan uyur, gecenin ortalarından sonra uyanıp bir müddet namaz kıldıktan sonra vitir namazını ve daha sonra sabah namazının sünnetini kıları.

Teheccüt namazının rekât sayısı, bu konuda çeşitli rivayetler bulunmasından dolayı net olarak belli olmamakla birlikte dört veya sekiz olarak kılınabileceği gibi iki rekât olarak da kılınabilir.

Nafile namazlarda hızlı hızlı çok fazla rekât kılmak yerine, uzunca kılmak daha faziletlidir. Okumayı uzun tutarak kıyamda uzun durma ve bu suretle kılınacak iki rekâtlık namaz, kısa sûrelerle çabucak kılınan 8 rekâtlık namazdan daha faziletlidir. Bunun için rekât sayısında kesin ve objektif değerler ortaya koymak da olabildiğince zordur. Teheccüd, berzah karanlıklarını aydınlatacak olan bir namazdır. Berzah hayatının aydınlık olmasını isteyenler, bu namazı kaç rekât olursa olsun mutlak suretle kılmalıdır. Kabir karanlığına karşı teheccüd aydınlığına sığınmalıdır.

Hiz. Bilal’den rivayetle Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: “Size geceleyin kalkmayı tavsiye ederim. Çünkü o, sizden önce yaşayan salihlerin âdetidir; Rabbinize yakınlık (vesilesi)dir, günahlardan koruyucudur, kötülüklere kefarettir, bedenden hastalığı kovucudur.”⁸

23. Ertesi sabah namazının hayatımızdaki anlamı nedir?

Seher vaktindeki namaz; rızkın dağıtıldığı, ruhaniyetin yayıldığı, meleklerin indiği, Allah'a amellerin arz olunduğu ve duaların kabul olunduğu şahitli bir namazdır.

Uykudan uyanıp, Mevlâ'nın huzuruna durmanın ayrı bir hazzı vardır. Nefse en ağır gelen namaz sabah namazıdır. En büyük kazançlı, sabah namazında battaniyesini kaldırıp, namaza kalkabilendir.

Sabah namazına nasıl kalkılır? Aşk ile... Âşık olan maşukuna gider. Seher vakti, aşkla dirilme vakti. "Diriltene ruhum feda!" deyip uyanan eşya ile beraber kıyam vakti.

Madem öyle ey nefsim! Hazan vurmuş gönlüne bahar neşidesi gelmesi için var gücünle "Namaz uykudan hayırlıdır, Allahü Ekber" deyip, dirilişe geçmelisin. Burada diril ki ötede ölmeyesin!

24. Namazda derinleşip namaz kahramanı olabilmek için neler yapmalıyız?

Kahraman, sadece sinema, televizyon veya savaş meydanlarında olmaz. Her sahanın kahramanı vardır. Hepimiz potansiyel olarak kahraman adayınız. Namaz kahramanı olma da aynıdır. İşin başında istemek var. "Ben namaz kahramanı olmak istiyorum!" deyip, nefsimizi ikna etmeliyiz. Namaza durduğumuzda; "Şimdi dünyanın en önemli işini yapıyorum. Rabbim'le konuşuyorum. Yaratılışımın amacını gerçekleştirilmeye çalışıyorum." demeliyiz. Yoksa bir an önce kılayım da aradan çıksın niyetinde olan kişi, namaz kahramanı olamaz.

Namaz kahramanının hayatında önce namaz aşkı vardır. Aşkın temelinde bilme vardır. Bildiklerimizi sever, âşık oluruz. Sonra da ona kavuşmak için ne gerekiyorsa yapar, kahraman oluruz.

Namaz aşkı, bir anda içimize düşmediği gibi akşamdan sabaha hemen namaz kahramanı da olamayız. Bu konuda yazılmış kitapla-

rın her birisinin ayrı bir güzelliği var. Okuyabileceğimiz kadar kitap okumalıyız. Sahabe efendilerimiz başta olmak üzere her devrin namaz kahramanlarını tanımaya ve onları örnek almaya çalışmalıyız.

İlk adresimiz Sevgili Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem). O'nun kulluğu ve namaza karşı duyarlılığı çok iyi bilinmelidir. Örneğimiz O'dur. "Namaz kılın. Namazı benden gördüğünüz gibi kılın. Çünkü ben namaz kılıyorum." buyuran bir Elçi'yi kendimize namaz kahramanı seçmeliyiz. Namazın iç-dış, zâhir-bâtın şartlarını tam yerine getirmeliyiz.

Başka bir soruda cevaplandığı gibi namazda "huşû" ve "ta'dil-i erkâna" uyma, namazda derinleşmenin olmazsa olmaz şartlarından. Sûrelerin meâl ve tefsirlerini okumak, bizim namazda derinleşmemize yardımcı olur.

25. Evde, cemaatle namaz kılmak neden önemlidir?

Ev bir okuldur. İlk eğitimimizi orada alırız. Oradan eğitim almaya-nın bir tarafı noksandır. Namaz başta olmak üzere ibadet bilinci evde cemaatle ibadet yapmakla kazanılır. Yoksa eksik kalır. Evimizi, mescid gibi kullanmamız, çocuklarımızda ibadet anlayışını ve kulluk bilincini geliştirir.

Ergenliğe adım atan bir gencin ibadet sevgisini kazanacağı en etkin yer, kendini içinde bulduğu ve içinde kimliğini kazandığı yuvası ve evi-dir. Bir çocuk, anne babasıyla beraber yaptığı ibadet ve duaların etkisini, lezzetini ömrü boyunca unutmaz, unutamaz. Hepimiz öyle değil miyiz? O tatlı hatıralarımız, ruhumuzda silinmez kalıcı izler bırakmıştır.

Namazın cemaat hâlinde kılındığı evlerde melekler de saf tutar, cemaate katılırlar. Böyle evlerde secde birlikteliğinden oluşan bir mane-vi hava vardır. Bu evlerde namaz kılma çağına gelmemiş minik yavrular da cemaate iştirak etme sevinciyle coşarlar.

Namaz; ciddi olarak ele alınır, iyi değerlendirilirse, adeta sağlam eğitim veren bir okul gibi aile fertlerinin yetişmesine katkı sağlar.

Anne babalar namazı tam kılmıyor, ihmal ediyor, önemsemiyorlarsa, çocuklarından namazı tam olarak kılmasını beklemleri yanlış olur.

26. Çocuğumu namaza nasıl hazırlayabilirim?

Çocuğumuzu hayata hazırlıyoruz. Bunun derdini çekiyoruz. Hatta bu konuda pek çok kurslara, etkinliklere gönderiyoruz. Maddi ve manevi ne gerekiyorsa yapıyoruz. Derdimiz: “Çocuğumu hayata hazırlamak”

Peki, aynı hassasiyeti namaz için de gösteriyor muyuz? Ara sıra, “Acaba, çocuğumu namaza nasıl hazırlayabilirim?” sorusunu kendimize soruyor muyuz? Eğer bu soru karşısında dertlenip cevabını arıyorsak, bir gün mutlaka istediğimiz cevabı alacağız demektir.

“Çocuklarınız yedi yaşına geldiklerinde onlara namazı emredin.” hadis-i şerifinde acaba neden 7 yaş denilmiştir? Çünkü “Ağaç yaşken eğilir.” Ergenlik çağına ulaşmış bir çocuğa, o yaşa kadar namazla ilgili bir telkinde bulunulmamışsa, namazı öğretme adına bir çaba gösterilmemişse, bu, Müslüman olmayan birisine namazı anlatmak kadar zor olacaktır.

Yedi yaş taklit çağıdır. Çocuk, bu yaşta büyüklerine özentisi duymaktadır. Henüz sosyalleşmemiş, dışarıya açılmamıştır. Varı yoğun evdeki anne babası ve kardeşleridir. O yaş en saf bir çağdır. Ne söylerseniz inanır ne verseniz alır.

Bunun için yedi yaşına kadar temel atılmıştır. Görsel olarak namazı içine sindirmiş, manen hazırlanmıştır. Çocuk, namaz bilinciyle yetiştirilmeli; sadece kulağından değil, gözünden de beslenmelidir. Namaz kılan kendi yaşlılarıyla arkadaşlık kurmasına yardımcı olun.

Çocuğunuzun nasıl olmasını istiyorsanız öyle olun. Namaz kılmasını istiyorsanız; onun yanında, onunla beraber küçük yaştan itibaren gerçek anlamda namaz kılın, ona dua edin. Babanın çocuklarına yaptığı dua, Peygamber’in ümmeti için yaptığı dua gibidir. Sözlü ve fiili duaya devam ediniz.

27. *Namaz iyidir hoştur fakat her gün beş vakit çoktur. Her gün kılmak zorunda mıyız?*

“Namaz iyidir hoştur fakat her gün beş vakit olduğundan çoktur. Bitmiyor, usanç veriyor. Her gün namaz kılmak zorunda mıyız?” diye sorulan bir soruya şöyle cevap verebiliriz: Her an havayı teneffüs ediyoruz, bundan usanıyor muyuz? Ya da “Ölünceye kadar havayı teneffüs etmek bana usanç veriyor, ben bundan sonra yapmayacağım!” diyebilir miyiz? Çünkü maddi bedenimizin her saniye havaya ihtiyacı vardır. Eğer havayı teneffüs etmekten çok ve devamlı olduğu için vazgeçsek o zaman maddi bedenimiz ölür.

Aynen onun gibi manevi hayatımızın da bazı şeylere şiddetle ve devamlı ihtiyacı vardır. Eğer onları bırakırsak manevi hayatımız ölür. Bizi yaratan, bizi bizden iyi bilen Yaraticımız, manevi hayatımız için gerekli şeyleri yapmamızı bize emretmiş. Hem her gün ekmek yiyoruz, su içiyoruz, usanıyor muyuz? Usanmak şöyle dursun, ihtiyaç tekrar ettiğinden her defasında ayrı bir lezzet alıyoruz. Her gün yemek yiyoruz, su içiyoruz. “Ben artık yemek yiyip su içmeyeceğim!” diyen birisini gördünüz mü? Eğer yemek yemek, su içmek terk edilirse maddi vücut ölür. Aynen öyle de manevi vücudun zinde kalabilmesi ve günahlara karşı dayanabilmesi için namaz ve benzeri ibadetler manevi gıda hük-mündedir. Bu manevi gıdalar, manevi hayatımızın devamı için mutlaka ve tekrar tekrar her gün beş defa lazım ve gereklidir.

İbadete muhtaç olan Rabbimiz değil, bizleriz. Çünkü biz manen hastayız. İbadet ise manevi hastalıklarımızın reçetesidir.

28. *Namaz kılmayan birisine neyi, nasıl anlatmalıyız?*

Önce iman anlatılmalı. İmanın iki şartında tahşîdât yapılmalı: Allah ve ahirete iman. Bu ikisinde problemi olan kişi namazı önemsemez ve ciddiye almaz. İmandan sonra en önemli konu namazdır. Namazdan daha önemli bir ibadet olsaydı, Allah Teâlâ Hazretleri ondan bahseder, meleklerini de o ibadetle sorumlu kıları. Oysa Hz.

Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) haber verdiği üzere yaratıldıkları günden beri Allah'ın azameti karşısında kimi rükûda, kimi secde ve kimi de kıyamda ibadet eden melekler vardır.

Namazdaki güzellikler ve özellikle 10 güzellik anlatılabilir. Ebû Hureyre'nin (radiyallahu anh) bildirdiğine göre Hz Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Namaz dinin direğidir Namazda on güzellik vardır. Bu on güzellik şunlardır:

1. Yüzü güzelleştirir.
2. Kalbi nurlandırır.
3. Bedeni dinlendirir.
4. Kabirde arkadaştır.
5. Rahmetin inmesine sebeptir.
6. Gök kapılarının anahtarıdır.
7. Ahirette günah ve sevapları ölçen terazide sevap kefesini ağırlaştırır.
8. Rabbi hoşnut ve memnun eder.
9. Cennete giriş için ödenecek ücrettir.
10. Cehennem ateşine karşı koruyucudur."

Namaz kılan kişilerle buluşup, onların manevi atmosferinden istifade ve istifâza etmesini sağlamak da faydalı olacaktır. Değişik camiler, Allah dostu salih insanlar ziyaret edilip, bu konuda yalnız olmadığı mesajı verilmelidir.

29. Namazı terk etmenin hükmü nedir?

Ehl-i Sünnet âlimlerine göre farzietini inkâr etmediği müddetçe namaz kılmayan kâfir olmaz. Ancak namazı terk etmek büyük günahlardandır. Her bir günah içerisinde küfre giden bir yol olduğu unutulmamalıdır. Namaz gibi dinin direği olan bir ibadeti terk eden, diğer ibadetlerinde de tembellik gösterir. Böyle birisinin vazifesini yap-

mamaktan gelen korku ile Allah'ı, melekleri ve Cehennem'i inkâr etmesi kolaylaşabilir.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bazı hadislerinde namazı terk eden birisinin zamanla küfre düşebileceğine dikkat çekmiştir.

Böyle hadislerden maksat görünüşte küfür ve kâfirlere benzemek de olabilir. Çünkü namaz kılan bir mü'min bununla kâfirden ayırt edilir. Namaz kılmayan mü'min ile kâfir arasında görünüşte bir fark bulunmamaktadır.

Bir vakit namazı terk etmek büyük günahlardandır. Namazı hafife almak veya inkâr etmek ise dinden çıkarır. Namaz kılmayan bir insanın şayet Müslümanlıkla bir bağı kalmışsa, o da her an kopma tehlikesiyle yüz yüzedir. O yüzden hadis-i şerifte: "Namaz dinin direğidir. Onu terk eden (bir kimse) muhakkak dinini yıkmış olur." buyrulmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de mü'minler namaz kılmakla emredilmişlerdir. Namazı terk eden kişi Allah'ın yüzden fazla emrine karşı gelmenin huzursuzluğunu yaşar. Vicdanı bozulmamış ise vicdan azabı çeker.

Sonuç olarak namazı terk eden, maddi ve manevi yönden pek çok kayba uğrar. Akli başında olan, sağlıklı düşünen bir mü'min, bu görevi ni aksatmadan yerine getirmeye çalışır, çalışmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM



Namaza hazırlık; Gusül, Abdest, Teyemmüm, İstibrâ

"Temizlik imanın yarısıdır." (Hadis)

30. Temizlik nedir?

Sağlıklı bir vücuda sahip olmak için temizlik mutlaka gereklidir. Günde beş defa tekrarlanan abdest ve guslün sayılamayacak kadar maddi-manevi faydası vardır. Abdest ve namaz, hem bedeni hem de ruhu arındıran ibadetlerdir. Abdest ve gusül ile bedenimiz, namaz ile de ruhumuz temizlenmiş, dinlenmiş olur.

İbadetle temizlik arasında çok yakın bir ilişki vardır. Çünkü temizlik ibadetin temeli, aynı zamanda olmazsa olmaz ön şartıdır. Maddi, hükmî ve manevi temizlik konusuna dinimiz çok önem vermiştir. Bu konu Allah'ın âyetleri ve Hz. Peygamber'in hadislerinde ısrarla vurgulanmıştır. "Temizlik imanın yarısıdır." ve "Müslümanlık temizlik dinidir. Temiz olun! Cennete ancak temiz olan girer." hadisleri, temizlik hakkında en güzel emirlerdendir.

İsmail Hakkı Bursevî'ye göre (ö.1725): "Vudû masivadan infisâl, salât Hakk'la ittisaldır."

Yani Abdest almak, Allah dışındaki her şeyden, boş ve manasız olan her durum ve olaydan ayrılmak; namaz ise Yaratıcı'ya kavuşma, O'nun güzel isim ve sıfatlarıyla vasıflanarak O'nunla bütünleşme anlamını taşımaktadır.

31. Temizlik kaçaya ayrılır?

İslâm âlimleri temizliği üçe ayırmışlardır.

- Maddi temizlik: Namaz kılacağımız yerde ve elbisemizde görünen pisliğin temizlenmesidir.
- Hükmî temizlik: Maddi olmayan, gözle görülmeyen pisliklerdir. Örnek olarak, namaz kılmadan önce abdestimiz olmadığı için abdest alırsak hükmî temizlik yapmış oluruz. Cünüp iken gusül almak da hükmî temizlik yapmaktır.
- Manevi temizlik: Kişinin yalandan, riyadan, haram yemekten ve giybet etmek gibi büyük ve küçük günahlardan korunmasıdır. Daha çok kalp temizliğine bakar.

“Namazın anahtarı temizliktir.” buyuran Efendimiz, Hak ve halk tarafından sevilmemiz için maddi ve manevi yönden temizlenmemizi emir buyurmuştur.

32. Tuvalete girerken okunacak duanın hikmeti nedir?

Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) tuvalete girerken dua okumuş, habis varlıkların, cinlerin şerrinden Allah'a sığınmıştır. Efendimiz'in tuvalete girerken okuduğu dua şöyledir:

“Bismillâh. Allahümme innî eûzü bike mine'l-hubsi ve'l-habâis.”

“Bismillâh. Allah'ım, hususi ve umumi bütün kötülükleri bünyesinde toplayan habislerden sana sığınırım.”

Bu duanın hikmeti: Banyo ve tuvaletler kâfir cinlere mekân olarak ayrılmıştır. Onlar ailece orada yaşamaktadırlar. Bir kimse tuvalete girerken bu duayı okursa onlarla kendi arasına bir perde çekilir. Onlar o kişinin avret yerlerini göremezler. Dolayısıyla da rahatsız olmazlar. Bize de musallat olmazlar. Bunu ezberleyip her tuvalete girişte okumalıyız.

Tuvaletten çıkarken şu duayı okumak sünnettir: “Elhamdü lillâhillezî ezhebe annî'l-ezâ ve âfânî” “Bana rahatsızlık veren şeyleri giderip, sıhhat ve afiyet hibe eden Allah'a hamd olsun.” Efendimiz, tuvalet çıkışında bazen de “Gufrâneke yâ Rab” der, böyle rahatlama nimetleri karşısında ilâhî lütfâ teşekkür ederdi.

33. Abdest nedir?

“Öfke şeytandandır, öfkelenen abdest alsın.”⁹

Abdest, namaza başlamadan yapmamız gereken temizlik işlemidir. Abdest, ibadetlerin anahtarıdır.

İbadetler abdestin sağlam oluşuna bağlıdır. Mesela tavaf, sağlam abdeste muhtaçtır. Kâbe'nin etrafında abdestsiz dolaşmak tavaf olmaz,

⁹ Ebû Dâvud, Edeb 4.

cezayı gerektirir. Aynı şekilde şartlarına uyulmadan alınan abdestle kılınan namaz da geçersizdir.

Hadis- i şerifte buyruldu ki: "Sizden biriniz güzelce abdest alır -onu tastamam yapar- sonra da: Eşhedü en lâ ilâhe illallâhü vahdehü lâ şerike leh. Ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh, derse, o kimseye cennetin sekiz kapısı açılır. O da dilediği kapıdan girer."¹⁰

34. İstincâ ve İstibrâ ne demektir?

Büyük ve küçük abdestlerden sonra temizlenmeye istincâ, küçük abdestten sonra tenasül uzvunda idrar kalmaması için özen göstermeye istibrâ denir.

Erkeklerin yürüyerek, öksürerek veya sol tarafa yatarak (istibrâ) etmesi, yani idrar yolunda damlalar bırakmaması gerekmektedir. İdrar damlası kalmadığına kanaat gelmeden abdest almamalıdır. Bir damla sızarsa, hem abdest bozulur, hem de elbise kirlenir. Çamaşıra avuç içinden az sızarsa, abdest alıp kıldığı namaz mekruh olur. Çok sızarsa, namaz kabul olmaz.

Özellikle erkeklerin bu idrar kesilmesine dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü abdest aldıktan sonra bir damla bile olsa sızan idrar abdesti bozar. Hatta bazıları, konunun önemini bildiği hâlde özen göstermeyip öylece namaz kılan insanı, kasten abdestsiz namaz kılan insana benzetmişlerdir.

İstibrâ için küçük abdestten sonra öksürmek, tenâsül uzvunu sıvazlamak, biraz yürümek, öteden bu yana fıkıh kitaplarımızda tavsiye edile gelen şeylerdendir. İstibrâdan sonra tenâsül uzvunu yıkama ve o mahalli bir bez ile veya tuvalet kâğıtları ile kurulama yapılmalıdır. Üzerinde hassasiyetle durulması gereken istincâ ve istibrâdan sonra abdest alınmalıdır.

¹⁰ Müslim, Tahâret 17.

35. Abdest almanın yararları nelerdir?

“Kâinatta ne varsa suda yaşadı önce / Üstümüzden su geçer, doğunca ve ölünce.” (Necip Fazıl Kısakürek)

Gerek öfke gerek gusül gerektiren hâllerde, etrafımıza biriken ve bizi baştan aşağı sarıp kuşatan bu negatif enerjiyi atmanın en iyi yolu gene sudur.

Bu yüksek düzeydeki negatif enerjiden hem bedenimizi (biyolojik) hem de gönlümüzü (psikolojik) arındırmak amacıyla gusül abdesti ile suyun polarize etme (kutuplaştırma) özelliğinden faydalanarak negatif enerjiden arınırız.

Su bulunmadığı zaman bu işlem teyemmüm abdestiyle (negatif enerjinin toprağa aktarılmasıyla) yapılır.

36. Abdestin farzları nelerdir?

Abdestin farzları dörttür.

1. Elleri ve dirseklerle beraber kolları yıkamak.
2. Yüzün tamamını yıkamak.
3. Başın dörtte bir bölümünü mesh etmek (ıslak elle başa sürmek).
4. Topuklarla birlikte ayakları yıkamak.

37. Abdestin sünnetleri nelerdir?

- a. Abdest almaya niyet etmek.
- b. Eûzü ve besmele çekmek.
- c. Önce ellerini bileklerine kadar yıkamak.
- d. Misvak kullanmak. Misvak bulunmadığı vakit, parmak ile de dişler ovulabilir.
- e. Bir uzuv kurumadan diğerini yıkamak. Ara vermemek. Sıra takip etmek.

- f. Ağzına ve burnuna üç kere su vermek. Sağ elle su verip, sol elle sümkürmek.
- g. Kulağını mesh etmek.
- h. Parmaklarını hilâllemek, yüzük varsa oynatmak.
- i. Her organı üç defa yıkamak.
- j. Başını kaplama mesh etmek yani tamamını mesh etmek.
- k. El ve ayaklarını yıkamakta parmak uçlarından başlamak.

38. Abdestin mekruhları nelerdir?

- a. Sağ el ile sümkürmek.
- b. Abdest organlarından birini üçten fazla veya eksik yıkamak. Abdest organlarımızı birer defa yıkamak farzdır. İkinci ve üçüncü yıkama sünnettir. Fazla yıkamak israfa sebep olur. Az yıkamak da sünneti terk olur.
- c. Suyu yüzüne çarpmak. Çarpmakla su elbiseye sıçrar. Elbiseye bulaşan su, kullanılmış sudur. Bu suyun elbiseye bulaşması mekruhtur.
- d. Suyu çok az kullanmak veya israf etmek.
- e. Abdest alırken konuşmak.
- g. Abdestin daha önce saydığımız sünnetlerini terk etmek.

39. Abdesti bozan şeyler nelerdir?

- a. Ön ve arka mahalden çıkan her şey -ister az olsun ister çok- abdesti bozar. Bu şeyler idrar, kazurat, meni, mezi vs. gibi maddelerdir.
- b. Arka taraftan gaz çıkması (yellenme).
- c. Ön ve arka yolların dışında, bedenin herhangi bir yerinden kan, irin, sarı su gibi akıntıların gelmesi...

- d. Bu gibi akıntıların abdesti bozması için çıktığı noktada durmayıp etrafa yayılması lazımdır. Meselâ, bir göz hastalığından dolayı gözleri sulanan kimselerin abdesti bozulur. Bir hastalığa bağlı olmayarak gelen akıntılar ise abdesti bozmazlar. Meselâ, ağlama ve çok gülmekten dolayı akan gözyaşı veya havanın soğukluğu sebebiyle burundan gelen akıntı abdesti bozmaz.
- e. Ağız dolusu kusmak.
- f. Ağızdan, tükürüğe eşit veya ona galip gelecek miktarda kan gelmek.
- g. İnsanın kendine hâkimiyetini kaybettiren uyku abdesti bozar. Yanında konuşulanları duyacak derecedeki hafif uyuklamalar ise abdesti bozmaz.
- h. Az veya çok süreli baygınlık.
- ı. Namazda gülmek. Bu yüzden abdest bozulunca namaz da bozulmuş olur.
- j. Teyemmüm etmiş kimsenin suyu görmesi, teyemmümle alınan abdesti bozar.
- k. Özür sahipleri için namaz vaktinin çıkması ile abdestleri bozulur.

40. Gusül nedir, nasıl gusül abdesti alınır?

Boy abdesti ve gusül abdesti aynıdır. Ergenlik çağına gelmiş her Müslümanın, gerekli durumlarda boy abdesti alması farzdır. Boy abdestinin geçerli sayılması için üç farz mutlaka yerine getirilmelidir.

- a. Ağza su alıp çalkalamak. Gargara yapmak.
- b. Burna su çekip temizlemek.
- c. Bütün vücudu, kuru yer kalmayacak şekilde yıkamak.
- d. Sünnete uygun olarak boy abdesti şöyle alınır:

Boy abdesti almaya niyet edilir. Öncelikle vücuda yapışmış kir ve pislikler varsa bunlar su ile temizlenir. Sonra normal abdest alınır. Daha

sonra vücudun tümü yıkanır. Su dökünmeye her zaman sağ taraftan başlanır.

41. Boy abdesti (gusül) almayı gerektiren durumlar nelerdir?

Çocuklar, ülke ve iklim durumuna göre ortalama olarak 10-11 yaşından sonra ergenlik çağına adım atar ve birkaç yıl içinde ergen olurlar. Bunun anlamı şudur: Erkek ve kız çocukları kendi cinsiyetlerine ait özelliklere sahip olmaya, yani kız çocukları birer genç kız; erkek çocukları da birer delikanlı olurlar.

Erkek çocuklarda erkeklik hormonları gelişir. Süresi düzenli olmayan aralıklarda erlik suyunu (meni) dışarı atarlar. Erlik suyu (meni), koyu kıvamda sümüksü beyaz/sarı renkte bir sıvıdır. Bu, bazen uykuda görülen rüyalar neticesinde ortaya çıkar. Bu durumla karşılaşan erkeğe, boy abdesti almak farz olur.

Kız çocukları ise ergenlik çağından itibaren ayda bir kez, üç-beş gün boyunca süren âdet kanı görmeye başlar. Bu sürenin bitiminde boy abdesti almak farz olur.

Kadınların âdet ve loğusalık hâlleri sona erdikten sonra boy abdesti almaları gerekir.

Boy abdesti alması gereken kişiye cünüp (halk arasında cenâbet) denir. Dinimize göre cünüp dolaşmak günah sayılmıştır. Boy abdesti almayı geciktirmemek gerekir. İlk fırsatta temizlenmelidir.

42. Cünüp kişiye yasak olan şeyler

Cünüp olan kadın ve erkeğin veyahut âdetli ve lohusa hâlindeki kadınların yapmaları haram olan dinî vazifeler şunlardır:

1. Namaz kılamazlar.
2. Kâbe'yi tavaf edemezler.

3. Kur'ân-ı Kerim'e dokunamazlar. Aynı şekilde üzerine âyet-i kerime yazılı olan madeni veya kâğıt paraya abdestsiz veya cünüp olarak dokunmak veya taşımak caiz değildir.

Bunun dışında cünüp olan kimse günlük işlerini yapabilir, kadın evinde temizliğini ve diğer işleri yapabilir. Yaptığı işlerin hepsi temizdir.

43. Teyemmüm ne demektir? Teyemmümün farzları, sünnetleri nelerdir?

Teyemmüm; toprakla temizlenmek demektir. Abdest almak veya gusletmek için su bulunmazsa veya su olduğu hâlde kullanılması mümkün olmayan durumlarda, temiz toprak, kum, kireç ve taş gibi toprak cinsinden temiz bir şey ile teyemmüm edilir.

Teyemmüm, abdest ve gusül için bir kolaylıktır. Dinimizde, toprak ile teyemmüm de su ile temizlenmek gibidir.

Ayrıca bu işin, abdestsizliği gidermek niyetiyle yapılması gerekir.

Teyemmümün Farzları:

- Niyet etmek.
- Toprak veya toprak cinsinden bir şeye, ellerini iki defa vurup birincide yüzü, ikincide kolları mesh etmektir.

Teyemmümün Sünnetleri:

- Teyemmüme eûzü-besmele ile başlamak.
- Sırayı gözetmek
- Ara vermeden birbiri ardınca yapmak.
- Toprağa vurunca evvela elleri ileri sürmek sonra geri çekmek.
- Parmakların arasını açık tutmak.

- f. Elleri yerden kaldırıncı toz varsa birbirine vurup silkelemek.

44. Teyemmüm nasıl yapılır?

- Teyemmüme başlarken besmele çekip, teyemmüme niyet edilir.
- Parmaklar açık olduğu hâlde iki eli toprağa vurduktan sonra elleri sürüp geri çekilir.
- Elleri kaldırıncı, eğer fazla tozlanmışlarsa onları yan yana getirip birbirine hafifçe vurmali. Bu şekilde ellerdeki tozlar silkelendikten sonra bu ellerle bütün yüzü mesh etmelidir.
- Elleri temiz toprağa vurduktan sonra silkmeli ve sol elin başparmağını ayırarak diğer parmakların iç tarafları ile sağ elin parmak uçlarından başlayarak kolun dış tarafını dirseklere kadar çekip mesh etmeli. Sonra yine sağ elin iç tarafına dönerek sol elin başparmağı ile serçe parmağını halka ederek başparmakla beraber elin ayası ile dirsekten bileğe kadar elin iç tarafını mesh etmeli. Başparmağı daha ileriye yitürüterek sağ elin başparmağının üstünü de mesh etmelidir.
- Teyemmümdede sıra gözetilerek önce yüzü, sonra kolları mesh etmeli ve ara verilmemelidir.

45. Mesh nedir? Sargı ve mest üzerine mesh nasıl yapılır?

Mesh, bir şeyin üzerini elle silmek demektir. Başın, ayaklara giyilen mestin veya sargının üzerine, elin ıslaklığı ile dokunmaya mesh denir.

İslâm'da mestler ya da mest şartlarına halz çorap, ayakkabı, çizme gibi şeylerin üzerine mesh etmek caizdir. Allah Resûlü'nün hayatı-seniyyeleri içinde mestler üzerine mesh ettiği vâkidir.

Mestte aranan birtakım şartlar vardır:

- Mestler, ayakları topuk kemikleriyle beraber örtecek şekilde olmalıdır.

- b. Giyilen mest, bir fersah (yaklaşık 6 km) yürüyecek kadar dayanıklı olmalıdır.
- c. Mestler bağciksız olarak ayakta durabilmelidir.
- d. Mest, deriye suyu geçirmemelidir.
- e. Mestin topuktan aşağı kısmında, ayağın küçük parmağının üç misli büyüklüğünde yırtık olmamalıdır.

Abdest alırken mestin üzerine elin en az üç parmağı kadar yerin elin ıslaklığı ile bir defa mesh edilmesi gerekir. Bunun için mestin abdestli olarak giyilmiş olması gerekir.

Mest üzerine meshin süresi 24 saat (bir gün), yolculuk durumunda ise 72 saattir (üç gündür). Bu müddetin başlangıcı, mestler giyildikten sonra ilk abdestin bozulma zamanından itibaren. Örnek verilirse, bir kimse abdestini aldıktan sonra o taharet üzerine mestlerini giyse de beş saat sonra ondan abdesti bozucu bir hâl meydana gelse, bu beşinci saatten itibaren meshin müddeti yolcu olmayan için yirmi dört saat ve yolcu için yetmiş iki saat devam eder. Mestleri giyiş zamanına bakılmaz.

46. Sargı üzerine mesh etmek nedir, nasıl yapılır?

Üzerinde sargı bulunan bir organın abdest alırken su ile yıkanması sağlık açısından zararlı ise bu sargı çözülmeyip üzerinin mesh edilmesiyle yetinilir. Hatta mesh etmek de zararlı ise ondan da vazgeçilebilir.

Sargının çoğunluğunu sadece bir defa mesh etmek yeterlidir. Sargının abdestsiz veya cünüpken sarılmış olması meshe engel olmadığı gibi bu meshin süresi de yoktur.

47. Özürlü kişinin abdesti hakkında bilgi verir misiniz?

İslâm'da her konuda kolaylığın sağlanması, zorluk ve sıkıntının önlenmesi temel bir ilkedir. Normal hâllerde abdesti bozan şeyler konusunda özürlü kimseler için özel hükümler getirilerek bu kimselerin ibadet etmesine kolaylık sağlanmıştır.

Devamlı burun kanaması, idrar tutamama, yaranın devamlı kanaması, devamlı yellenme, hayız ve nifas dışında kadınlarda daimî akıntı gibi abdesti bozan hastalıklara “özür” denir. Böyle kimselere de özürlü denir.

En az bir namaz vakti süresince devam eden bedensel rahatsızlıklar özür hâli sayılır. Özürlü kişi, her namaz vakti için ayrı bir abdest alır, aldığı bu abdestle o vakit içinde dilediği kadar namaz kılabilir. Namaz vakti çıktığında özürlü kimsenin abdesti bozulur, yeni namaz vaktinde abdest alması gerekir.

48. Seferîlik ne demektir? Seferîlikte namazın kısaltılması nasıl olur?

Hanefi mezhebi, seferîlik konusunda mekânı esas almış ve Allah Resûlü'nün hadis-i şeriflerinden yola çıkarak “90 km’lik mesafeyi gidecek olan seferidir.” hükmünü vermiştir. Hanefi fukahası bu mesafenin gidilmesinde kullanılan vasıtayı değerlendirmeye almamıştır.

Bu konuda kesin ve net bir hüküm vermek zordur. Bu husustaki hükmü bütün Müslümanların fetvasını kabulleneceği ilmî bir heyet vermelidir.

Çoğunluk âlimler: “O zamana (heyetin teşekkülüne) kadar mevcut âlimlerin çoğunluğunun kabul ettiği 90 km’de seferi olunur!” görüşüyle hareket en uygun olsa gerektir!..” görüşündeler. Demek ki yolculukta seferîlik hükümleri geçerli olmak için 90 km’lik mesafe esas alınmaya devam edilecektir.

Ancak, çağımızın bazı âlimleri, ulaşım vasıtalarının gelişmesini nazara alarak, seferîliğin tahakkuku için zamanın esas alınması ve çoğunluğun yolculuk yaptığı vasıta ile üç günlük zaman sonucu ancak seferi olunabileceğini söylemişlerdir.

Merhum allâme Elmalılı, bu görüşün öncülerindendir. O, konu ile ilgili risalesinde bunu müdafaa eder ve trenin ölçü olarak alınmasını söyler.

Seferin hükümleri:

Yolcular hakkında bazı kolaylıklar ve ruhsatlar gösterilmiştir:

- a. Ramazan ayında yolculuk hâlinde bulunan kimse için orucu sonraya bırakmak mubahtır.
- b. Yolcular için mestler üzerine mesh üç gün üç gecedir.
- c. Kasr-ı sâlât (namazı kısaltmak): Peygamber Efendimiz'in hicretlerinin dördüncü yılında meşru kılınmıştır. Meşru oluşu, Kitap, sünnet ve ümmetin icmaı ile sabittir. (İmam Şafi'ye göre misafir (yolcu) olan kimse serbesttir. Dilerse dört rekâtlı farzları dört rekât olarak kılar)

49. Namazları cem etmek (birleştirmek) ne demektir, ne zaman yapılabilir?

Hiz. Peygamber zamanında ve müçtehit imamlar döneminde günümüze benzer nakil araçları yoktu. O zaman mevcut olan nakil araçları hayvan ve gemi idi. Genelde insanlar kendi hayvanları ile seyahat ederler ve diledikleri zaman durup, istedikleri zaman yollarına devam edebilirlerdi. Onun için namazı hayvan sırtında kılma zorunlulukları yoktu. Gemide seyahat edenler ise gemi duruyorsa normal yerde kılıyorlarmış gibi kibleye dönerek rükû ve secdeyi yaparak namazlarını kılarlardı. Gemi hareket hâlinde ise yapabiliyorlarsa ayakta rükû ve secdeyi yaparak, geminin hareketine göre kibleye doğru dönerek kılarlar. Buna güçleri yetmezse oturdukları yerden rükû ve secdeyi yaparak kılarlardı.

Günümüzde, tren ve uçak ile seyahat edenler namaz vaktinde aracı durdurma imkânına sahip olmadıkları için namazlarını aynen gemide imiş gibi kılabirler. Namaza başladıklarında imkân ölçüsünde kibleye yönelirler; aracın hareketine göre güçleri yettiğince kibleye dönmeye çalışırlar. Rükû ve secdeyi ima ile yaparlar. Otobüs ile seyahat edenler ise öncelikle aracı durdurmaya çalışırlar. Bu mümkün olamazsa aynen uçak ve tren yolcuları gibi hareket ederler.

Namazları cem etmek caiz mi?

Cem, yalnızca öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazları için olabilir.

Öğle ile ikindinin cemi, ikindiye öğle vaktinde öğle namazından sonra (cem-i takdim) ya da öğleyi ikindi vaktinde ikindi namazının öncesinde kılmak (cem-i tehir) şeklinde yapılabilir. Akşam ile yatsının cemi de yatsıyı akşam vaktinde akşam namazından sonra (cem-i takdim) ya da akşamı yatsı vaktinde yatsı namazından önce kılmak (cem-i tehir) şeklinde yapılabilir.

Cem edilecek namazlar ara verilmeksizin peş peşe kılınır. Ayrıca cem-i takdim hâlinde birinci namaza başlarken, cem-i tehir hâlinde ise birinci namazın vakti içinde cem yapmaya kalben niyet edilir.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM



Namazın fıkhî yönü: Farzları, vacipleri, sünnetleri, âdâbı, mekruhları

“İman eden kullarıma söyle: Namazlarını dosdoğru kılınlar..”

(İbrahim Sûresi, 31)

50. Ef'âl-i Mükellefîn ne demektir?

Müslüman olan kimsenin yapması ve sakınması gereken dinî işler demektir. Bunlara "Ef'âl-i mükellefîn" veya İslâm'ın hükümleri de denir. Bunlar sekiz çeşittir:

Farz, vacip, sünnet, müstehap, mubah, haram, mekruh, müfsid.

Bu terimlerden, Müslümanın yapması gerekenleri anlatanlar, kuvvetliden zayıfa doğru farz, vacip, sünnet ve müstehaptır. Zayıftan kuvvetliye doğru yapılmaması gerekenleri anlatanlar ise, tenzihen mekruh, tahrimen mekruh ve haramdır. Bu iki grubun arasında da yapılması veya terk edilmesi hususunda herhangi bir dinî yükümlülük bulunmayan fiil ve davranışları anlatan mubah terimi bulunmaktadır.

1. Farz: Kat'î delil ile sabit olan hükümlerdir ve iki kısımdır:

a) Farz-ı ayn: Mükellef her Müslümanın ancak kendisinin yapması ile yerine gelen amellerdir. Beş vakit namaz ve oruç gibi...

b) Farz-ı kifâye: Bazı Müslümanların yapmaları ile diğer Müslümanlardan mesuliyet kalkan farzlardır. Cenaze namazı ve selam almak gibi... Eğer böyle bir farzı Müslümanlardan hiçbirisi yapmazsa hepsi mesul olurlar.

2. Vacip: Farz derecesinde kat'î olmayan delille sabit hükümlerdir. Vitir ve bayram namazları gibi...

3. Sünnet: Peygamberimizin sözü, işi ve başkası yaptığında hoş görüldüğü şeylerdir. Sünnet ikiye ayrılır:

a) Sünnet-i müekkede: Peygamberimizin devamlı olarak yapıp, pek az terk ettiği sünnetlerdir. Sabah ve öğle namazının sünnetleri gibi...

b) Sünnet-i gayr-i müekkede: Peygamberimizin ara sıra yaptığı sünnetlerdir. İkinci ve yatsı namazının ilk sünneti gibi.

4. Müstehab: Peygamberimizin bazen işledikleri şeylerdir. Sadaka vermek ve nafile oruç tutmak gibi...
5. Mubah: İşlenmesinde sevap, terk edilmesinde günah olmayan şeylerdir. Oturmak, kalkmak, yemek, içmek gibi...
6. Mekruh: İşlenmesi hoş görülmeleyen ve amelin sevabını eksiltен şeylerdir. Namaz içinde etrafa bakmak gibi...
7. Müfsid: Başlanmış bulunan bir ibadeti bozan şeylerdir. Abdestli iken bir yerinden kan veya irin çıkmak, namazda gülmek ve oruçlu iken bir şey yemek gibi.
8. Haram: İşlenmesi kat'i delille yasak edilen şeylerdir. Alkollü içki içmek, ana-babaya asi olmak gibi...

51. Namazın farzları nelerdir?

Namazın kabul olması için 12 şartın yerine getirilmesi gerekir. Bunlara namazın farzları denir. Bu 12 farzın altısı, namaza başlamadan öncedir. Bunlara "namazın dışındaki farzlar" da denir. Geri kalan 6 şart ise namazın içindeki farzlardır. Bunlara "namazın rükûnları" da denir. Çünkü bu farzlar, namazın mahiyetini oluşturur. Bunlar, namazı oluşturan unsurlardır. Namazın farzlarından herhangi birinin eksikliği durumunda namaz sahih olmaz. Yeniden kılmak gerekir.

a) Namazın şartları:

- Hadesten taharet
- Necâsetten taharet
- Setr-i avret
- İstikbâl-i kible
- Vakit
- Niyet

b) Namazın rükûnleri:

- İftitah tekbiri

- Kıyam
- Kıraat
- Rükû
- Secde
- Ka'de-i ahîre

52. Namaza başlamadan önce yerine getirilmesi gereken şartlar nelerdir?

Bunlara namazın dışındaki şartlar veya namaza hazırlık şartları da denir.

1. Hadesten Taharet: Abdest almak, gerekli hâllerde gusûl yapmaktır.
2. Necâsetten Taharet: Namaz kılacak kişinin, bedeninde, üzerindeki elbisede ve namaz kılacağı yerde pislik varsa bunların temizlenmesi şarttır.
3. Setr-i Avret: Namaz kılacak kişinin vücudunda örtünmesi gereken yerleri örtmesi demektir.

Erkekler için en az: Göbek ile diz kapağı arası mahrem bölgedir. (Diz kapağının örtülmesi farzdır.)

Kadınlar için: Yüz, el ve ayaklardan başka vücudunun her tarafının örtülmesi gerekir.

4. İstikbal-i Kible: Kible tarafına yönelmek. Kible; Mekke şehrindeki Kâbe yönüdür. Kâbe, Hz. İbrahim ve Hz. İsmail tarafından yapılmıştır.
5. Vakit: Her namaz, kendi vakti içinde kılınmalıdır. Vakit girmeden kılınan namaz caiz olmaz. Her namazın bir vakti olduğu gibi, kılınmayan her vaktin de ahirette bir hesabı vardır.
6. Niyet: Hangi namazı kıldığını bilmek ve kalbinde hatırlamaktır. Niyetin dil ile söylenmesi sünnettir.

53. Namaza başladıktan sonra yerine getirilmesi gereken şartlar nelerdir?

Bunlara namazın içindeki 6 farz denir:

1. İstilah (başlangıç) tekbiri: Namaza başlarken tek-bir almak demektir. Namaza başlarken "Allahu Ekber" diyerek başlamaktır.

Namaz, Allah'ın yüceliğini bildiren bir kelime ile başlamak namazın şartlarından biridir.

2. Kıyam: Namazda ayakta durmak demektir. Geçerli bir özlü bulunmayan yükümlünün farz ve vacip olan namazları ayakta kılması farzdır. Nafle namazları ise ayakta kılmak şart değildir, oturarak da kılabilir.
3. Kıraat: Namazda ayakta iken Kur'an okumaktır. Farz namazların ilk iki rekâtında Kur'an-ı Kerim'den bir parça okumak farzdır. Dolayısı ile bu farzın yerine gelmesine yetecek kadar Kur'an âyetini ezbere bilmek de farz olmuş olur. Bu farz, Kur'an'ın herhangi bir yerinden, üç kısa âyet kadar okumakla yerine gelmiş olur.
4. Rükû: Namazda eğilmektir. Her rekâtta en az eller dizlere ulaşacak kadar eğilmek farzdır. Rükû, sünnete uygun mükemmel şekliyle, baş ile göğüs yere paralel oluncaya kadar eğilmekle olur. Yalnız bu, erkek içindir. Kadın sadece elleri dizlerine ulaşacak kadar eğilir.
5. Sücûd: İki defa secde yapmaktır. Ayaklar, dizler ve ellerle beraber alını yere koymaktır. Secde, Allah'ın yüceliğini kabul ederek, alını yere koymaktır. Secdenin tam ve mükemmel olması için alın, burnun ucu, ellerin içleri ve ayak parmaklarının uçları yere değmelidir.
6. Ka'de-i Ahîre: Son oturuş. Son rekâtın bitimi, namazın sonunda "et-Tahiyâtü" okuyacak kadar oturmak farzdır.

54. Mekruh vakitler hakkında bilgi verir misiniz?

Bazı vakitlerde namaz kılmak mekruhtur. Bu vakitler şunlardır:

1. Güneşin doğmasından sonraki kırk-elli dakikalık zaman.
2. Güneşin yükselip de tam tepeye geldiği zeval vakti.
3. Güneşin sararmasından ve gözleri kamaştırmaz bir hâle gelmesinden itibaren batışı zamanına kadar olan vakit.
4. Fecr-i Sadık'ın doğmasından güneşin doğacağı zamana kadar olan vakit.
5. İkinci namazı kılındıktan sonra güneşin batmasına kadar olan vakit.

Şimdi bunları maddeler halinde inceleyelim:

1. İlk üç kerahet vaktinde kazaya kalmış farz namazlar, vitir gibi vacip olan namazlar, önceden hazırlanmış bir cenaze namazı kılınamaz. Yine bu vakitlerde önceden okunmuş bir secde âyeti için tilavet secdesi de yapılmaz. Eğer bu söylenenler yapılabacak olursa, iade edilmeleri gerekir.
2. Bu üç vakitte nafilé namaz da kılınmaz.
3. Diğer iki kerahet vaktinde ise yani Fecr-i Sadık'ın doğmasından güneşin doğacağı zamana kadar olan vakit ile ikinci namazı kılındıktan sonra güneşin batmasına kadar olan vakitte sadece nafilé namaz kılmak mekruhtur. Farz ve vacip namaz, cenaze namazı, tilavet secdesi mekruh değildir. Bu iki vakitten birinde başlanmış olan bir nafilé namaz, kerahetten kurtulmak için bozulmuş ise sonradan kaza edilmesi gerekir.
4. Güneş batarken, yalnız o günün ikinci namazı kılınabilir. Fakat başka bir günün kazaya kalmış olan ikinci namazı kılınamaz.
5. Güneşin doğuşuna rastlayan herhangi bir namaz bozulmuş olur.
6. Tam zeval anına rastlayan bir namaz farz veya vacip ise bozulur. Eğer nafilé ise mekruh olmuş olur. Zeval vakti son bulup da

güneş batıya doğru yönelmeye başlayınca, artık ittifakla kerahet vakti çıkmış olur.

7. Mekruh bir vakitte okunan bir secde âyetinden dolayı, o vakitte secde yapılabilir. Fakat bu secdeyi kerahet vaktinden sonraya bırakmak daha iyidir. Yine kerahet vakitlerinden birinde hazırlanmış olan bir cenazenin namazı o vakitte kılınabilir. Çünkü cenaze namazını geciktirmeyip hemen kılmak mendubdur.
8. Güneşin batışından sonra akşam namazı kılınmadan nafile namaz kılmak mekruhtur. Çünkü akşam namazı geciktirilmiş olur. Oysaki akşam namazında acele etmekte fazilet vardır.
9. Cuma günü imam hutbeye çıktıktan sonra veya kamet getirildikten sonra nafile bir namaza başlamak mekruhtur.
10. Bayram namazlarından önce ve bayram hutbeleri esnasında ve bu hutbelerden sonra bayram namazı kılınan yerde nafile namaz kılmak mekruhtur.
11. Güneş tutulması, yağmur duası ve hac hutbeleri okunur iken nafile namaz kılmak mekruhtur. Bu hutbeleri dinlemek lazımdır.
12. Güneş doğduktan sonra 45-50 dakika sonra kerahet vakti çıkmış olur. Artık istenilen nafile ve kaza namazları kılınabilir.

55. *Vacip ne demektir? Vacibi terk etmenin hükmü nedir?*

Vacip: Farz kadar kesin olmamakla birlikte kuvvetli bir delil ile yapılması emredilen şeylerdir. Bayram namazları, Vitir namazı, kurban kesmek, vacip ibadetler arasındadır.

Kesin bir emirle sabit olmadığı için vacibi inkâr eden kişi kâfir olmaz. Ancak bir açıklama getirmeksizin ve te'vil etmeksizin vacibi terk eden kimse fâsık olur. Vacibin terki, farzın terki ölçüsünde olmasa bile yine de günah ve sorumluluğu gerektirir.

Namazın vaciplerinden biri unutulmuşsa unutmama (sehv) secdesi yapmak gerekir. Eğer kasten terk edilmişse, namazın iade edilmesi yani yeniden kılınması gerekir.

56. Namazın vacipleri nelerdir?

1. Namaza başlarken yalnız "Allah" ismi ile yetinmeyip büyüklüğü ifade eden "Ekber" sözünü de ilâve ederek "Allahü Ekber" demek vaciptir.
2. Namazda Fatiha Sûresi ve başka bir sûre okumak. Üç İmam'a göre Fatiha okumak farzdır.
3. Fatiha ve namaz sûresini, farz namazların ilk iki rekâtında; vitir, sünnet ve nafilâ namazların her rekâtında okumak.
4. Fatiha Sûresi'ni, namaz sûresinden önce okumak.
5. Secdede, alın ile beraber burnu da yere koymak.
6. İki secdeyi birbiri ardınca yapmak.
7. Namazların farzlarında sıraya riayet edilmesi, iki farz arasına, farz olmayan bir şeyin girmesine meydan verilmemesi vaciptir.
8. Vaciplerin her birini yerinde yapmak ve sonraya bırakmamak. Kur'an okuduktan sonra bir zaman bekleyip sehven düşünceye dalmak ve sonra rûkûa varmak gibi.
9. Üç ve dört rekâtlık namazların ikinci rekâtında "et-Tahiyyâtü" okuyacak kadar oturmak.
10. Birinci ve son oturuşta "et-Tahiyyâtü" okumak.
11. Birinci oturuşta et-Tahiyyâtü'yü okuduktan sonra hemen üçüncü rekâta kalkmak. Bu oturuşta gecikmenin ölçüsü: "Allâhümme salli alâ Muhammedin" cümlesi tamamlanacak kadar olursa, sehiv secdesi yapmak gerekir.
12. Vitir namazında Kunut Duası'nı okumak.
13. Vitir namazının üçüncü rekâtında Fatiha ve zamm-ı sûre okunduktan sonra "Allahü Ekber" diyerek eller kaldırmak vaciptir.

Burada üç tane vacip vardır: Vitir namazının hem kendisi hem üçüncü rekâta alınan tekbir hem de okunan Kunut duaları.

Alınan bu tekbire "İntikal tekbiri" denir. Çünkü tekbirden önce okunanlar birer sûre ve âyettir. Kunut duaları ise Peygamberimizden

(sallallahu aleyhi ve sellem) rivayet edilen birer duadır. İşte âyetle dua arasını ayırmak ve dua hâline intikal etmek için tekbir alınmaktadır.

Elleri kaldırarak ve sesli olarak tekbir almanın hikmeti de Tahtâvî'de geçtiğine göre sağır ve kör gibi özürlü kimselere tekbir alındığını göstermek ve duyurmak içindir.¹¹

14. Bayram namazlarına özel olan fazla (zâid) tekbirleri almak.

15. Cemaatle kılındığı zaman; sabah, akşam, yatsı, cuma ve bayram namazlarının birinci ve ikinci rekâtlarında, teravih namazı ile Ramazanda teravihten sonra kılınan vitir namazının her rekâtında, imamın Fatiha ve namaz sûresini açıktan okuması. Öğle ve ikindi namazlarında bunları içinden okumak.

Yalnız başına namaz kılan kimse, sabah, akşam ve yatsı namazlarını dilerse âşikâre bir okuyuşla ve dilerse gizli bir okuyuşla kılar. Geceleyin kılacağı nafil namazlarda da hüküm böyledir. Fakat öğle ile ikindi namazlarında ve gündüz kılacağı nafil namazlarda gizli olarak okuması vaciptir.

16. İmama uyulduğunda bu namazlarda, Fatiha ve namaz sûresini okumayarak susmak.

17. Hata ile bir vacibi terk eden veya unutan kimse, namazın sonunda sehiv secdesi yapar.

18. Namazda "Secde âyeti" okunursa, secde etmek.

19. Namazın sonunda selam vermek. Önce sağ tarafa, sonra sol tarafa yüz çevirerek "es-Selâm" demek vaciptir. "es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah" denilmesinin vacip olduğu açık olarak belirtilmemiştir. Bir görüşe göre sol tarafa selam verilmesi sünnettir. Namazdan çıkılması ise bütün imamlara göre yalnız bir selam ile olur, bununla namaz biter. Bu selamı vermiş olan imama, artık uyulmaz.

20. Ta'dil-i erkân: Yani ayakta iken dosdoğru, rükûda dümdüz olmak (kadınlar biraz meyilli dururlar), rükûdan kalkınca iyice doğrul-

¹¹ et-Tahtâvî, s. 305; Nimet-i İslâm, s. 308

mak ve iki secde arasında tam oturmak, Fatiha ve namaz sûresi bitince (en az bir defa sübhanallah diyecek kadar) bir süre durup rükû yapmak.

Önemine binaen ta'dil-i erkân, 59. soruda ayrıca ele alınmıştır.

57. Unutma (sehiv) secdesi nedir, ne zaman yapılır?

Namazda farzlardan birinin unutulması geciktirilmesi, vaciplerin ise hem geciktirilmesi hem de terk edilmesi, yanlış secdesini gerektirir.

Namazdaki bu eksikliği gidermek için namazın sonunda sehiv secdesi yapmak vaciptir. Farzlardan birinin unutulması veya bile bile yapılmaması hâlinde namaz bozulacağı için sehiv secdesi ile tamamlanamaz, namazın yeniden kılınması gerekir. Vaciplerden herhangi birinin bilerek terk edilmesi durumunda sehiv secdesi yapılmaz, namazın yeniden kılınması gerekir.

Sehiv secdesi şöyle yapılır: Namazın son oturuşunda yalnız et-Tahiyâtü okunarak sağ tarafa selam verildikten sonra: "Allahü Ekber" diyerek secdeye varılır. Burada üç kere "Sübhâne Rabbiye'l-â'lâ" denilir. Sonra "Allahü Ekber" denilerek oturulur, tekrar "Allahü Ekber" diyerek ikinci defa secdeye varılır ve üç kere "Sübhâne Rabbiye'l-â'lâ" denir ve "Allahü Ekber" diyerek doğrulup oturulur. Bu oturuşta, "et-Tahiyâtü, Allahümme salli, Allahümme bârik ve Rabbenâ âtinâ..." duaları okunarak önce sağa, sonra sola selâm verilir. Buna sehiv secdesi denir.

58. Namazın sünnetleri nelerdir?

Sünnet, Peygamber Efendimizin devamlı olarak yaptığı ve bir mazeret olmaksızın terk etmediği veya mazeretsiz çok az terk ettiği şeydir. Sünnetler, namazların vaciplerini tamamlar. Onlardaki noksanlıkları giderir ve fazla sevap kazanmaya vesiledirler.

Sünnetlere uyup aksatmamak, Peygamber Efendimize olan sevginin belirtisi ve O'nun şefaatine kavuşmanın bir vesilesidir. Sünnetlerin küçümsenmeksizin kasıtlı terk edilmesi, bir hata ve mahrumiyettir. Fakat namazın bozulmasını ve tekrar kılınmasını gerektirmez. Ancak sünnetin hak görülmemesi, boş ve hikmetten uzak sayılarak küçümsenmesi, -Allah korusun- küfürdür. Çünkü Sünnet de şer'i hüküm kaynaklarından ve esaslarından biridir.

Namazın belli başlı sünnetleri şunlardır:

1. Beş vakit namaz ve cuma namazı için ezan okumak ve kamet getirmek sünnettir. Vaktinde cemaatle kılınan her farz namaz için ezan ve kamet sünnet olduğu gibi, kazaya kalıp da cemaatle kılınacak farz namazlar için de sünnettir.

Avrupa'da ve ezan okunmayan ülkelerde ezan vacip derecesinde kuvvetli bir sünnettir. Çünkü ezan bu ülkelerde şeâirdendir. Şeâir, toplum hukuku olduğundan kişisel farzlardan üstündür.

Ezan, bulunan mekânı pis ruhlardan ve şeytanlardan temizlemektir. Ezan okununca şeytan orayı terk eder. Hadis-i şerifte, "Gerek yolcular için gerekse cemaatle namaz kılacaklar için ezan ve ikameti terk etmek mekruhtur." buyrulur.

Ezandan sonra ezan duasını okumak sünnettir.

2. İftitah tekbirini alırken ellerin yukarı kaldırılması ve bu esnada ellerin açık ve parmakların normal hâli üzere bulunması ve içlerinin kibleye yönelik tutulması. Erkekler ellerini kulaklarına, kadınlar göğüsleri hizasına kadar kaldırır.
3. İftitah tekbirinin hemen ardından el bağlamak. Bundan önce elleri salıverip, sonra bağlamak yoktur. Erkekler göbek altından ve kadınlar göğüs üstünden el bağlarlar. Sağ el sol elin üzerine konulur. Erkekler sağ elin serçe ve başparmaklarını sol bileğin iki tarafından halka yaparlar. Kadınlar halka yapmayıp, sağ ellerini düz bir şekilde sol elleri üzerine koyarlar.

4. Sübhâneke okumak, namaza Allah'ı bu şekilde överek, sena ederek başlamak. Bu bakımdan Sübhâneke, birinci rekâtta iftitah tekbirinden hemen sonra okunur.
5. Fatihâdan sonra gizlice "âmin" demek. Ebû Hureyre'den rivayet edilen bir hadis-i şerifte Allah Resülü şöyle buyurmuştur: "İmam 'âmin' dediği zaman, siz de 'âmin' deyin. Çünkü kimin 'âmin' demesi, meleklerin 'âmin' demesine denk gelirse onun geçmiş günahları bağışlanır."
6. İmam olan kimsenin tekbirleri, rükûdan kıyama kalkarken "Semiallahu limen hamideh" sözünü ve namazın sonunda her iki tarafa vereceği selamı ihtiyaç olduğu ölçüde sesini yükselterek yapması sünnet olduğu gibi cemaatin rükûdan kalkarken: "Allahumme Rabbena ve leke'l-hamd" demesi ve tekbirleri, selamı gizlice yapmaları sünnettir.
7. Namaz kılarken kıyamdan rükûa ve secdelere giderken "Allahü Ekber", rükûdan kıyama kalkarken "Semiallahü limen hamideh", secdeden kalkıp yine secdeye giderken "Allahü Ekber" demek.
8. Rükûda üç kere "Sübhâne Rabbiye'l-azîm"; secdelerde de üçer defa "Sübhâne Rabbiye'l-â'lâ" demek.
9. Erkeklerin rükû yaparken dizlerini dik ve sırtlarını düz tutmaları, dizlerini elleriyle kavramaları, dizlerini tutarken ellerini açık bulundurmaları. Kadınlar ise ellerini dizleri üzerine koyarlar, dizlerini tutmaz ve parmaklarını ayırık bulundurmazlar. Dizlerini bükük ve arkalarını meyilli bulundururlar.
10. Secdeye varırken yere önce dizlerini sonra ellerini daha sonra yüzünü koymak ve secdeden kalkarken, secdeye varış sırasının tersini yapmak.
11. Erkeklerin, secdede iken karnı uyluklardan, dirsekleri yanlarından ve kolları yerden uzak tutması. Kadınların ise secdede kollarını yanlarına bitiştırmeleri ve karınlarını uyluklarına yapıştırmaları.

12. Tahiyâtlara oturuşlarda ve secdeler arasındaki bekleyişlerde ellerin kibleye yönelik olarak uyluklar üzerine konulup dizlerin tutulması.
13. Teşehhüdlerde “La îlâhe” denirken, sağ elin şehadet parmağını kaldırıp “İlallah” derken indirmek. Bunu yaparken başparmak ile orta parmak halka edilip diğer iki parmak bükülür ve bu pozisyonunda bırakılır.
14. Farz namazların, vitir namazının ve müekked sünnetlerin son oturuşlarında, gayr-i müekked sünnetlerle diğer nafilelerin her oturuşunda Tahiyâttan sonra Peygamber Efendimize salât ve selam okumak. Son oturuşta, tahiyâttan sonra salâvat okumak, namazın müekked sünnetlerindendir.
15. Bütün namazların son oturuşlarında salât ve selamdan sonra iki tarafa selam vermeden önce dua edilmesi. “Rabbena âtinâ ve rabbenağfirli...” dualarını okumak sünnettir.
16. Selâm verirken başı önce sağa, sonra sola çevirmek ve her iki tarafa selâm verirken “es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah” demek. İmam selam verirken Hafaza melekleri ile cemaate; imama uyan kimseler cemaate ve imama, tek başına namaz kılan kimse ise meleklerle selam vermeye niyet eder. İmam sola selam verirken sesini biraz indirir. İmama uyanların selamı, fasılasız olarak imamın selamının hemen ardından olmalıdır. Ayrıca birinci rekâttan sonra imama yetişen kimsenin (mesbûk) imamın ikinci selamını beklemesi de sünnettir.
17. Sütire edinmek: Başkaları tarafından önünden geçilmesine engel olmak için namaz kılan kimsenin önüne koyduğu şeye “sütire” denir. Direk ve sandalye gibi şeyler sütire işini görürler. Cemaatle kılınan namazlarda yalnız imamın önünde sütire bulunması kâfidir. Namaz kılanın önünden geçmek günahı gerektirdiğinden bundan kaçınılması lazımdır. Namaz kılan kimse, önünden geçmek isteyeniyi engellemek için “Sübhânallah” diyebilir. Eli ile gözü ile veya başı ile hafifçe işaret edebilir.

59. *Namazda ta'dil-i erkân ne demektir, hükmü nedir?*

İlmihal kitaplarında detaylıca geçtiği üzere ta'dil-i erkân, rükünleri düzgün, yerli yerinde ve düzenli yapmak demektir. Ta'dil-i erkâna riayetin sonucunda rükünler şekil olarak düzgün ve kıvamında yerine getirilmiş olur. Böylece kişi namazını üstünkörü değil, "dört başı mamur" kılmış olur.

Namazda ta'dil-i erkân, namazın kıyam, rükû', sücûd gibi her bir rükününün sükûnet, vakar ve itmi'nân içinde yerine getirilmesi, acelecilik ve çabukluk gösterilmemesi demektir. Meselâ rükûdan kalkıldığında vücut dimdik hâle gelmeli, en az bir kere "sübhâne rabbiye'l-azîm" diyecek kadar ayakta durulup ondan sonra secdeye varmalıdır. Her iki secde arasında da en az böyle bir tesbih miktarı durmalıdır. Yoksa rükûdan tam doğrulmadan secdeye varmak, birinci secdeden sonra tam doğrulmadan ikinci secdeye gitmek ta'dil-i erkân'a zıttır.

İmam Ebu Yusuf'a göre tadil-i erkân farzdır. İmam A'zam ile İmam Muhammed'e göre vaciptir. Bu iki farklı yaklaşımdan birincisine göre, ta'dil-i erkân yapılmaksızın kılınan bir namazı yeniden kılmak gerekir, ikincisine göre ise ta'dil-i erkânı terkten dolayı yalnız sehiv secdesi gerekir. Fakat böyle bir namazı yeniden kılmak daha iyidir. Böylece insan ihtilaftan kurtulmuş olur.

Namazın kalıplarına, şekillerine vakar ve ciddiyetle riayet etme şeklinde tarif edebileceğimiz ta'dil-i erkânın yanında -ki bu açıdan buna dış ta'dil-i erkân da diyebiliriz- bir de "huşû" ve "hudû" denilen "iç ta'dil-i erkân" vardır. Gerçi fıkıh kitaplarında namazla ilgili olarak "iç ta'dil-i erkân" sözü çok kullanılmamıştır. Ama huşû ve hudû ile alâkalı bir tabir olarak "iç ta'dil-i erkân" denebilir.

Bu itibarla namaz kılarken, hem dış ta'dil-i erkâna hem de iç ta'dil-i erkâna riayet edilmelidir. Namaz bir insanî davranıştır. Fakat o çizgi içinde kalınmadığı zaman yapılan hareketler hayvanî hareketlere benzetilir. Mesela hadis-i şerifte; "Sizden biri imamdan önce başını rükûdan kaldırdığında Allah'ın, suretini eşek suretine çevirmesinden korkmuyor mu?" denilmektedir. Demek ki imamdan evvel harekete geçme

meselesi insanlık çizgisinden çıkma manasına gelmektedir. Başka bir hadiste Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem): “Herhangi biriniz secdeye gittiği zaman horozun daneyi gagaladığı gibi yapmasın.” buyurur. Bakın, o bir hayvan davranışı; alnını yere vurup kaldırma bir hayvan davranışı. Namaz kılarken secdeye gidildiğinde “Köpek gibi ellerini yere sermesin.” denilir başka bir başka hadiste. Bütün bu zikredilen hadis-i şeriflerde oturmadan secdeye, secdeden rükûa, rükûdan kıyama kadar davranışların hayvan davranışlarından farklı olması gerektiğine dikkat çekilir.

Allah Resûlü bu mübarek sözleriyle bizi insanî davranış mecmuasına çağırır. Namazdaki maddi hareketlerin melek edalı ruhanî bir keyfiyete bürünmesi ancak ta'dil-i erkânla mümkündür.

60. Namazın âdâbı nelerdir?

Günlük hayatta da çok kullandığımız âdâb, “edeb”in çoğuludur. Allah Resûlü’nün devamlı olmaksızın bazen yaptığı şeylerdir. Bunları terk etmek kınamayı gerektirmez, günah sayılmaz. Fakat bunları yapmak daha faziletli olup, daha çok sevap kazanmaya sebeptir. Edep; hâl, tavır ve davranış güzelliği demektir. “Bî edeb mahrum bâşed ez lûtf-i Rab” yani “Edepten mahrum olan, Allah’ın lütfundan da mahrum olur.” denmiştir.

Namazların başlıca edepleri şunlardır:

1. Namazda iken hem dış hem de iç dünyasında bir tevazu ve sükûnet içinde bulunmak.
2. Kıyafete çekidüzen vermek.
3. Kıyamda secde yerine, rükûda ayakların üzerine, secdede burnun iki yanına, oturuşta kucağa, selamda sağ ve sol omuz başlarına bakmak.

4. Yalnız başına namaz kılan kimsenin, rükû ve secde tespihlerini üçten fazla yapması.
5. Kâmet sırasında "Hayye ale'l-felâh" denirken imam ve cemaatin namaz için ayağa kalkması.
6. "Kad kâmeti's-salâh" denilirken imamın namaza başlaması
7. İkâmet alınırken camiye giren kimse oturur. Sonra cemaatle beraber ayağa kalkar. İkâmetin bitmesini ayakta beklemez.
8. Namazda esneme hâlinde ağzı tutmak ve dudakları dişlerle olsun kapamak. Mümkün olmazsa sağ el ile kapamak.
9. Öksürüğü ve geçirmeyi mümkün olduğu kadar gidermek.

61. Safların düzeni: İlk saffın fazileti nedir?

Bugün camilerimizde saf düzeninde intizam yerine düzensizliğin görülmesi, herkesin keyfine göre veya işine geldiği şekilde ve aralarda boşluklar bırakarak dağınık tarzda namaza durması, Müslümanların başıboşluğa alışmaları, hadislerde anlatılan daha fazla sevabı kazanmaya istekli ve gayretli görünmemeleri sebebiyledir. Bu konuda Efendiler Efendisi şöyle buyurur:

"İnsanlar ezan okumanın ve namazda birinci safta bulunmanın ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi ve sonra bunları yapabilmek için kur'a çekmek zorunda kalsalardı, kur'a çekerlerdi. Şayet camide cemaate erken yetişmenin ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, birbirleriyle yarışa girerlerdi. Eğer yatsı namazı ile sabah namazındaki fazileti bilselerdi, emekleyerek ve sürünerek de olsa bu iki namaza gelirlerdi."

İkinci bir kural daha:

"Saflarınızı düz tutunuz. Omuzları bir hizaya getiriniz. Aralıkları kapayınız. Saf düzeni için elinizden tutup çeken kardeşlerinize yumuşak davranınız. Şeytanın girebileceği boşluklar bırakmayınız. Allah,

safları bitişik tutanların gönlünü hoş eder. Safları bitişik tutmayanlara Allah nimetlerini lütfetmez.”¹²

Cemaatle kılınan namazda safların en faziletlisi, en ön saftır. Bu fazilet, imama yakınlık derecesine göredir. Fakat imama en yakın kişiler imamlığa ehil olan kişiler olmalıdır. Zira imamın namazı devam ettirememesi gibi bir durum olduğunda, bu en yakın kişilerden birini imamete geçirebilmelidir.

İmama uyacak kişi sadece bir erkek kişi ise imamın sağına durur. Soluna ve arkasına durmak sünnete aykırı olduğu için mekruhtur. İmama uyanlar birden çok iseler imamın arkasına dururlar. İmama uyacak kişi tek kadın ise imamın arkasına durur.

62. Namazın mekruhları nelerdir?

Haram kadar kesin olmamakla beraber, İslâm'da yapılmaması istenen, hoş görülme-yen, beğenilmeyen şeye “mekruh” denir. Namazdaki mekruhlar şunlardır:

1. Namazda bedeni veya elbisesi ile oynamak.
2. Parmak çıltlatmak, parmaklarını birbirine geçirmek, ellerini böğ-rüne koymak.
3. Esnemek, gerinmek.
4. Göz ucu ile değil de boynunu çevirerek bakmak. Namazda bak-mak üç çeşittir:
 - a. Mekruh olan bakış: Bu, boynunu çevirerek bakmaktır.
 - b. Mubah olan bakış: Bu, boynunu çevirmeden göz ucu ile sağa ve sola bakıştır.
 - c. Namazı iptal eden bakış: Bu, göğsünü kıbleden çevirerek bakmaktır.
5. Erkeklerin secdede kollarını yere yayması.

¹² Ebû Dâvûd, *Salât* 93, 98

6. Kolları sıvamış hâlde namaz kılmak. Kısa kollu gömlek ile kılmak mekruh değildir.
7. Başına mendil veya sarık bağlayıp ortasını açık bırakmak.
8. Namazlarda ikinci rekâtı, birinciden üç veya daha fazla âyet okuyarak uzatmak.
9. Farz namazlarda bir rekâtta aynı sûreyi tekrar okumak, başka sûre ezberinde varken birinci rekâtta okuduğu sûreyi ikinci rekâtta bilerek tekrarlamak. (Nafile namazlarda aynı sûreyi tekrar okumak mekruh değildir.)
10. İkinci rekâtta, birinci rekâtta okuduğu sûre veya âyetten önceki sûre veya âyeti okumak.
11. Birinci rekâtta bir sûreyi okuyup ikinci rekâtta arada bir sûre atlayarak öbür sûreyi okumak.
12. Bir rekâtta, aralarını bir veya birkaç sûre atlayarak iki sûre okumak.
13. Secdede el ve ayak parmaklarını kiblede çevirmek.
14. Secdede bir ayağı kaldırmak. İki ayağı kaldırmak namazı bozar.
15. Namazda iken vücut ağırlığını bir ayağa çok, diğerine az vermek.
16. Ellerini rükûda dizlerine, oturuşlarda uylukları üzerine ve ayakta iken sağ eli sol el üzerine koymamak.
17. Gözlerini yummak. (Ancak namazda huşû ve huzuru ihlâl eden şeyleri görmemek için gözlerini yumması mekruh olmaz.)
18. Sıcak, soğuk veya yerin sertliği gibi bir zorunluluk olmadığı hâlde secdeyi sarığın dolamı üzerine yapmak.
19. Burnunda bir özür yokken sadece alın üzerine secde etmek. Çünkü secdede alın yere koymak farz, burnu yere koymak vaciptir. Özürsüz olarak vacibin terk edilmesi mekruhtur. Ancak burnu yere koyup, özürsüz olarak alın yere konulmadığı takdirde namaz sahih olmaz.

20. Yol üzerinde, hamam içinde, yıkanılan yerde, mezarlıkta, (namaz için ayrılan yer hariç) çöplükte, hayvan kesilen yerde, pisliğe yakın yerde, sahibinin rızası olmayan yerde namaz kılmak.
21. Tuvalete çıkmak için sıkıştığı sırada namaz kılmak.
22. Arzu ettiği bir yemek hazır iken namaza durmak.
23. İmam, bir zirâ miktarı (yaklaşık 22 cm.) yüksek veya aynı miktar alçak yerde tek başına bulunmak.
24. Önündeki safta açık yer varken arkada namaza durmak.
25. Bir canlının resmi üzerine secde etmek. Canlı resmi bulunan elbise ile namaz kılmak. Namaz kılanın, önünde, sağında, solunda, başı üstünde ve arkasında canlı resmi bulunmak. Ayakta duran kişi, yerdeki resmi dikkat etmedikçe göremeyecek derecede küçük olursa veya büyük olup başı bulunmazsa yahut da cansız bir varlığa ait resim ise namaz mekruh olmaz.
26. Önünden insan geçebileceği zannedilen yerde namaz kılarken önüne "sütre" koymamak.
30. Kor hâlinde olan ateşe karşı namaz kılmak. (Önünde bulunan mum, kandil ve lambaya karşı namaz kılmak mekruh değildir.)

63. Tilavet secdesi nedir? Namazda nasıl tilavet secdesi yapılır?

Kur'an-ı Kerim'de on dört yerde secde âyeti vardır. Bu secde âyetlerinin okunması veya işitilmesi hâlinde yapılan secdeye "tilavet secdesi" denir. Bunlardan birini okuyan veya işitenin, manasını anlamasa da secde yapması vaciptir.

Namaz dışında secde âyetini okuyan veya secde âyetini işiten kişi, tilavet secdesine niyet ederek tekbir alır ve secdeye gider.

Tilavet secdesinin yapılışı: Namaz dışında secde âyetini okuyan veya secde âyetini işiten kişi, tilavet secdesine niyet ederek abdestli olarak, kibleye karşı ayakta durup, elleri kulaklara kaldırmadan "Allahü

Ekber” diyerek secdeye gider. Üç defa “Sübhâne rabbiye’l-a’lâ” dedikten sonra tekbir alarak secdeden kalkar ve “semi’nâ ve ata’nâ gufrâneke rabbenâ ve ileyke’l-masîr” der.

Niyet şarttır. Niyetsiz sahih olmaz. Secde âyetini işiten cünüp veya abdestsiz kimse, temizlendikten sonra tilavet secdesi yapar. Bir oturumda, bir secde âyetini birkaç defa okuyan ve işiten, hepsi için bir secde eder. Bir oturumda ne kadar secde âyeti okunmuşsa, o kadar tilavet secdesi gerekir. Mesela üç secde âyeti okunursa, üç secde gerekir.

Namazda tilavet secdesi: Namazda okunan secde âyetini namazda olmayan bir kimse işitirse tilavet secdesi yapar. Namazda olan kimse, namaz dışından bir kimsenin okuduğu secde âyetini işitirse, namazını tamamladıktan sonra secde yapar. Namaz kılan kişi okuyunca, hemen secde yapıp ayağa kalkar. Okumasına devam eder. Secde âyetini okuduktan iki üç âyet sonra namazın rükûuna eğilirse ve tilavet secdesine niyet ederse bu, tilavet secdesi yerine geçer.

64. Namazı bozan şeyler nelerdir?

1. Namazda konuşmak.
2. Namazda iken, dıştan bakana kesinlikle namazda olmadığı fikrini verecek şekilde bir işle meşgul olmak.
3. Namazda bir şey yiyip içmek.
4. Kendi işiteceği kadar gülmek. Yanındakiler işitecek kadar gülmek, namazla birlikte abdesti de bozar.
5. Kibleden göğsünü çevirmek.
6. Dünyaya ait bir işi hatırlayarak sesli ağlamak veya ağrı veya sızıdan dolayı ve bezginlikle, “ah, of” deyip inlemek. Ağlamak, cennet ve cehennemi hatırlamak sebebiyle meydana gelmişse, huşûdan ileri geldiği için namazı bozmaz.
7. Öksürüğü yok iken, zorla öksürmeğe çalışmak, boğazını hırıltatmak.
8. Teyemmüm almış kimsenin namazda iken suyu görmesi.

9. Mest üzerine yapılan meshin müddetinin namazda iken bitmesi.
10. Ayeti yanlış okuyarak manasını bozmak.
11. Erkeklerle kadının yan yana, bir hizada namaza durmaları.
12. İmama uymuş bir kimsenin namazın bir rûknünü imamdan önce yapması.
13. Bir kimse namazda vücudunu bir kere veya üst üste iki kere veya başka başka rekâtlarda birer veya ikişer kere kaşısa, namazı bozulmaz. Fakat bir rekât içinde birbiri ardınca üç kere kaşıyacak olsa, namaz bozulur.

65. İmam olmanın şartları nelerdir?

Namaz kıldırarak imamın Müslüman, âkil-bâliğ, erkek olması ve namaz geçerli olacak kadar ezbere Kur'ân okumayı bilmesi şarttır. Kadınlar erkeklere imam olamazlar. Kadının kadınlara imam olması ise caiz fakat mekruhtur. Bu durumda kadın imam, cemaatin önüne geçmez, ilk safın arasında ve ortada durur.

İmamın özürlü olmaması da lâzımdır. Özürlü olmayanlar, özürlü olanlara uyamazlar. Körün imamlığı sahihtir. Ama ondan daha ehil kimse varsa, onun imamlığa geçirilmesi tenzihen mekruh olur.

İnsanlara imamlık yapacak kimsenin maddî ve manevî temizliğine son derece dikkat etmesi, her hâliyle cemaatten üstün bir seviyede olması gerekir. Özellikle iç çamaşır ve çorap temizliğine dikkat etmeli, güzel kokular sürünmeli, soğan-sarımsak gibi, rahatsız eden kokulu şeyler yemekten sakınmalıdır.

Fâsık ve bid'at işleyen kişilerin imam olmaları harama yakın mekruhtur. Çünkü bunlar, dinî amellerde laubalice davranırlar. Böyle kimselerin arkasında kılınan namazın sevabı ve fazileti de olmaz. Sadece borçtan kurtulmuş olunur. İmam Muhammed ile İmam Mâlik'e göre bunlara uymak caiz de değildir.

İmam olan zât, cemaati nefret ettirecek şeylerden sakınmalıdır. Meselâ okumayı veya tesbihleri cemaati bıktıracak kadar uzatması doğru değildir.

İmamın rükû ve secde tesbihlerini, cemaatin sünnet üzere söylemelerine fırsat vermeyecek kadar acele davranması da mekruhtur. Cemaat yetişsin diye rükûu uzatmak da mekruhtur.

İmamın kendisine kolay gelen âyet ve sûreleri okuması vaciptir. Henüz iyice ezberleyemediği yerleri okumamalıdır.

66. Namazı cemaatle kılmak neden önemli?

Cemaat sevabı bir kişiyle de kazanılabilir. Ev halkıyla cemaatle namaz kılınabilirse de bu, camiye gitmenin ve daha kalabalık bir cemaatle namaz kılmanın sevabına eşit olmaz. Farz namazların cami ve mescitlerde cemaatle kılınışı İslâm dininin bir şiarı olduğundan bunun terk edilmesi uygun görülmemiştir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem): “Üç kişi bir köyde veya sahada bulunur ve cemaatle namaz kılınmazsa, şeytan onlara hâkim olur. Öyleyse cemaatten ayrılma. Çünkü sürüden ayrılanı kurt yer.”¹³ buyurmaktadır.

Bir diğer hadis-i şerifte ise “Nefsim kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki ateş yakılması için odun toplanmasını emretmeyi, sonra da namaz için ezan okunmasını, daha sonra da bir kimseye emredip imam olmasını, sonra da cemaatle namaza gelmeyenlere gidip evlerini yakmayı düşündüm.”¹⁴ buyurarak cemaatin topluca terk edilmesinin en ağır müeyyide uygulanmasını gerektiren yanlış bir davranış olduğunu ifade etmektedir.

Cemaatle namaz kılmanın önemini ifade eden bu ve benzeri hadislerden ve ilgili âyetlerden hareketle Hanbelîler, cemaatle namaz

¹³ Ebû Dâvûd, *Salât* 47

¹⁴ Buhârî, *Ezan*, 29; Müslim, *Mesâcid* 251

kılmanın erkeklere farz-ı ayn, Şafiiler de farz-ı kifâye olduğunu söylemişlerdir.

Hanefi ve Malikilere göre ise Cuma namazı dışındaki farz namazları cemaatle kılmak, erkekler için müekked sünnettir.

Hanefi ve Şafiilere göre cemaatin en az sayısı İmam'dan başka bir kişidir. İmam'a uyan kişi bir kadın veya çocuk da olabilir.

İbn Ömer'den (radıyallahu anhümâ) rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: "Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir."

67. Acele namaz kılanların durumu nedir?

Çoğu şeyde aceleci olmak iyidir. Evlenme, borç ödeme, cenaze hizmetlerini çabuk yapma, misafiri doyurma, günah işleyince hemen tövbe etme, iftar açma vs. Fakat namazda acele olmaz. Namazda acele şeytandır. Şeytan, namazı terk ettirmeye çalışır. Başarılı olamayınca onu geciktirmek ve acele kıldırmaq için uğraşır. Onun için acele namaz kılanlar hem namazdan çalmış hem de şeytana namazlarından çaldırılmış olurlar.

Resûlullah Efendimiz, bir gün mescitte ashâbıyla birlikte otururken, İslâm'ı yeni öğrenmiş bedevi bir zat girdi, rükû ve secdesini tam yapmadığı bir namaz kıldı.

Sonra huzura gelerek selam verdi. Efendimiz selamını aldı ve:

"Dön, namazını tekrar kıl." buyurdu.

O zat dönerek, önceki kıldığı gibi namazını tekrar kıldı.

Resûl-i Zîşan (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Dön, tekrar kıl; çünkü sen namaz kılmış olmadın!" buyurdu

Bu hâl üç defa tekrarlanınca o zat:

"Ya Resûlallah! Seni hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki ancak bu kadar biliyorum, doğrusunu bana öğretir misin?" dedi.

Bunun üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

“Namaz kılmak isteyince güzelce abdest al, kıbleye dön, iftitah tek-birini al, kolayına geldiği kadar Kur’ân oku, sonra rükûa varıp sükûnet buluncaya kadar dur. Sonra başın büsbütün doğruluncaya kadar ayakta kal, sonra secdeye varıp mutmain oluncaya kadar dur, başını kaldırıp hareketsiz kalıncaya kadar otur. Bunları bütün namazlarda böylece yaparsan namazın tam olur, bundan neyi eksiltirsen namazı eksiltmiş olursun.” buyurdu.

Rükûda, secdede, iki secde arasındaki oturuşta ve rükûdan sonraki ayakta duruşta acele etmemelidir. Aksine teenni ile ve azalarımız sakinleşecek bir şekilde kılmalıdır. Namaz kılan kimsenin böyle yapması, kendisine farzdır. Çünkü namazda mutmain olmak, yerine getirilmesi gereken farzdır. Secdede başını, karganın yemini gagalaması gibi indirip kaldırmak ve namazda acele etmek, namazı bozar.

68. Ezan ne demektir?

Farz namazlar için belirli sözcüklerle, günde beş vakit yapılan çağrıya “Ezan” denir. Ezan, namaza davettir ve dünyadaki tüm Müslümanları birleştiren bir semboldür. Ezan okuyan kişiye “Müezzin” adı verilir. Ezan, günde beş kez halka açık olarak minarelerden okunur. Minarede ezan okunan yere “şeref” denir.

Ezan kelimesi bazı âyetlerde şöyle yer alır:

“(Ezanla birbirinizi) namaza çağırduğunuz zaman...” (Mâide Sûresi, 58)

“Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağırıldığınız (ezan okunduğu) zaman, Allah’ı anmaya koşun...” (Cum’a Sûresi, 9)

69. Ezan ne zaman, nasıl meşru kılındı? İlk ezan nasıl okundu?

Hicretin birinci yılında Mescid-i Nebevî tamamlanınca cemaatle namaz kılınmaya başlanmıştır. Namaz vakitlerinde Hz. Bilâl-i Habeşî, “Haydi namaza!” diye seslenirdi. Ancak bu yöntem elverişli olmamak-

taydı. Bu sebeple cumayı ve beş vakti zamanında bildirecek bir sembole ihtiyaç duyulmuştu.

Bu konu için Peygamberimiz ashâbıyla istişare etti. Çeşitli teklifler yapıldı. Bu teklifler; namaz vakitlerinin boru çalınarak, ateş yakılarak, çan çalınarak veya yüksekçe bir yere bayrak dikilerek haber verilmesi şeklindeydi. Fakat Peygamberimiz, bu tekliflerin her birini, başka millet ve dinlere ait olması nedeniyle uygun görmemişti. Topluluk bir karara varamadan dağıldı.

Bir gece Abdullah ibn Zeyd, rüyasında bir çağrı yapıldığını gördü. Bu çağrıda ezanda bulunan cümleler söyleniyordu. Abdullah rüyasını Peygamberimize anlattı. Peygamberimiz cümleleri çok beğendi ve:

“Gördüğünü Bilâl’e öğret; çünkü onun sesi güzeldir.” buyurdu. O da rüyasında öğrendiği bu ezanı, Hz. Bilâl’e öğretti. Hz. Bilâl, Medine’nin en yüksek yerine çıkarak, bu ezanı yüksek ve çok tatlı bir sesle okudu.

Ezanın Medine semalarına yayıldığı sırada, bu ilahî daveti duyan Hz. Ömer, evinden çıkıp koşa koşa Peygamberimize gelerek:

“Ey Allah’ın elçisi, ben bu sözleri rüyamda gördüm.” dedi. Meğer aynı rüyayı o da görmüş...

Ezan Duası: “Allahümme Rabbe hâzihi’d-da’veti’t-tâmmeh. Vessalâti’l-kâimeh âti Seyyidena Muhammedeni’l-vesîlete ve’l-fazîlete ve’d-derecete’r-refîah. Veb’ashu makâmen Mahmûdenillezî veadteh. İnneke lâ tühlifü’l-miâd”

“Kim ezanı işittiği zaman: ‘Ey şu eksiksiz davetin ve kılınacak namazın Rabbi Allah’ım! Muhammed’e vesîleyi ve fazîleti ver. Onu, kendisine vadettiğin makâm-ı mahmûda ulaştır.’ diye dua ederse, kıyamet gününde o kimseye şefâatim vâcib olur.”

70. En kötü hırsız kimdir?

Namazın farz ve vaciplerini tam yapmamak, namazdan çalmak olarak değerlendirilmiştir.

İş, ders yoğunluğu ve vakit darlığını bahane ederek, ta'dil-i erkânı terk etmek doğru değildir. Çünkü bu davranış, zamanla alışkanlık hâline dönüşür. İş için namazda acele etmek, İslâmî ölçülere aykırıdır. Namaz için işten fedakârlık yapılabilir fakat iş için ta'dil-i erkânda fedakârlık asla doğru bir davranış değildir. Bu, ahiretimizin temeli ve ticareti olan ibadetlerden çalmaktır.

Allah Resûlü: "İnsanların hırsızlıkta en ileri olanı, kendi namazından çalan kimsedir" buyurunca;

"Ey Allah'ın Resûlü; kişi namazından nasıl hırsızlık yapar?" denildi.

Resûlullah; "Rükûsunu ve secdesini tam yapmaz. Bu, namazdan çalmaktır." buyurdu.

M. 971 yılında İsfahan şehrinde 100 yaşında vefat eden İmam-ı Taberânî hazretleri el-Mu'cemü'l-Evsat kitabında şöyle demektedir:

"Bir mü'min namazını güzel kılar, rükû ve secdelerini tamam yaparsa, namaz sevinir ve nurlu olur. Melekler, o namazı göğe çıkarır. O namaz, namazı kılmış olana, iyi dua eder ve sen beni kusurlu olmaktan koruduğun gibi, Allah ü Teâlâ da seni muhafaza etsin, der. Namaz güzel kılınmazsa, siyah olur. Melekler o namazdan iğrenir. Göğe götürmezler. O namaz, kılmış olana, fena dua eder. Sen beni zayi eylediğin, kötü hâle soktuğun gibi, Allah ü Teâlâ da seni zayi eylesin, der."

Netice olarak, namazları tam kılmaya çalışmalı, ta'dil-i erkânı yapmalı, rükû ve secdeleri, kavmeyi yani rükûdan kalkıp dikilmeyi ve celseyi yani iki secde arasında oturmayı iyi yapmalıdır.

71. Namaz tesbihatının önemi nedir?

Hadis-i şerifte: "Kim her namazın peşinden 33 defa Sübhânallah, 33 defa Elhamdülillah ve 33 defa da Allahüekber deyip, yüzü tamamlamak için de: "Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerike leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdu ve hüve alâ külli şeyin kadîr" derse, hata ve günahları deniz köpüğü kadar çok olsa bile bağışlanır." müjdesi verilmiştir.

Tesbihat yapmayı kendimize bir alışkanlık olarak kazandıralım. Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem): "Günahları deniz köpüğü kadar çok olsa bile bağışlanır." müjdesine kavuşmaya çalışalım.

Bu kadar sevaplı bir ibadeti kaçırmamak ve şirket-i maneviyede yer alabilmek için farz namazlarından sonra bu tesbihatların yapılması çok önemlidir.

Bugünkü camilerde cemaatle yaptığımız müezzinli tesbihat, Hazreti Bilâl-i Habeşi'nin müezzinliği içinde yoktur. Onun zamanındaki tesbih dualarını, namaz kılan şahıslar kendi başlarına yapıyorlar, müezzinli, cemaatli sesli tesbihat uygulanmıyordu. Sonraki yıllarda insanlarda ihmalkârlık ve unutkanlıklar başladığı görülünce, bugünkü cemaatli tesbihatın camilerde başlatıldığı anlaşılmaktadır.

Şeytanın, tesbihatı terk ettirmesine fırsat verilmemelidir.

"Şeytan, namazda iken her birinize gelir, 'Şunu şunu hatırla' der ve namazdan çıkıncaya kadar devam eder. (Bu hatırlatmaların neticesi olarak) kişi bu tesbihatı terk bile eder."¹⁵

72. Namazdan sonra yapılan tesbihlerin hikmeti nedir?

Namazdan sonra okunan tesbihler, Peygamber Efendimizin sünnetidir ve manen büyük bir feyiz kazandırır.

Namazlardan sonra okunan virdler vasıtasıyla kişi kendini manevi bir mecliste, zikir halkasının içinde hisseder. "Sübhânallah, Sübhânallah" tesbihiyle Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) o zikir halkasının başı olduğunu düşünür. Arkasında yüz milyon Müslümanın da bu zikri, tesbih ellerinde çektiklerini manen hisseder.

Namazlardan sonra okunan tesbih ve aşirlerin fazileti:

"Kim her farz namazın arkasında Âyete'l-Kürsî'yi okursa, onun cennete girmesine ancak ölüm mâni olur." hadisi uyarınca, ancak ölüm henüz gelmesi ona mani olur da ölüncce cennete girer.

¹⁵ Tirmizi, *Deavdt*, 25

“Kim her sabah namazından sonra yerinden kalkmadan ve kimse ile konuşmadan, on defa ‘lâ ilâhe illallahü vahdehu...’ derse, ona on sevap yazılır, on günahı silinir ve on derece yükseltilir. Bu gününde çirkin her şeyden muhafaza altında olur ve şeytandan korunur. Allah’a ortak koşmadan başka hiçbir günah ona o gün tesir etmez.”¹⁶

“Resûlullah’ın Müslim ibn Hâris et-Temimî’ye (radiyallahu anh) şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Akşam namazını kıldıktan sonra yedi defa ‘Ya İlahî! Beni ateşten (cehennemden) koru!’ de! Eğer o gece ölürsen, senin için ateşten bir kurtuluş yazılır. Sabah namazını kıldıktan sonra da aynı şekilde söyle! Eğer o gün ölürsen, yine senin için ateşten (cehennemden) bir kurtuluş yazılır (mukadder olur).”¹⁷

“Her kim sabaha eriştiğinde üç defa “Eûzü billâhissemmî’l-alîmi mine’ş-şeytânî’r-racîm” deyip, Haşır Sûresi’nin son üç âyetini okursa, Cenab-ı Hak onun için yetmiş bin meleği tayin eder. Onlar da akşam oluncaya kadar ona dua ederler. Şayet o gün vefat edecek olsa, şehid olarak vefat eder. Akşam vakti okuyacak olsa, sabaha kadar yine böyledir.”¹⁸

“Bu gece bana, üzerine güneşin doğduğu her şeyden daha değerli ve güzel bir sûre gönderildi.”¹⁹ Peygamberimiz bunu söyledikten sonra Fetih sûresini okumuşlardır.

“Kim Âmme Sûresini okursa Allah ona kıyamet gününde soğuk şerbetten içirir.”

“Muhakkak ki Allah, Bakara Sûresini, bana arşın altındaki hazinesinden verdiği iki âyetle sona erdirmiştir. Onları öğrenin ve kadınlarınızı ve çocuklarınıza öğretin. Çünkü onlar hem namazdır hem Kur’ândır hem duadır.”²⁰

Âmenerresûlu’yü yatsıdan sonra okuyana geceyi ibadetle geçirmiş sevabı verilir.

¹⁶ Buhârî, Ezân: 155; *Teheccüd*: 21; Müslim, *Zikir*: 28, 30, 74-76.

¹⁷ Ahmed ibn Hanbel, *Müsned* 4/234.

¹⁸ Tirmizî, *Fedâilü’l-Kur’an* 22, *Mevâkit* 65

¹⁹ Buhârî, *Tefsir*, 48/1

²⁰ *Dürrü’l-Mensûr*

İsm-i A'zam, Allah tarafından müminlere hediye­dir. Onu okuyanın günahları affedilir. Peygamber Efendimize salât ve selam getirildikten sonra: "Ya Cemîlü Ya Allah, Ya Karîbü Ya Allah..." gibi güzel isimleriyle Cenab-ı Hakk'ı zikretmek gerekir. İsm-i A'zam duası, huzur sükûnet ve mağfirete vesiledir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM



Namazın çeşitleri: Farz, vacip ve sünnet namazlar

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular:

“Ya Ali; mescide girerken; ‘Allah’ım, bana rahmet kapılarını aç!’ de.
Çıkarken de ‘Allah’ım, bana rızık kapılarını aç!’ de!”

73. Namaz çeşitleri nelerdir?

Müslümanların kılmaları emredilen namazlar farz, vacip ve nafile olmak üzere üçe ayrılır. Bunlardan;

1. Farz namazlar: Beş vakit namazın farzları, Cuma namazının iki rekât farzı ve cenaze namazı farz namazlardır. (Cenaze namazı farz-ı kifâyedir).
2. Vacip namazlar: Vitir namazı, bayram namazları, adak olan namaz ve başlanıp yarıda kalan nafile namazlardır. Kazaya kalan vitir namazını da kaza etmek vaciptir.
3. Nafile namazlar: Beş vakit namazın sünnetleri, teravih namazı ve sevap kazanmak niyeti ile kılınan teheccüd, tahiyetü'l-mescid, işrâk, duhâ, evvâbin, istihâre ve tesbih namazları gibi namazlar nafile namazlardır. Yani kılınması emir değildir. Farz ve vacip olan namazlardan borcu olmayan bir kimsenin, nafile ibadetlerine de sevap verilir.

Namaz; Kur'ân, hadis ve icma ile sabit olan kesin bir farzdır. Akli başında ergenlik çağına girmiş olan her Müslüman için yerine getirilmesi gereken çok önemli bir görevdir. Bu önemli farz ibadetini yerine getirenler, dünya ve ahirette Allah Teâlâ'nın pek çok lütuf ve yardımlarına kavuşurlar.

74. Cuma günü neden önemlidir?

Allah ü Teâlâ, Cum'a Sûresi 9 ve 10. âyetlerinde şöyle buyurmaktadır: *"Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığınız zaman, hemen Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer siz gerçeği anlayan kimseler iseniz elbette bu, sizin için daha hayırlıdır. Namaz bitince yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfunu isteyin. Allah'ı çok zikredin, umulur ki kurtuluşa erersiniz."*

Namazdan sonra isteyen işine gider çalışır, isteyen camide kalıp namaz kılar veya Kur'ân-ı Kerim ve dua ile meşgul olur. Cum'a namazı vakti girince, alışverişi gûnahtır.

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: “Bir Müslüman, Cuma günü gusül abdesti alıp, Cuma namazına giderse, bir haftalık günahları affolunur ve her adımı için sevap verilir.”

“Günlerin en kıymetlisi Cuma’dır. Cuma günü, bayram günlerinden ve Aşûre gününden daha kıymetlidir. Cuma, dünyada ve Cennet’te mü’minlerin bayramıdır.”

“Bir kimse, engel yok iken, üç Cuma namazı kılmazsa, Allahü Teâlâ, onun kalbini mühürler.”

75. Cuma günü neler yapılır?

Sahih-i Buhâri şerhinde Ahmed Naîm, Cuma günü için Allah Resûlü’nün vaat ettiği af ve mağfirete kavuşabilmek için yerine getirilmesi gereken müstehabları şu şekilde saymıştır:

1. Yıkanmak
2. Vücuttaki her türlü pisliği gidermek suretiyle güzelce temizlenmek
3. Yağlanmak
4. Güzel koku sürünmek
5. Mescide yaya gidip, bir bineğe binmemek
6. Yürürken vakar ve sükûnetle yürümek
7. Mescitte kimseyi kimseden ayırmamak
8. Başkalarına eza ve cefada bulunmamak
9. Hutbeden evvel nafile namaz kılmak
10. Hutbeyi dinlemek için imama yakın olmak
11. İnsat yani hutbe esnasında susmak
12. Malayani bir şeyle (lağv) meşgul olmamak
13. İstimâ yani hutbeyi dinlemek

Müslümanların Cuma günü dikkat etmeleri gereken bir diğer fazilet de Peygamber Efendimize (sallallahu aleyhi ve sellem) çokça salât ü selâm

getirmektir. Çünkü Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “Günlerinizin en faziletlisi Cuma günüdür. Bu sebeple o gün bana çokça salât ü selâm getiriniz; zira sizin salât ü selâmlarınız bana sunulur.”

76. Cuma namazı nerede, ne zaman farz kılındı?

Cuma namazı, Medine’de farz kılınmıştır. Resûl-i Ekrem Efendimiz, Medine yakınındaki Ranuna denen mevkie gelince, devesinden inerek Salimoğulları yurdunda ilk Cuma namazını kıldırmıştır. Böylece Cuma namazı, o günden itibaren farz namazlar sırasına girmiştir.

İbn Sîrîn (rahmetullahi aleyh) şu bilgiyi verir: “Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine’ye teşrif etmeden ve Cuma âyeti daha nazil olmadı önce Ensar Cuma kılınmıştır. O güne Cuma adını veren de onlardır.”

Ensar kendi aralarında şöyle konuştular: “Yahudilerin haftada bir toplandıkları bir günleri var; Hristiyanların da öyle. Biz de bir gün belirleyip toplanıp Allah’ı zikredelim, O’na şükredelim.” Arûbe günü toplanıp o güne de Cuma ismini verdiler. Es’ad ibn Zûrâre (radiyallahu anh) onlara iki rekât namaz kıldırıp nasihatte bulundu. Bir koyun kesip ikram etti. Allah Teâlâ sonra Cuma âyetini indirdi.

77. Cuma namazının şartları nelerdir? Cuma namazı nasıl kılınır?

Cuma namazı, haftada bir kılınan farz-ı ayn bir ibadettir. Farz oluşu; Kur’ân-ı Kerim, Sünnet ve İcma ile sabittir. Kur’ân-ı Kerim’in 62. sûresi, Cuma Sûresi’dir. 9 ve 10. âyetler Cuma namazını emretmektedir.

Hiz. Peygamber de “Cuma namazına gitmek, ergenlik çağına ulaşmış her Müslüman erkeğe farzdır.” buyurmuştur.

Cuma namazı haftada bir defa Cuma günü öğle namazının vaktinde cemaatle kılınan farz bir namazdır. Tek başına kılınmaz. Hanımlar için uygun yer varsa onlar da camiye gelip, Cuma namazı kılarlar. Yapılan vaaz ve hutbelerden yararlanırlar. Böylelikle Cuma namazı

kendi aralarında tanışma ve kaynaşmaya vesile olur. Sahabeler zamanında hanımlar da Cuma namazına gidiyorlardı.

Cuma namazı kimlere farz değildir?

Cuma namazı yolculara, camiye gidemeyecek kadar hasta olanlara ve özgürlüğü kısıtlanmış olanlara farz değildir. Cuma namazını herhangi bir nedenle kılamayanlar, öğle namazını kılarlar.

Cuma namazı şu şekilde kılınır:

Okunan ilk ezandan sonra dört rekât sünnet kılınır. Bunun kılınışı, aynen öğle namazının ilk dört rekât sünneti gibidir. Daha sonra hutbe okunur. Hutbeden sonra imamla birlikte iki rekât cumanın farzı kılınır. Cuma namazının farzı, sabah namazının farzı gibi kılınır. Cuma'nın farzından sonra kılınan dört rekâtlık sünnet de öğle namazının sünneti gibi kılınır.

78. Cuma gününde “icabet saati” hangi vakittedir?

Bir hadiste Hz. Peygamber: (sallallahu aleyhi ve sellem) “Cuma günü içinde öyle bir vakit vardır ki Müslüman bir kul namaz kıldığı hâlde o vakte rastlar da Allah'tan bir şey dilerse, muhakkak Allah onun dileğini yerine getirir.” buyururlar. Bu sözleri söylerken de eliyle bu vaktin çok kısa olduğuna işaret etmişlerdir.

Bazı âlimler icabet saatinin ikindiden sonra olduğunu söylemişlerdir. Bu görüşün delili; “Cuma günü öyle bir saat vardır ki Müslüman bir kul Allah'tan bir hayır dilemeyi o saate rast getirirse mutlaka Allah, onun dileğini yerine getirir. O saat, ikindiden sonradır.” şeklindedir.

Bir başka hadis-i şerifte: “Cuma günü, on iki saattir. O günde bir saat vardır ki o saatte bir Müslüman Allah'tan bir şey dilerse muhakkak

Allah, onun dileğini yerine getirir. O saati, ikindiden sonraki en son saatte arayınız.”

Saîd ibn Mansûr, Sünen’inde Ebû Seleme ibn Abdîrrahman’dan naklen der ki: “Hz. Peygamberin ashâbından bazı zatlar bir araya gelip cuma günü içindeki ‘saati’ görüştüler. Dağıldıklarında bu saatin, cuma gününün en son saati olduğunda aralarında bir görüş ayrılığı yoktu.”

Hz. Fatıma (radıyallahu anhâ) buyurmuştur ki: “Ben, Resûlullah’ın şöyle buyurduğunu duydum: “Cuma günü öyle bir saat vardır ki kim onu gözetler de o anda Allah’tan hayır dilerse, Allahu Teâlâ istediği şeyi ona bağışlar. O vakit, güneşin yarısının battığı andır.”

Allahü Teâlâ Cuma gününde, her anı uyanık ve dikkatli geçirelim diye icabet saatini gizlemiştir.

79. Cuma namazında “insat” ne demektir?

Cuma namazına erken vakitte gitmek ve hutbe esnasında konuşmamak gerekir. Buna “insat” denir. Konuşan birisine “sus” diyen kişi, Cuma’nın sevabından yoksun kalır. Hutbe okunurken susmaya “insat” denilir. Üzülerken belirtiyim; camilerimizde herkes konuşuyor ve büyük sevapları kaybediyorlar. Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem): “Bir kimse güzelce abdest alarak Cuma namazına gelir, hutbeyi ses çıkarmadan dinlerse, iki cuma arasındaki ve fazla olarak üç günlük daha günahları bağışlanır. Kim hutbe okunurken çakıl taşlarıyla oynarsa, boş ve manasız bir iş yapmış olur.” buyurmaktadır.

Cep telefonlarının sesi hem kul hakkına girer hem de Cuma’daki huşû ve huzuru zedeler.

“Yaratanla irtibata geçmek için yaratılmışla irtibatı kesmek gerekir.” sözünü her cami duvarına asmalıdır.

80. Bayram namazlarının hükmü nedir? Nasıl kılınır?

Yılda iki defa vacip olan namaz: Bayram namazı

Kendilerine Cuma namazı farz olan kimselere, Ramazan ve Kurban Bayramı namazları vaciptir. Cuma namazı için gerekli olan bütün şartlar, Bayram namazları için de gereklidir.

Bayram namazının Cuma namazından farkı, ezan ve kâmeti yoktur. Bayram namazı için hutbe sünnettir ve namazdan sonradır. Hutbe okunmasa da Bayram namazı geçerlidir fakat sünnet terk edilmiş olur. Bayram namazı ve hutbe İslâmî şeaîrdendir. Tek başına kılınmaz. Cemaatle kılınması gerekir. Bayram namazları ikişer rekâttır ve imam, sûreleri açıktan sesli okur.

Bayram namazının kılınışı:

Önce niyet edilir. "Niyet ettim Allah rızası için vacip olan (Ramazan veya Kurban) Bayramı namazını kılmaya. Uydum imama." diye niyet edilir.

İmamla beraber, ellerimizi kulaklara kadar kaldırıp "Allahu Ekber" diyerek tekbir alır, elleri göbek altında bağlarız. "Sübhâneke" duası okunur. Sonra imam ellerini kulaklarına kaldırıp "Allahu Ekber" (1) diyerek tekbir alır ve ellerini yana bırakır. Biz de aynısını yaparız. Sonra imam, ellerini kulaklarına kadar kaldırıp "Allahu Ekber" (2) diyerek tekbir alır ve ellerini yana bırakır. Biz de aynısını yaparız. Sonra imam, ellerini kulaklarına kadar kaldırıp "Allahu Ekber" (3) diyerek tekbir alır ve ellerini göbek altında bağlar. Biz de aynısını yapar ve imamın okuduğu sûre ve âyetleri dinleriz. Sonra imamla birlikte rükû ve secde yaparız.

Ardından 2. rekâta kalkarız. İmam, sûre ve âyetleri okur, biz okumayız, dinleriz. Sonra imam ellerini kulaklarına kaldırıp "Allahu Ekber" (1) diyerek tekbir alır ve ellerini yana bırakır. Biz de aynısını yaparız. Sonra imam ellerini kulaklarına kaldırıp "Allahu Ekber" (2) diyerek tekbir alır ve ellerini yana bırakır. Biz de aynısını yaparız. Sonra imam ellerini kulaklarına kaldırıp "Allahu Ekber" (3) diyerek tekbir alır ve ellerini yana bırakır. Biz de aynısını yaparız. Sonra imamla birlikte rükû ve secde yapılarak namaz bitirilir.

Namazdan sonra imam minbere çıkarak bayram hutbesini okur. Namazdan sonra dua edilir.

81. Vitir namazı ne demektir? Nasıl kılınır?

Vitir; Ramazan-ı Şerif'in dışında cemaatle kılınmayan günlük vacip bir namazdır.

Vitir namazı, üç rekâtlı vacip bir namazdır. Yatsı namazının son sünnetinden sonra kılınır.

Vitir namazının vakti, yatsı namazının vaktinin bitimi ve sabah namazının vaktinin başlangıcı ile son bulur.

Vitir namazı, yatsı namazından ve teravih namazından sonra kılınır. Bu sıralamaya uymak vaciptir. Yatsıdan ve teravih namazından önce kılınan vitir namazı tekrar kılınır.

İmam A'zam Ebû Hanife, vitir namazını bayram namazları gibi vacip olarak kabul etmiştir. Vaktinde kılınmadığı takdirde kazası gerekir. Ebû Yusuf, İmam Muhammed ve diğer üç mezhep imamlarına göre ise vitir namazı müekked sünnettir.

BEŞİNCİ BÖLÜM



Nafile Namazlar

“Kıyamet günü kişi, amellerinin arasından önce namazın hesabını verecek. Bu hesap güzel olursa kurtuluşa erdi demektir. Bu hesap bozuk olursa hüsrana düştü demektir. Eğer farzından noksanlık çıkarsa, Allah Teâlâ Hazretleri, ‘Bakın kulumun, nafiləsi var mı?’ buyurur. Böylece farzın eksikleri nafile ile tamamlanır. Sonra bu şekilde olmak üzere, diğer amelleri hesaptan geçirilir.”²¹

²¹ Tirmizî, *salât* 305; Nesâî, *salât* 9; İbn Mâce, *ikâme* 202

82. Nafile nedir? Nafile ibadetlerin önemi nedir?

Nafile; farz ve vacip ibadetler yerine getirildikten sonra onlardan ayrı daha fazla sevap kazanmak amacıyla yapılan ilave ibadete denir. Nafile ibadet, bizi Allah'a yaklaştırır, Allah'a sevdendir. Peygamber Efendimize olan sevgiyi ve bağlılığı artırır. O'nun şefaatinin kazanmaya vesile olur. Bunun için elden geldiğince bütün nafile namazları kılmaya çaba sarf etmeliyiz.

Önemli olan farzlara bağlı nafile namazların kılınması olup, rekât sayıları ikinci planda gelir. Meselâ Peygamberimiz, öğle ve yatsı namazlarının ikişer rekât olan son sünnetlerini bazen dört, akşam namazının sünnetini de altı rekât olarak kılmıştır. Bu sebeple Hanefî mezhebine göre öğle ve yatsının son sünnetlerine iki rekât daha ilâve edilerek dörder rekât kılmak ve akşam namazının sünnetini altı rekât olarak (evvâbîn) kılmak mendup sayılmıştır.

Farzlara tâbi nafile namazlar:

Sabah namazının farzından önce iki; öğle namazının farzından önce dört, farzından sonra iki; ikindi namazının farzından önce dört; akşamın farzından sonra iki; yatsının farzından önce dört, farzdan sonra iki olmak üzere toplam 20 rekâttır. Cuma namazının farzından önce ve sonra kılınan dörder rekâtlık nafile namazlar da farzlara tâbi nafile kapsamında yer alır. Bunların bir kısmı müekked, bir kısmı gayr-i müekked sünnettir.

83. Müekked ve gayr-i müekked sünnet ne demektir?

Müekked sünnetler hangileridir?

Sabah, öğle, akşam ve cuma namazının sünnetleri ile yatsının son sünneti müekked sünnettir. Hz. Peygamber bunları daima kılmış, çok az terk etmiştir. Mümkün oldukça bunları terk etmemeliyiz.

Gayr-i müekked sünnetler nelerdir?

İkinci namazının sünneti ile yatsı namazının ilk dört sünneti gayr-i müekkedir. Peygamberimiz bunları bazen kılmış bazen terk etmiştir. Bunları da kılmaya çalışmalı, kılmamayı alışkanlık hâline getirmemelidir. Bir şey hepten elde edilmez ise tamamen de terk edilmemelidir. Ne kadar kılabilirsek o kadar iyidir.

84. İşrak ve kuşluk namazları ne zaman kılınır? Aralarındaki fark nedir?

İşrak namazı, güneş doğduktan kırk beş-elli dakikalık bir zaman geçtikten sonra kılınır. Kerahet vakti çıkınca kılınabilir.

İşrak namazı iki rekâttır. Bu namazın fazileti hakkında Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem.) şöyle buyurur: “Bir kimse sabah namazını cemaatle kıldıktan sonra oturup güneş doğuncaya kadar zikir ile meşgul olsa, güneş doğunca da iki rekât (İşrak) namaz kılsa, bir nafile hac ve umre sevabına nail olur.”²²

Nafile namazlardan İşrak ve Duhâ yani kuşluk namazları, vakitleri birbirine yakın olduğu için karıştırılabilir. Oysa bu iki namaz hem vakit hem de rekât olarak farklıdır. Hadisler bize “İki rekât kuşluk namazı kılan, vücudunun zekâtını ödemiş olur.” diyor. İşrak namazıyla ise bir hac ve umre sevabının kazanılacağını müjdeliyor.

Bu kadar sevaplı namaza devam etmeyi, bu büyük sevaptan yoksun kalmamayı Rabbim nasip etsin. Âmin.

Kuşluk namazı ne demektir? Duhâ namazından ayrı mıdır?

Türkçesi kuşluk, Arapçası Duhâ'dır. Her ikisi de kullanılabilir. Kuşluk namazı, güneşin bir mızrak boyu yükselmesinden yani güneşin doğması üzerinden yaklaşık 50 dakikadan fazla bir zaman geçmesinden zeval vaktine kadar olan süre içerisinde iki, dört, sekiz veya on iki rekât kılınabilir.

²² İhyâ, I. 336

Hadislerde kuşluk namazı konu edilmektedir: “Kim iki rekât Duhâ namazı kılsa, o kimse gafil kimselerden olmaz. Kim Duhâ namazını dört rekât kılsa, Allah’a ibadet eden kimselerden olur. Kim bu namazı altı rekât kılsa, o gün ona Duhâ namazı olarak kâfi gelir. Kim yine bu namazı sekiz rekât kılsa, Allah o kimseyi kendisine itaat eden kimselerden kabul eder. Ve kim ki bu Duhâ namazını on iki rekât kılsa Allah ona Cennet’te bir köşk yapar.”²³

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: “Âdemoğlunun her doğan gün, vücudundaki her mafsâl için bir sadaka vermesi lazımdır. Rast geldiğine selam vermesi sadakadır. İyiliği emretmesi sadakadır. Kötülükten menetmesi sadakadır. (Başkasına) zarar verecek şeyleri yollardan temizlemesi sadakadır... Kuşluk vakti kılınan iki rekât, bunun hepsine bedeldir.”²⁴

Kuşluk namazından sonra okunacak dua:

Suheyb (radıyallahu anh) diyor ki: “Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) sabah namazından sonra dudaklarını kımıldatır, bir şeyler söylerdi.

‘Ya Resûlallah! Ne diyorsun?’ dedim. O da: ‘Allahümme bike uhâvilu ve bike usâvilu ve bike ukâtîlu (Allah’ım senin uğrunda çaba-
lıyorum, senin için düşmana galip geliyor ve senin için savaşıyorum.)’ dedi.”¹⁴

85. Evvâbîn namazı neden önemlidir, kaç rekât kılınır?

Evvâb, evvâbîn ne demektir?

Evvâb “tövbe eden, sığınan” anlamına geldiğine göre Evvâbîn namazı, tövbe eden ve Allah’a sığınanların namazı demektir. Peygamberimiz “Kim akşam namazından sonra kötü bir şey konuşmaksızın altı rekât namaz kılsa, bu kendisi için on senelik ibadete denk kılınır.”²⁵ demiş-

²³ et-Tahtavî, 321

²⁴ Ebû Dâvûd

²⁵ Dârimî, Siyer, 2/285

tir. Ayrıca kendisinin de akşam namazından sonra altı rekât namaz kıldığı rivayet edilmektedir.

Bazı mezheplerde akşam namazının iki rekâtından sonra altı rekât kılınır. Fakat Hanefi mezhebinde akşam namazının iki rekât sünnetiyle birlikte altı rekât kılınır. Vakit dar, işimiz çok aceleyse iki rekât kılmak, hiç kılmamaktan iyidir.

Evvâbîn namazıyla gündüz işlenen günahlara sünger çekmeye, pişman olmaya niyet edilir.

86. Tesbih namazının önemi nedir, nasıl kılınır?

Tesbih namazı hakkında İbn Abbas ve Ebû Râfi (radiyallahu anhumâ) anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Abbas bin Abdülmuttalib'e dediler ki:

“Ey amcacığım! Sana bir iyilik yapayım mı? Sana bağışta bulunayım mı? Sana ikram edeyim mi? Sana on hasleti nasıl yapacağını bildireyim mi? Eğer sen bunu yaparsan, Allah senin bütün günahlarını; önceki-sonraki, eski-yeni, hata ile yapılanı, kasten yapılanı, küçük-büyük, gizli-açık yani hepsini affeder. Bu on haslet şunlardır: Dört rekât namaz kıalarsın. Her bir rekâtta Fatiha Sûresi ve bir sûre okursun. Birinci rekâtta kıraati tamamlayınca, ayakta olduğun hâlde on beş kere ‘Sübânellâhi ve'l-hamdü li'llâhi ve lâ ilâhe illallâhü va'llâhu ekber' dersin. Sonra rûkû yapıp orada aynı tesbihi on kere söylersin, rûkûdan başını kaldırır, on kere daha söylersin. Daha sonra secde yapıp aynı tesbihi on kere söylersin. Secdeden başını kaldırınca da on kere tekrarlıyorsun. Tekrar secdeye varıp yine on kere aynı tesbihi söylersin. İkinci secdeden başını kaldırınca da on kere söylersin. Böylece bir rekâtta bunları yetmiş beş defa söylemiş olursun. Aynı şeyleri dört rekâtta da yaparsın. Dilersen bu namazı her gün bir kere kıl. Her gün yapamazsan haftada bir kere,

haftada yapamazsan ayda bir kere, o da olmazsa yılda bir kere yap. Yılda bir kere de kılamazsan hiç olmazsa ömründe bir kere yap.”²⁶

Tesbih namazı kılınışı:

Tesbih namazı dört rekâtlı bir namazdır. Allah rızası için tesbih namazı kılmaya niyet edilir. Sübhâneke’den sonra 15 defa “Sübhânellâhi ve’l-hamdülillâhi velâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber” denir. Sonra eûzü besmele çekilir, Fâtiha ve sûre okunduktan sonra 10 defa daha tesbih edilir yani ‘Sübhânellâhi ve’l-hamdülillâhi velâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber’ denilir. Bu tesbih, rükûa varınca 10 defa, rükûdan doğrulunca 10, birinci secdede 10, secdeden kalkınca 10, ikinci secdede 10 defa söylenir. Böylece her rekâtta 75 tesbih yapılmış olur. İkinci rekâta kalkılınca yine 15 defa tesbih okunur, ardından geri kalan kısım aynı şekilde tekrarlanır ve böylece 4 rekât tamamlanmış ve toplam üç yüz tesbih söylenmiş olur. Namazdan sonra dua edilir.

87. Şükür namazı ve şükür secdesi ne demektir?

Bir nimete kavuşan veya sıkıntıdan kurtulan kişi abdest aldıktan sonra “Niyet ettim Allah (c.c.) rızası için iki rekât şükür namazı kılmaya” diye niyet eder. İki veya dört rekât namaz kılar. Namazdan sonra da Allah’a şükreder ve edebildiği kadar dua eder.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), sevindiğinde veya sevindirici bir haber aldığı anda, Allah’ın bu lütuflarına şükretmek için secdeye kapanır ve namaz kılar.

Enes ibn Mâlik (radıyallahu anh) şöyle anlatmaktadır:

“Peygamber Efendimiz, bir ihtiyacının görüldüğü konusunda müjdelenenmişti. Bunun üzerine hemen secdeye kapandı.”

²⁶ Ebû Dâvud, Tatavvü, 14

Namaz kılmanın mekruh olduğu kerahet vakitleri haricinde her zaman şükür namazı kılmak mümkündür. Ayrıca gusül veya abdest alınınca ve kurban kesildikten sonra da şükür namazı kılınabilir.

Şükür secdesi nasıl yapılır?

Şükür secdesi, aynen tilâvet secdesi gibidir. Abdestli bir şekilde şükür secdesine niyet edilir, eller kaldırılmadan “Allahü Ekber” diyerek tekbir alınır, secdeye varılır, mümkün olduğu kadar uzun secde yapılır, sonra da kalkılır.

88. İstihâre namazı ne demektir, nasıl kılınır?

İstihâre “hayırlı olanı istemek” anlamına gelir. İnsanlar, kendileri için önemli olan bir karar verecekleri veya bir seçim yapacakları zaman, bazen belki eldeki verilerin yetersizliği sebebiyle veya çeşitli sebeplerle dünya ve ahiret bakımından kendileri için hangi seçimin hayırlı olacağını kestiremezler ve bunu bilmek için çeşitli çarelere başvurlar.

İşte İstihâre namazı; bir şeyin kendisi hakkında hayırlı olup olmadığına dair manevi bir işarete kavuşmak için kılınan iki rekâtlık bir namazdır. Birinci rekâtta Kâfirun Sûresi’ni, ikinci rekâtta İhlâs Sûresi’ni okumak müstehaptır. Namazdan sonra İstihâre duası okunur. Namazı kıldıktan sonra dünya kelâmı etmemek, sağ tarafa ve kibleye doğru yatmak, uyumaya çalışırken kalpten “Allah Allah” demek iyidir. Rüya beyaz veya yeşil görülmesi hayır ve iyiliğe; siyah veya kırmızı görülmesi ise şerre işaretler.

İstihâre, bir bakıma yapılacak işin hayırlı olmasını veya hayırlı ise gerçekleşmesini Allah’tan dilemek ve O’na danışmak demektir. İstihâre yapmak isteyen kişi, kalbinden her şeyi atarak ve kalbini bütünüyle bu işe yoğunlaştırarak iki rekât namaz kılar ve ardından Peygamberimizin öğrettiği İstihâre duasını okur.

Samimi olarak yapıldığı takdirde Allah’ın hayırlısını lütfedeceğine ümit bağlanır, kalbe doğuş olabilir. İstihâre’nin sonucunda bir rahatlık

ve ferahlık hissedilirse, o işin hayırlı olacağına, buna karşılık sıkıntı ve darlık hissedilirse, olumsuz olacağına yorulur. İstihâre namazını kılıp yattıktan sonra Allah bunu samimi olarak isteyenlere bir işaret veya ipucu verir. Birinci defada sonuç alınamazsa üç kere veya yedi defa tekrarlanabilir.

İstihâre duasının Türkçe anlamı şöyledir:

“Allah’ım! Senden, ilminle hakkımda hayırlı olanı bana bildirmeni, kudretinle bana güç vermeni istiyorum. Senin büyük fazlı kereminden ihsan etmeni istiyorum. Senin her şeye gücün yeter, ben ise acizim; Sen her şeyi bilersin, ben ise bilmem; çünkü Sen bütün gizli şeyleri en iyi bilersin. Allah’ım! Yapmayı düşündüğüm bu iş, benim dinim, hayatım, dünyam ve ahiretim bakımından hakkımda hayırlı olacaksa, bunu bana takdir eyle, onu bana kolaylaştır, uğurlu ve bereketli eyle! Eğer bu iş, benim dinim, yaşayışım, dünyam ve ahiretim bakımından kötü ise, onu benden, beni ondan uzaklaştır. Hayır, nerede ise, onu bana takdir et ve onunla beni hoşnut eyle!”²⁷

89. Hâcet namazı ne demektir, nasıl kılınır?

Hâcet namazı (dilek, istek namazı): Dünyamız ya da ahiretimiz için bir şey istediğimizde, kıldığımız dört rekâtlık bir namazdır.

Hâcet namazı dört rekât olarak kılındığı takdirde, birinci rekâtında Fatihâ’dan sonra üç Âyetü’l-Kürsî, diğer üç rekâtında ise Fatihâ’dan sonra birer kere İhlâs, Felâk ve Nas Sûreleri okunur.

Her ihtiyacını Allah’a arz eden ve her fırsatta O’nu zikredip yücelten Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem), herhangi bir ihtiyacı olan kimselere iki rekât namaz kılmalarını tavsiye etmiştir:

“Kimin Allah’a veya herhangi bir insana ihtiyacı hâsıl olursa önce abdest alsın, abdestini de güzelce alsın, iki rekât namaz kılsın, sonra Allâh Teâlâ Hazretlerine senâda bulunsun, Resûlullâh’a salât okusun, daha sonra da şu duayı yapsın:

²⁷ Buhârî, *Teheccüd*, 25; De’avât: 48; Tirmizî, *Salât*, 237

“Lâ ilâhe illallâhu'l-halîmu'l-kerîm. Subhânallâhi Rabbi'l-arşî'l-azîm. Elhamdu lillâhi rabbi'l-âlemîn; Esêluke mucibâti rahmetike ve azâime mağfiretik; ve'l-ismete min külli zenbin ve'l-ganîmete min külli birrin ve's-selâmete min külli ismin. Lâ teda' li zenben illâ gafarteh; ve lâ hemmen illâ ferrecteh; velâ hâceten hiye leke rıdan illâ kadaytehâ. Yâ Erhame'r-râhimîn!”²⁸

“Halim ve kerim olan Allah'tan başka ilâh yoktur. Arş-ı A'zam'ın Rabbi noksan sıfatlardan münezzehtir.

Âlemlerin Rabbi'ne hamd olsun. Allah'ım! Rahmetine vesile olacak amelleri, mağfiretini celb edecek esbâbı talep ediyor, her çeşit günah-tan koruman için yalvarıyorum. Her çeşit iyilikten zenginlik, her çeşit günah-tan selâmet diliyorum. Rabbim! Affetmediğin hiçbir günahımı, kaldırmadığın hiçbir sıkıntıyı bırakma! Rızana uygun olan her türlü dileğimi yerine getir! Hangi amelden razı isen onu ver, ey Rahîm olan, bana en ziyâde rahmet gösteren Rabbim!”

Bundan sonra dünyevî veya uhrevî her ne dilerse talep eder, çünkü o dilek takdir edilir.”

90. Cenaze namazı nedir, nasıl kılınır?

Cenaze namazı, farz-ı kifâye bir namazdır. Kadın olsun, erkek olsun, yalnız bir kişinin bu namazı kılmasıyla farz yerine getirilmiş olur. Cenaze namazı, Allah'a sena, Resûlullah'a salât ve ölü için duadan ibarettir.

Müslümanların, ölen din kardeşlerine karşı yerine getirmeleri gereken dinî görevlerin başında cenaze namazı kılınması ve bunun için gerekli hazırlıkların yapılması gelmektedir.

Cenaze namazını kılmak, cenazeyi duyan herkes için farz-ı kifâyedir. Yani ölenin cenaze namazının kılınması farzdır. Ama cenaze namazı kılacak birileri varsa, diğerleri üzerinden farz düşer, diğerleri kilmazsa günah olmaz. Namazı kılan farz sevabı alır.

²⁸ Tirmizî, *Salât*, 236; İbn Mâce, *İkâmet'u-Salât*, 189

Cenaze namazı nasıl kılınır?

Cenaze namazı ayakta kılınır, toplamda dört tekbir alınır. İlk tekbirde eller bağlanır ve Sübhâneke duası “ve celle senâûke” ilaveli olarak okunur. İkinci tekbir alınınca “Allâhumme salli ve Allâhumme bârik” duaları okunur. Üçüncü tekbir alınınca cenaze duası okunur. Cenaze duasını bilmeyenler, “Rabbenâ” veya “Kunut” duaları ya da Fatiha Sûresi’ni okurlar. Dördüncü tekbir alınınca bir şey okunmaz, imamla beraber sağa ve sola selam verilir.

91. Tövbe namazı nasıl kılınır? Tövbe-istiğfar duaları nelerdir?

Hiç günah işlemeyen melekler değiliz. Elbette ki hatalarımız var. Bunu kabul ediyoruz. Bağışlaması için Rabbimiz’e yalvarıyoruz. Tövbe-istiğfarda bulunmak için illâ ki günah işlemiş olmak gerekmez.

Kur’ân-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde bir günah işlenmesi durumunda, kişinin gûnahta ısrar etmeyerek hemen tövbe etmesi gerektiği ve Allah’ın, içten yapılan tövbeleri kabul edeceği belirtilmiştir.

Peygamberimiz, geçmiş-gelecek günahlarının affedileceği bildirildiği hâlde, günde yetmiş kere, yüz kere tövbe-istiğfarda bulunmuştur.

Bir hadis-i şerifte tövbe namazı hakkında: “Bir kul günah işler de sonra kalkıp güzelce abdest alıp temizlenir ve iki rekât namaz kılarak Allah’tan bağışlanmak dilerse, Allah onu mutlaka affeder.”²⁹ buyurulmuştur.

Tövbe namazı, her zaman her yerde kılınabilir. Ancak duaların kabul olduğu vakitlerde, bilhassa mübarek zamanlarda ve mekânlarda kılmak güzeldir. Normal namaz gibi kılınır. En az iki rekât kılınabileceği gibi, kişinin gönlünün rahatlayıp tatmin olduğu miktar kadar da kılınabilir. Önemli olan, gûnahtan dolayı mahzun olup, kırık bir kalp ve yaşlı bir gözle Allah’a sığınmak ve affedileceğinden ümit beslemektir.

²⁹ İbn Mâce, *İkâmetü’s-Salât*, 193

“Tövbe eden günah işlememiş gibidir.”³⁰ ve “Pişmanlık tövbedir.” gibi Nebvî tavsiyeler doğrultusunda yaşamaya çalışmak, irade kahramanlarının özelliklerindendir.

Tövbe-istiğfar duası ne demektir? Hangi dualar okunur?

Tövbe-İstiğfar Duası: İşlediğimiz tüm günahlardan dolayı pişmanlık duyduğumuzu ifade etmek ve tekrar aynı günahları işlemeyeceğimize dair Allah’a söz vermek amacı ile okunan bir duadır. Duayı okumadan önce gusül abdesti almak gerekir. Gusül abdesti almak sünnettir. Gusül abdesti aldıktan sonra Allah rızası için iki rekât huşû ile namaz kılınır. Namaz tamamlandıktan sonra yine içten gelerek, gözyaşı dökerek aşağıdaki dua 3 defa okunur.

İstiğfar Duası Okunuşu

“Estağfirullah. Estağfirullah. Estağfirullahe’l-azîm el-kerîm, ellezî lâ ilâhe illâ hüve’l-hayyü’l-kayyûmü ve etûbü ileyhî, tevbete abdin zâlimin li-nefsihî, lâ yemli-kü li-nefsihî mevten velâ hayâten velâ nüşûrâ. Ve es’elühü’t-tevbete ve’l-mağfirete ve’l-hidâyete lenâ, innehû, hüve’t-tevvâbü’r-rahîm.”

İstiğfar Duası Anlamı:

“Mağfiretini talep ediyorum Allâh’ım! Bağışlamanı diliyorum Rabbim! Kusur ve günahlarımdan beni tertemiz kılmanı istiyorum Yüce Mevlâm!

(Bir aciz kul olarak ben) Kerim olan, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan, daimâ diri (el-Hayy) ve her şeyin kendisiyle ayakta durduğu ve varlığını sürdürdüğü (el-Kayyûm) Yüce Rabbimin mağfiretini (bağışlamasını) niyaz ederim. O’na yönelir ve Yüce Zât’ından bizlere

³⁰ İbn Mace, Zühd, 30

tövbe, mağfiret ve hidâyet lütfetmesini talep ederim. Zira tövbeleri kabul eden ve kullarına son derece merhametli olan O'dur. Kendi nef-sine zulmeden ve ölmeye de hayatta kalmaya da yeniden dirilmeye de kendi iktidârı olmayan aciz bir kul olarak Rabbime tövbe ederim."

92. Teravih namazı nedir, nasıl kılınır?

Teravih, Arapça terviha kelimesinin çoğuludur. "Rahatlatmak, dinlendirmek" gibi anlamlara gelir. Ramazan ayına özel, yatsı namazından sonra kılınan sünnet namazın her iki veya dört rekâtının sonundaki oturuş, terviha olarak adlandırılmıştır. Sonradan bu kelimenin çoğulu olan teravih kelimesi, Ramazan gecelerinde kılınan nafile namazın adı olmuştur.

Hız. Peygamber, teravih namazını birkaç gece dışında sürekli olarak tek başına kılmış ve arkadaşlarını "Kim Ramazan namazını (teravih) inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek kılsa onun geçmiş günah-ları bağışlanır."³¹ diyerek bu namaza teşvik etmiştir Teravih namazı, sünnet-i müekkededir. Kadın ve erkek için orucun değil, Ramazan ayının sünnetidir. Teravih namazı yirmi rekâttır. Yatsı namazı kılındıktan sonra ve vitirden önce kılınır. Teravihin cemaatle kılınması kifâi sünnettir.

Teravih namazının 20 rekât olduğu çoğunluk tarafından kabul edilmekle ve Müslümanlar arasında yerleşik teamül de bu yönde olmakla birlikte, zaman zaman bunun 20 rekât kılınmasının sünnete aykırı olduğu, 8 rekât kılınmasının daha doğru olacağı iddiaları gün-deme gelmektedir.

Peygamber Efendimiz de bazen 8 rekât kıldırmıştır. Öyleyse biz de 8 rekât kılalım demek doğru değildir. Rivayetlere göre Hız. Peygamber'in sekiz rekât olarak kıldırdığı teravih namazı, bazen gecenin ilk üçte birlik kısmını, bazen yarısını kaplamış ve bir keresinde bu sekiz rekâtlık namaz sahur vaktine kadar sürmüştür. Bu bakımdan "teravih namazın-

³¹ Buhârî, *Salâtü'l-Teravih*, 1; Müslim, *Salâtü'l-Müsâfirin*, 173

da sünnet olan sekiz rekât kılmaktır” derken,, bu sekiz rekâtın ne kadar sürdüğünün de dikkate alınması uygun olur.

Önemli olan, acele olarak namazı aradan çıkarmak değil, geceyi ihya etmek ve değerlendirmektir.

93. Yağmur duası ve yağmur namazı hakkında bilgi verir misiniz?

İstiskâ, yağmur yağmasını Allah’tan istemektir. Yağmurun yağmadığı kuraklık günlerinde ve yağmura şiddetle ihtiyaç duyulduğu zamanlarda kendine mahsus bir şekilde yağmur duası yapılır.

İstiskâ, İmam-ı A’zam’a göre bir dua ve istiğfardır. İmam ayakta, kıbleye doğru dönüp ellerini kaldırarak dua eder. İnsanlar da oturduğu hâlde, kıbleye dönerek imamın duasına âmin derler.

Namaz kıldırın imam, Cuma namazında olduğu gibi iki rekât namaz kıldırır. Kıraati açıktan yapar. Ezan ve kâmet yoktur. Namazdan sonra imam ayakta bir hutbe okur.

Yağmur duasına çıkmadan önce sadaka verilir. Tekrar tekrar tövbe-istiğfar edilir. Halk birbirleri ile helalleşirler. Yanlarında güçsüzler, ihtiyarlar, acizler ve çocukları da alıp yağmur talebinde onları vesile ederler.

Yağmur yağdığı zaman “Allâhümme sayyiben nâfiân (Bunu hakkımızda yararlı bir yağmur kıl)” diye dua ederler.

Yağmur devam eder ve zarar vermesinden korkulursa “Allâhümme havâleynâ velâ aleynâ (Ya Rab! Bunu zarar vermeyecek yere yağdır. Bizim üzerimize yağdırma)” diye dua edilir.

94. Hüsûf ve Küsûf namazı ne demektir, ne zaman kılınır?

Ay tutulmasına Hüsûf denir. Ay tutulması esnasında kılınan namaza da Hüsûf namazı denir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), oğlu

İbrahim'in öldüğü gün güneş tutulması üzerine şöyle demiştir: "Ay ve güneş Allah'ın varlığını ve kudretini gösteren alâmetlerdir. Bunlar hiç kimsenin ölümünden veya yaşamasından/doğmasından dolayı tutulmazlar. Ay veya güneş tutulmasını gördüğünüz zaman, açılıncaya kadar namaz kılın, dua edin."³²

Gece vakti karanlıkta cemaati toplamak problem olduğundan herkes dilerse evinde iki rekât kılar, dua eder. Bir arada olanlar da cemaat oluşturup kılabilirler. Önemli olan, bu vakitte dua edilmesi, acizliğimizin Allah'a arz edilmesidir.

Küsûf namazı ne demektir, ne zaman kılınır?

Güneş tutulmasına Küsûf denir. Güneş tutulduğu zaman, ezansız ve kânetsiz olarak, iki rekât toplu olarak namaz kılınır. Bu namaza Küsûf namazı denir.

Küsûf namazında imam, normal namazlara göre daha uzun ve açıktan kıraatte bulunur. Namazdan sonra imam kibleye karşı ayakta veya cemaate dönük şekilde oturarak dua eder. Cemaatle kılınmadığı durumlarda bu namaz tek başına da kılınabilir.

Küsûf namazının sünnet olduğu ve cemaatle kılınmasının daha faziletli sayıldığı konusunda müctehidler arasında görüş birliği vardır.

Şiddetli rüzgâr, aşırı yağmur, aşırı soğuk ve benzeri durumlarda, bunların can ve mal kaybına yol açabilecek felaket ve afete dönüşmesi için dua etmek ve bu anlamda iki rekât namaz kılmak güzel (müstelep) bulunmuştur.

Ay ve güneş tutulma vaktinde niçin dua eder, namaz kılarız? Çünkü namaz ve dua, bela ve musibetlerin insanlarda ve çevrede meydana getireceği olumsuz etkilere karşı Allah'tan yardım dileme manasındadır. Dua ve namaz, tevekkül, teslimiyet ve Allah'a bağlılığımızı artırır. Bizi manen güçlendirir.

³² Buhari, *Küsûf*, 1, 15; Müslim, *Küsûf*, 5

95. Tahiyetü'l Mescid namazı ne demektir?

Tahiyetü'l-mescid, mescidin selâmlanmasıdır. Mescide saygı ifadesidir. Mescide saygı göstermek demek, mescitlerin sahibi olan Allah'a saygı ve hürmet anlamını içermektedir.

Bunun için Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem); "Biriniz mescide girdiğinde, oturmadan önce iki rekât namaz kılın."³³ buyurmuştur.

Şâfiî mezhebine göre mescide ne zaman girilirse girilsin, bu namazın kılınması müstehaptır. Hanefilere ve Malikilere göre ise kerahet vakitlerinde mescide giren kimsenin bu namazı kılması mekruhtur. Kişi bunun yerine tesbih-tehlilde bulunarak ve salâvat getirerek mescidi selâmlamış olur. Normal vakitlerde mescide girdiği halde Tahiyetü'l-mescid kılamayan kimsenin, bunun yerine dört defa "Sübhânellahi ve'l-hamdü lillâhi velâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber" demesi menduptur.

Cuma vakti imam hutbe okurken camiye giren kimse Hanefî ve Malikilere göre Tahiyetü'l-mescid kılamaz. Şâfiilere ve Hanbelilere göre ise uzatmamak ve iki rekâtı geçmemek şartıyla bu durumda kılabilir.

Mescide günde birden fazla girilmesi hâlinde bir kere Tahiyetü'l-mescid kılmak yeterlidir.

Bir mescide, herhangi bir namazı kılmak için veya farz kılmak ve imama uymak niyetiyle girmek ve oturmadan o namaza başlamak da Tahiyetü'l-mescid yerine geçer.

96. Abdest- gusûl namazı ne demektir?

Bu namaz, Hanefilere göre mendup (müstehap), Şâfiilere göre sünnettir. Eğer, abdest aldıktan sonra hemen başka bir sünnet veya farz namaz kılınacaksa, kılınan namaz aynı zamanda abdest namazı yerine de geçer.

³³ Müslim, *Saldtü'l-müşfirin*, 69

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) “Her kim şu benim aldığım gibi abdest alır ve aklından bir şey geçirmeyerek iki rekât namaz kılarırsa geçmiş günahları affolunur.”³⁴ buyurmuştur.

Bu tavsiyeye göre abdestten veya gusülden sonra iki rekât namaz kılmak güzel karşılanmıştır.

Her hadesten sonra abdest almaya ve ezandan sonra iki rekât namaz kılmaya devam etmekle ilgili hadis-i şerifte belirtildiğine göre Abdullah ibn Bureyde (radiyallahu anh) babasından şöyle rivayet etti:

“Resûlullah bir gün sabah olduğu vakit Bilâl’i çağırdı ve ona şöyle buyurdu:

Ey Bilâl! Beni cennete girmekte ne ile geçtin? Ben gece cennete girdim. Önümde senin ayak seslerini işittim.

Bilâl (radiyallahu anh) dedi ki:

Ben ezan okuduğum vakit iki rekât namaz kılarım. Bana hades isabet ettiğinde de abdest alırım.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem):

İşte bununla beni geçtin, buyurdu.³⁵

97. Yolculuk namazı nedir, ne zaman kılınır?

Peygamberimizin yolculuğa çıkarken ve yolculuktan döndükten sonra iki rekât namaz kıldığı rivayet edilmektedir. Bu namaz, yolculuğa çıkarken işlerini kolaylaştırması ve sağ salim yuvasına kavuşturması için Allah’a yalvarmak, yolculuktan döndükten sonra da yuvasına, eşine, dostuna kavuşturduğu için teşekkür etmek için kılınır ve menduptur.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: “Her kim evinden çıkmadan önce Âyetel-Kürsi okursa, dönünceye kadar istemediği hiçbir şey kendisine isabet etmez.”

³⁴ Buhârî, Vudû, 14; Müslim, Tahâret, 5, 6, 17.

³⁵ Buhârî, Teheccüd 17; Müslim, Fezailu’s-Sahabe 108

Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) yolculuğa çıktığı zaman şöyle buyururdu: “Bir sefere çıktığın zaman arkadaşların içinde hâli en güzel ve azığı en bol bir kimse olmak ister misin ey Cübeyr? Öyle ise şu beş sûreyi oku: ‘Kâfirûn, Nasr, İhlâs, Felâk ve Nas Sûresi’. Her sûreye Besmele ile başla ve Besmele ile bitir.”

H.z. Cübeyr (r.a.) dedi ki: “Bu sûreleri okuduğum yolculuklarımda, arkadaşlarımla arasında ayrı bir değerim oldu ve rızkım bolladı.”

Bir araca binerken okunacak sefer duası:

“Sübhânellezî sehharâ lenâ hâzâ vemâ künnâ lehû mukrinin ve innâ ilâ Rabbînâ lemünkâlibûn. (Her türlü noksandan münezzehtir O Allah ki bunu bizim hizmetimize verdi, yoksa bizim buna gücümüz yetmezdi. Muhakkak ki sonunda Rabbimize döneceğiz.)”

98. Hıfz namazının önemi nedir, nasıl kılınır?

Hafıza zayıflığından, öğrendiği bir şeyi hemen unutmaktan, derslerde öğrendiklerini hafızasında tutamamaktan, Kur’ân-ı Kerim’i ve hadisleri ezberleyememekten şikâyet edenlerin sayısı her geçen gün artıyor. Peki, bunun çaresi var mı? Elbette ki var.

Bir gün Hazreti Ali (radiyallahu anh), Allah Resûlü’ne gelip Kur’ân’ı hafızasında tutamamaktan şikâyet ederek şöyle der:

“Bu Kur’ân göğsümden uçup gidiyor. Onu ezberimde tutamıyorum.”

Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ona şu tavsiyede bulunur:

“Cuma gecesinin son üçte birinde kalk; o, meleklerin şahit olduğu zamandır, onda yapılan dualar kabul edilir. Şayet o saatte kalkamazsan, gecenin evvelinde veya ortasında kalk ve dört rekât namaz kıl. Birinci rekâtında Fatiha ile Yasin Sûrelerini, ikinci rekâtında Fatiha ile Duhân Sûrelerini, üçüncü rekâtında Fatiha ile Secde Sûrelerini, dördüncü rekâtında ise Fatiha ile Mülk Sûrelerini oku. Tahıyyâtı bitirdiğin zaman Cenab-ı Hak’a güzelce hamd ü senada bulun. Bana ve diğer peygam-

berlere de salâvat getir. Erkek-kadın bütün mü'minler için Allah'tan mağfîret dile. Bu okuduklarının akabinde de şu duayı söyle. Bu dua, kitaplarda "Hıfz Duası" adıyla yer alır.

Hazreti Ali (radiyallahu anı) tarif edildiği üzere bunu beş veya yedi gece yapar ve Allah Resûlü'ne gelip şöyle der:

"Ya Resûlallah! Ben daha önceleri dört-beş âyeti bile ezberleyemiyordum. Fakat şimdi kırk âyet kadar ezberleyebiliyorum. Onu okuduğumda da sanki Allah'ın kitabı gözümün önündeymiş gibi oluyor. Yine önceleri bir hadisi duyup tekrar ettiğimde tam ezberleyemedim. Fakat şimdi hadisleri işitip onları rivayet ettiğimde bir harf bile kaçırmıyorum."³⁶

99. Katil namazı ne demektir, kim kılar, nasıl kılınır?

Her ne olursa olsun idama (ölüme) mahkûm olan bir Müslüman, infazdan önce, ölüm cezasının tatbikinden evvel abdest alarak iki rekât nafilâ namaz kılar ve Cenâb-ı Hakk'a tövbe ve istiğfarda bulunur. (Günahlarının bağışlanmasını ister). Umulur ki bu namaz, onun, Cenâb-ı Hakk'ın rahmetine nail olmasına sebep olur.

İşte bu şekilde kılman namaza Katil namazı adı verilmiştir.³⁷

Hız. Hubeyb, idamdan önce iki rekât namaz kılma âdetini/sünnetini de başlatan ilk insandır. İki rekât namaz kılmak için müsaade istedi. İzin verilince bütün samimiyetiyle yüce Mevlâsının huzuruna yöneldi. İki rekât namazını tamamladıktan sonra müşriklerle dönerek, "Vallahi," dedi. "Eğer Hubeyb ölümden korktu da namazı uzattı demeyecek olsaydınız, namazı uzatır ve çoğaltırdım!"

Müşrikler ona:

"Muhammed'in dinini terk eder ve ecdadının dinine dönersen sana eman veririz!" dediler.

³⁶ Tirmizî, De'avât, 114

³⁷ Büyük İslâm İlmihali-Ömer Nasuhi Bilmen

Kahraman Sahabe:

“Vallahi, hayır! İslâm’dan asla dönmem! Hatta dünya, içindekilerle beraber bana verilse, yine de dönmem!” diye cevap verdi. Bu sefer müşrikler:

“Doğru söyle; şimdi senin yerine Muhammed olsa ve sana bedel o öldürülse memnun olurdun, değil mi?” diye sordular.

Gönlü Resûlullah’a muhabbetle yanıp tutuşan sahabeden gelen cevap, müşrik canileri şaşırttı, tüylerini diken diken etti:

“Allah’a yemin ederek söylüyorum ki Nebimiz’in ayağına bir diken batmaktansa, evimden, hayatımdan, çoluk çocuğumdan olmaya razıyım!”

Etrafına bakan büyük insan, hiçbir nurâni yüz göremiyordu. Bütün suratlar abustu; şirkin çirkinliği yüzlerine aksetmişti sanki... Kendisiyle Resûlullah’a selâmını iletecek kimsecikler yoktu o kocaman kalabalıkta... Bizzat kendi ağzıyla, hayatını uğruna feda ettiği Resûlullah’a darağacında selâm yollamaktan başka çaresi yoktu. Şöyle niyazda bulundu:

“Allah’ım! Şu anda düşman yüzlerden başka yüz göremiyorum! Allah’ım! Burada selâmımı Resûlü’ne ulaştıracak hiç kimse yok! Ne olur ona selâmımı sen ulaştır! Allah’ım! Sen, bize Resûlü’nün peygamberliğini bildirdin. Bize revâ görülenleri de ona sabahleyin bildir.”³⁸

Bu hazin dua yapılırken, Resûl-i Ekrem Efendimiz de Medine’de, Hubeyb’in selâmını, “Aleyke’s-Selâm!” diyerek aldı; sonra da ashabına dönerek:

Kureyş, Hubeyb’i şehit etti, buyurdu.

100. İlk önce okunması gereken hangi kitaptır?

Bir Müslüman’ın okuması gereken ilk kitap, ilmihal kitabıdır.

Neden ilmihal kitabı?

³⁸ İbn Hişam, Sire, c. 3, s. 182; Halebi, İnsanü'l-Uyûn, c. 3, s. 190

Çünkü günlük hayatta neyin helâl, neyin haram olduğunu bilmeden Müslümanca bir hayat yaşanamaz. Dinin helal ve haramlarını öğrenmek her Müslüman'a farzdır. Tüm ibadetlerde olduğu gibi namaz konusunda da farz, vacip, sünnet, mekruh ve haram nedir bilmeden namaz kılınamaz.

İşte bunları anlatan kitaplara "İlmihal" kitapları diyoruz. İlmihal kitabının konusu; imanın ve İslâm'ın şartları, ibadetler, helâl ve haram olan şeylerdir.

Zaten adından belli, "İlmihal". Yani, hâl ilmi, hayat ilmi, İslâm'ı yaşama ilmi demektir. İslâmiyet de ancak bilerek, öğrenerek yaşanır. Öğrenmek için de dinî bilgilerin toplu hâlde bulunduğu bir kitabı okumak gerekecektir ki, bu ihtiyacı büyük ölçüde ilmihal kitabı karşılar.

Ehl-i Sünnet inancına uygun yazılmış ilmihallerde yer alan bilgiler gerek inanç esaslarında gerekse ibadet ve günlük hayatta her Müslümanın bilmesi gereken konulardır.

Oruç, zekât ve hac için de aynı hususlar geçerlidir. Bu ibadetleri yapabilmek için konuyla ilgili bilgileri öğrenmek gerekir.

Helâl, haramla ve sünnetle ilgili konular için de aynı şeyleri söylemek mümkündür.

SON SÖZ YERİNE

Evet, kitabımın son cümlesine de nokta koyarken, her sonun yeni başlangıçları getirdiğini hatırlatmak isti-yorum. Her insan ayrı bir âlem, ayrı bir kitaptır. Aynen öyle de insan dünyadaki hayat kitabının sayfalarını gün gün yaşayarak yazar ve bir gün son cümlesine nokta koyup kapağını kapatır. Bu kapanış; onun için bir son değil, yeni bir açılıştır.

Kitabın fihristi ve önsözü, onun hakkında özet bilgi verir. İşte hayat kitabımızın fihristinin okunduğu ve ilk değerlendirmenin yapıldığı mekân ise kabirdir. Cennet'i arzulayan sonsuzluk yolcusu, hayatını, onu netice verecek şekilde yazar ve takdim eder.

Her yolcu bilir ki pasaportsuz ülkeler dolaşılmaz. Başta berzah yolculuğunda tüm mekânları, koridorları aydınlatan ve Cennet diyarlarına giriş iznini veren geçerli pasaport; namazdır. Allah'ın rızasını da yine o kazandıracaktır. Madem namaz, başta Allah rızasını netice veriyor ve Cennet'e tek geçerli giriş vesikasıdır, öyle ise dünya yolculuğumuz boyunca onu heybemizde bulundurmaya ihmal etmemek gerekir.

Namazın öteki âlemlere bakan hayatî önemi olmakla beraber, dünyamıza da kazançları muhakkak tartışılmaz. Namazla gün taksimi ile hayatımızın programını kolaylaştırırız. Ayrıca en yüksek, her şeye hükmü geçen, sonsuz kudret ve kuvvet sahibi bir mercie sığınarak tüm endişe verici hadiselerden, tüm tehlikelerden, korkulardan emin oluruz. Namaz ile hiçbir mahlûka verilmeyen özel izin ve dualar ile Hâlıkımızın huzurunda hâlimizi arz ederiz ve yardım isteriz.

İşte kitabımın son cümlesinde, bir namaz sonunda, siz okuyucularım ve herkes için Rabbim'e kısacık bir iltica dilekçemi, duamı sunuyorum:

“Ey Rabbim! Beni, çocuklarımı, öğrencilerimi, kitabımı okuyanları ve cümle Müslümanları namazda devamlı kıl. Bizlere namazı sevdire, bizi namaz âşıklarından eyle. Namazlarımızı, dualarımızı kabul eyle. Namazımızın bizi her çeşit kötülükten uzaklaştırmasını, iyilere, iyiliklere yaklaştırmasını sağla. Namazımızı bize yoldaş eyle. Namazımızı bize

EK

Namazdan sonra yapılan tesbihatın önemi

Muhacirlerin fakirleri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) gelip dediler ki:

"Servet sahibi Müslümanlar, derece ve nimetler bakımından bizi geçtiler."

Resûlullah da:

"Ne hususta?" diye buyurunca, muhacir fakirler:

"Biz namaz kılıyoruz, onlar da kılıyor; biz oruç tutuyoruz, onlar da tutuyorlar fakat onlar sadaka verdikleri hâlde biz veremiyoruz; onlar köle azat ediyorlar, biz edemiyoruz." dediler.

Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Size, sizden ileride bulunanlara yetişebileceğiniz, sizden geride, sizden aşağıda olanları geçebileceğiniz ve sizin yaptığınız gibi yapanlar müstesna, sizden başka kimsenin daha faziletli olamayacağı bir şey öğreteyim mi?" diye buyurdu.

Muhacirlerin fakirleri:

"Evet, öğret ey Allah'ın Resûlü!" diye cevap verdiler. Peygamber Efendimiz de:

"Her namazın sonunda otuz üçer defa sübhânallah (Allah'ı her türlü noksanlıktan tenzih ederim), elhamdülillah (Hamd Allah'a mahsustur), Allahü Ekber (Allah en büyüktür) deyiniz." buyurdu.

Muhacir fakirler, bir süre sonra Resûlullah'a gelerek şöyle dediler:

"Mal ve servet sahibi kardeşlerimiz bizim bu yaptığımızı işitip onlar da böyle yaptılar."

Bunun üzerine Allah'ın Resûlü şöyle buyurdu: "Bu, Allah'ın fazlıdır, dilediğine verir."³⁹

Namaza gelenleri getirdim

Harun Reşid, bir Ramazan günü kardeşi Behlül Dâna hazretlerine, akşam namazında camiye gitmesini ve namaza gelen herkesi iftara davet etmesini söyledi.

Akşam oldu, namaz kılındı, namazdan sonra Behlül, 5-10 kişilik bir grupla çıkageldi. Harun Reşid şaşırdı:

“Akşam camiye bu kadar insan mı geldi?” Behlül cevap verdi:

“Siz bana camiye gelenleri değil, namaza gelenleri iftara çağır.” dediniz. “Namazdan sonra cami kapısında durdum, çıkan herkese imamın namaz kıldırırken hangi sûreyi okuduğunu ve daha başka şeyler sordum. Onları da yalnız bu getirdiğim kişiler bildi. Camiye gelen çoktu ama namaza gelen bu kadarmış.”

Hayat nedir?

Bir çocuk dedesine sormuş, “Dedeciğim, hayat nedir?” diye.

Dedesı “Ezanla namaz arasındır.” cevabını verince, çocuk büyük bir şaşkınlıkla sormuş, “Ömür bu kadar kısa mı?”

Dede, tatlı bir tebessümle cevap vermiş: “Ne zannettin ya? Evet, o kadar kısa! Ama bu ezanla bu namaz nedir bilir misin?”

Çocuk düşünceli düşünceli bilmediğini söyleyince Dede: “O namaz, ezansız namaz; o ezan ise namazsız ezandır.” cevabını vermiş.

Çocuk: “Onlar da nedir dedeciğim?” dediğinde, başını okşayıp: “Hani gecen gece Talib amcanın yeni doğan bebeğinin kulağına isim koymak için ezan okumuştuk ya! Namazsız ezan değil miydi o ezan?” diye sormuş.

Bunun üzerine çocuk: “Ya ezansız namaz nedir dedeciğim?” diye sormuş.

Dede torununun yüzüne bir süre baktıktan sonra şu cevabı vermiş:

“Bir gün deden öldüğünde onu da öğrenirsin.”